

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cencoglasov
1 stolp, peti-vrsta
malí oglasi po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po 250 D, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondelka in
dneva po prezhiku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Ob desetletnici

Z radostjo, silno ko elementaren izbruh, smo vsi brez izjeme pozdravili naš 28. oktober. Kakor da bi na mah postale meso vse naše želje, tudi one v najbolj skritih kotih srca zakopane, tako smo pozdravljali naš 28. oktober. Vse, kar nas je tlačilo, vse, kar nas je dušilo, vse, kar je oviralo naš razvoj in našo rast, je tega dne odpadlo od nas in začutili smo se na mah v svobodi, o kateri smo preje le previdno sanjali. Kakor da bi bili rešeni največje more, tako smo se oddahnili pred desetimi leti in zato nam je bilo lahko pri srcu. Eno samo veselje je prevzelo vso Slovenijo in to veselje nas je tako združilo, da smo pozabili vse spore in vsa nasprotstva in bili ena sama družina, ki pozdravlja svojo svobodo. In to nam je dal 28. oktober in zato ostanje za veselej naš največji dan in zato ne bo nikdar pozabljen!

V svojem prevelikem veselju in upanju pa smo pozabili, da nam je mogel 28. oktober dati samo možnost za svobodno življenje, ne pa tudi že vse plodove tega življenja. Pozabili smo, da si moramo te plodove šele priboriti in da ni brez dela nobenega napredka. In ker smo na to pozabili, smo bili razočarani in skoraj bi se nekateri hoteli spozabiti celo tako daleč, da bi pričeli hvaliti stare čase in nesvobodne dni. Tako se je dogodilo, da smo vsako obletnico našega največjega dne slavili z manjšim navdušenjem in da nam je postala proslava 28. oktobra le še uradna dolžnost. Zašli smo na padajočo linijo svojega razvoja in mesto ustvarjalnega dela se je pričela doba malkontentstva, zabavljaštva in hujskaštva.

K sreči pa ni trajala ta doba dolgo in ob desetletnici svoje svobode so že tu jasno vidni znaki, da se vračamo nazaj na pravo pot, ki ima svoje izhodišče v 28. oktobru. Nič več ne pričakujemo darov iz zraka, nič več ne gledamo s prekrizanimi rokami, kako delajo drugi, zgrabili smo že sami za delo in danes smo tudi mi sami zidarji in graditelji naše svobode. Ne sanjamo več samo o svobodi, temveč delamo za njo in nismo več samo državotvoren narod na papirju, temveč tudi dejansko. Našli smo pot, ki pomeni harmonijo med slovensko posebnostjo in državno skupnostjo, in naš ponos je, da je ob desetletnici prvega dne svobode voditelj slovenskega naroda tudi predsednik kraljevske vlade Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kakor treba, tako praznujemo mi svoj najvišji dan — v znaku dela za slovenski narod in obenem v znaku dela za državo.

Največji slovenski praznik je dan 28. oktobra in zato bi bilo le želeči, da ga praznuje ves slovenski narod v slogi in soglasju. Ne po naši krivdi pa letos ta želja ne bo uresničena, a tudi ne v našo žalost. Dovolj je bilo že sentimentalnosti in naš ponos je v tem, da smo jo kot prvi opustili. Že celo pa je ta odveč, kadar je zmagalo načelo dela. Ne morejo skupaj hoditi oni, ki imajo različne nazore o delu in ne moremo skupaj biti v dobi dela s tistimi, ki napačno delajo in ki napačno pojmujejo svobodo. V javnem življenju pomeni delo boj in nič nas ne moti, če praznujemo tudi 28. oktober v znaku boja. Ni napredka brez boja in vsa zgodovina od 28. oktobra dalje je to dokazala.

Pa še eno moramo poudariti. Ko praznujemo desetletnico svoje svobode, je vendarle naš pogled uperjen naprej. Vsak spomin, ki se oglaš ob današnjem jubileju, je nam le opomin, da bomo korakali vedno po pravi poti. Ne z rekriminacijami, ne s pogledom nazaj, temveč s pogledom naprej, v še lepše dni, praznujemo naš slavni 28. oktober, ker samo tako homo dosegli vse ono, o čemer smo pred desetimi leti še sanjali.

Kratka je doba desetih let za življenje naroda, toda za nas je bila poučna in koristna in iztreznili smo se docela, da smo se rešili sanjaštva in praznega zanašanja v tujo pomoč in da smo obračunali tudi z zabavljaštvom in praznim frazerstvom. Vse drugače, ko pred desetimi leti, stojimo danes na pozitivnih tleh in zato ne upamo samo, da bo sen 28. oktobra uresničen, temveč tudi vemo, da se bo zgodilo tako.

Da imamo to zavest že po desetih letih, da praznujemo že prvo desetletnico v tej zavesti, je za nas največji ponos. Ne bodo varne visoke nade, ki jih je porodil 28. oktober, ker že jih uresničujemo.

V tem pa je tudi največje jamstvo, da bo spomin na 28. oktober vedno svetlejši in da bo dajal narodu vedno več sile.

Pred desetimi leti skoraj le še zasanjana svoboda postaja resnica.

Praga v veselju

Tudi tam opozicija ne sodeluje — Sprevidi — Masarykova poslanica — 15.000 otrok

v Praga, 27. okt. (Tel. »Slov.«) V Pragi vlada danes vsepovsod slavnostno razpoloženje. Javna poslopja, zgodovinske palače, cerkve itd. so bile razsvetljene pozno v noč. Mnoge hiše pa so bile okrašene s cvetjem in z zastavami. Danes zvečer je bil slavnostni spreved k prezidentu Masaryku. Udeležilo se ga je mnogo tisoč ljudi.

Jutri dopoldne bo parada praške posadke, katere se bo udeležil tudi predsednik Masaryk. Poprej pa bo še pri njem sprejem diplomatskega kora. Oficielne slavnosti so radi težke parlamentarne krize omejene na minimum.

Odpovedana je morala biti tudi slavnostna seja narodne skupščine, na kateri bi se imela prečitati Masarykova jubilejna spomenica, ker so se bali konfliktov med večino in opozicijo. Masarykova poslanica se bo pismeno dostavila vsem poslancem. Že včeraj, ko je predsednik narodne skupščine po sprejemu državnega proračuna hotel prečitati jubilejno manifestacijo, je demonstrativno zapustila dvorano vsa opozicija, češki in nemški socialni demokrati, češki in nemški socialisti, komunisti in nemški nacionalci.

Predsedniku Masaryku je danes čestitalo v sprevedu 15.000 čeških otrok, katerim je priporočal zmerno življenje, vesele igre in resno učenje. Predsednik je rekel otrokom: »Dober delavec ni vreden manj, kakor dober predsednik! Ljubite republiko, katere vam z demokratično ustavo zagotavlja svobodo. Ljubite svojo državo, svoj narod, svoj jezik. Z vsemi morate živeti v prijateljstvu, četudi seločite med seboj po poklicu, jeziku ali veri. Med seboj vsi enaki, vsi moramo biti enakosvobodni. Morda stoji med vami bodoči predsednik češkoslovaške republike. Torej ti, ljubi bodoči predsednik, ti boš moral izvesti naše visoke ideale, ideale naše zgodovine.«

Slovanski nogometni turnir

v Praga, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Na današnji prvi dan slovanskega nogometnega turnirja je reprezentativno moštvo Jugoslavije premagalo češkoslovaško reprezentativno amatersko moštvo s 3 : 1 (1 : 1). Jugoslovani so si morali, ker je HSS svojim članom prepovedala igranje, izposoditi napadalca od poljskega moštva.

Kljub temu pa so bili zelo močni. Nato so igrali Poljaki proti profesionalnemu češkoslovaškemu moštvu, katero je zmagalo s 3 : 2. Pred začetkom igre je godba igrala drž. himne. Jutri nastopijo češkoslovaški amaterji proti Poljakom, češkoslovaški profesionalci pa proti Jugoslovanom.

Davidovič napada

v Belgrad, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršil napovedani sestanek poslancev DS in osrednjih odborov DS za mesti Belgrad in Zagreb. Na tem sestanku so padle važne izjave, tako s strani Davidoviča o notranjem kakor s strani Marinkoviča o zunanjepolititičnem položaju. G. Davidovič je v svojem govoru napadel tudi vlado, dasiravno je v tej vladi DS zastopana s petimi ministri. Ni še jasno, kam ti napadi merijo. O tem so se danes v političnih krogih mogla čuti različna tolmačenja. Šele prihodnje dni se bo jasno videla Davidovičeva namera. Za sedaj se posebno v

razikalnih krogih ugotavlja veliko nezadovoljstvo s takim Davidovičevim nastopom. Če ima Davidovič pritožbe proti delu vlade na tem ali onem polju, ima po svojih petih ministrih vedno priliko, tozadevne svoje zahteve zadovoljiti.

Davidovič je bil sicer zelo obširen. V svojem govoru je podrobno orisal notranjo politiko. Za njim je govoril dr. Marinkovič, ki je poudarjal, da je naša zunanja politika dobra. Popoldne se je vršila kratka razprava o strankarskih vprašanjih. Nato so imeli vsi skupno večerjo.

Žalovanje radi strašne nesreče

v Bukarešt, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Dosedaj so izpod razbitih vagonov Simplon-ekspresa in brzovlaka potegnili 32 mrtvih in 50 ranjenih, od katerih jih je 28 težko ranjenih. Službujočega uradnika so aretirali v Slatini, dočim kretničarja dosedaj še niso mogli najti. Železniško progo pri Receji so danes zopet spravili v red. Izmed mrtvih so bile 4 osebe iz eks-

presnega vlaka, ostale pa iz brzovlaka. Z ozirom na žalovanje radi strašne katastrofe so bile odpovedane slovesne prireditve za desetletnico pripojitve Besarabije k Romuniji. Med drugim je bil odpovedan tudi banket v Constanzi, katerega bi se imela udeležiti tudi kraljeva rodbina, regentski svet in vlada.

Dr. Perič v avd'enci

v Belgrad, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj je danes sprejel bivšega predsednika narodne skupščine dr. Periča v daljšo oprostilno avdienco.

Obzor o dr. Korošcu

č Zagreb, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Današnji »Obzor« prinaša uvodnik, v katerem se bavi z napadi časopisja DS na g. dr. Korošca in pravi, da je verjetno, da bo prišlo v vladi do ostrih sporov, ker dr. Korošec noče nikakor ugoditi zahtevi DS, da bi proti KDK ostro postopal.

Zagrebški veliki župan pri dr. Korošcu

v Belgrad, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Predsednik vlade in notranji minister g. dr. Korošec je danes sprejel velikega župana g. Zrelca, pozneje pa tudi velikega župana primorsko-krajiške oblasti. Oba sta mu poročala o razpoloženju med ljudstvom v njunih oblastih.

Zagrebška občina

č Zagreb, 27. okt. (Tel. »Slov.«) V vprašanju volitve zagrebškega župana je nastopilo danes presenečenje. 31. oktobra bi se imel sestati občinski svet k volitvi župana. Ta seja se je odložila. V mestu se delajo najrazličnejše kombinacije. Nekateri krogi zatrjujejo, da je notranje ministrstvo odredilo preiskavo o delovanju občinskega sveta.

Guverner Narodne banke v Zagrebu

č Zagreb, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Snoči je prispel v Zagreb guverner Narodne banke Bajloni. Danes je obiskal podružnico Narodne banke, kjer je imel sestanek s člani uprave. Razen tega je obiskal trgovsko in obrtno zbornico, kjer ga je sprejel predsednik zbornice A. r. k. o. Bajloni se je dalj časa razgovarjal s člani predsedništva trgovske zbornice. Poleg tega je Bajloni obiskal tudi Zvezo denarnih zavodov, borzo in še nekatere denarne zavode.

Novi suplenti

v Belgrad, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Za suplente so imenovani: Martin Fortuna, Stanko Melihar, Leon Detela, Vlasta Sterle, Franc Uršič, Albin Mali in Karl Jirak. Prosvetnemu ministrstvu manjkajo posebno filologi. Z ozirom na to pomanjkanje se ne morejo vsa mesta zasesti.

Bolgarija dobi 5 milj. funtov

v Sofija, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Po vesteh, ki so dospele v Sofijo, so pogajanja za stabilizacijsko posojilo stopila v odločilni stadij. Z mednarodnim bančnim odborom se je mogel že dogovoriti sporazum, da dobi Bolgarska posojilo 5 milijonov angleških funtov za 35 let s 7 in pol odstotnim obrestovanjem in emisijskim kurzom po 95. Bolgarska vlada je te pogoje sprejela, hoče pa doseči višji emisijski kurz ter je poslala finančnemu ministru Molovu v London nove instrukcije.

Deset let ČSR

Ob desetletnici češkoslovaške samostojnosti nam je istotako toplo pri srcu, kakor ko praznujemo lastno slavlje. Pri tem praznujemo skupen praznik Slovanstva, vstajenje treh močnih slovanskih držav Češkoslovaške, Poljske in Jugoslavije poleg treh manjših baltičskih držav: praznujemo junaški čin Čehov in Slovkov, posebno pa zvezo med njimi in nami, ter obujamo v njihovi zgodovini svojo lastno. Kajti kdo se ne spomni lastnih dni, ko čita slavne liste češkoslovaškega osvobođenja?

L. 1915 se je v Parizu ustanovil češki »narodni svet« z Masarykom, Štefanikom in Benešem na čelu. »Propaganda je bila demokratična. Zato smo uspevali ravno v demokratičnih državah, kot so Francija, Anglija in Amerika«, pripoveduje predsednik Masaryk v svojih spominih. Na bojnih poljanah so vstale legije — 182.000 mož po številu. Kmalu zaslave med zavezniki in sovražniki. Dela se tudi doma. Na Dunaju sta poleg drugih obsojena na smrt dr. Kramář in dr. Rašín. Janu- arja 1918 izdajo poslanci Češke, Morave in Šlezije skupno deklaracijo, v kateri zahtevajo samoodlobo narodov. 13. aprila izvrše zastopniki strank in organizacij v reprezentančnem domu v Pragi narodno prisego: »Rastite in prosperajte, Čehi. Svobodni in svobodnih domačinah in v veliki bratski družini v svoj in blagor bodočega ljudstva.«

8. januarja 1918 izide 14 točk Wilsona. Deseta zahteva osvoboditev narodov Avstrije. Sestavi se narodni odbor s predsednikom dr. Kramářem na čelu, a že 29. junija ga prizna francoski zunanji minister Pichon za prvo narodno vlado. 9. avgusta sledi priznanje Velike Britanije, nato pa Amerike, Japonske in Italije. 26. septembra se spremeni narodni odbor v začasno vlado, 16. oktobra pa odgovori ameriški tajnik za zunanje zadeve Lansing na avstrijsko noto z zahtevo, da mora biti avstrijskim narodom zagaraniran avtonomen razvoj. Še isti dan razglasijo Karlov manifest avstrijskim narodom, vprašanje samo pa postane mednarodna zadeva, ki stopa v položaj uresničenja. Val gre nevzdržno naprej. Dva dni nato ga poskuša Andrassy zastaviti z obljubo, da bo Avstrija zadovoljila Čeha, Slovake in Jugoslovane, toda dobi odgovor: »Prepozno je!« 28. oktobra izide proglas: »Na današnji dan vstopa v svet samostojna češkoslovaška država!« V Ženevo odide deputacija narodnega odbora, da se dogovori z začasno vlado. 30. oktobra se oglase Slovaki v Turčanskem Svetem Martinu, 14. novembra 1918 pa se šestane prva narodna skupščina z dr. Kramářem na čelu, ki v otvoritvenem govoru ugotovi: »Konec je pogodb iz l. 1526 in konec je pragmatične sankcije. Naj živi prvi predsednik češkoslovaške republike Masaryk!« Izpolnilo se je upanje Komenskega: »Verujem v Boga, da se bo, ko bo prešla jeza, ki smo jo na naše glave nakopali sami s svojimi grehi, vlada nad Tvojimi stvarmi, o narod češki, k Tebi povrnila!«

Bratska Češkoslovaška živi že deset let v svobodi in je nepobitno dokazala, da je je tudi vredna, da ravno radi svobode tudi prospeva. Po številu prebivalstva je med evropskimi državami na dovolj pomembnem desetem mestu. A neprimeroma večji vpliv ima po svojem gospodarstvu, strokovni izobrazbi in kulturi, da se v tem oziru lahko prišteva k eni najmodernejših držav. Notranji moči domačih organizacij sledi čudovit venec organizacije v inozemstvu, naj so že to poslanštva ali konzulati, ali pa kulturne ustanove in obratno. Sorazmerno je težko najti državo, ki bi za tuje narodnosti v svoji državi pripravila toliko kulturnih središč, najsi so že francoska, ukrajinska, ruska, jugoslovaška ali druga, kot je ravno Češkoslovaška. Odlično se udeležuje v mednarodni politiki, odlično dela tudi na notranji konsolidaciji. Premagala je komunistično in fašistično nevarnost, kakor tudi šovinizem nemških državljanov, ki so hoteli zanikati državo in oklicati v Libercu samostojno nemško republiko Sudetendeutschland. Versko-kulturno in narodnostno-etnično je postopoma odstranjevala nesporazume in eno najvernejših zreal notranjih razmer — državni proračun — priča iz leta v leto. Češkoslovaška koraka naprej. Tako industrijski kot agrarno, socialno-politično kot kulturno.

Ni samo običajna vpludnost, če trdimo, da je češkoslovaški narodni in državni praznik desetletnice osvobođenja tudi naš praznik. To je dejstvo, ki drži tako za Čeha in Slovake kot za nas in Evrope. Poleg spominov skupnih bojev, pristrčne slovanske vezi in medsebojne podpore imamo mi Jugoslovani v češkoslova-

ški državi močno politično zavezništvo, pridruženo politični skupini male antante, imamo skupne poglede na zunanjo politiko in imamo voljo, da se, najsi bodo prilike v trenutni politiki take ali drugačne, tudi vnaprej trajno in učinkovito podpiramo. Zato je češkoslovaški jubilej tudi naš.

Deset let čsl. ljudske stranke

Tudi češkoslovaška ljudska stranka sodeluje odlično na gradbi države, ki praznuje deset let svojega obstoja. Zastala je v sedanji republiki, katere demokraciji je posvetila vse svoje moči. Nikdar poprej niso imele katoliške stranke takega vpliva, kot ga je dosegla češka ljudska stranka v prvem desetletju narodne svobode. Katoliške stranke v bivši Avstriji so na Češkem le životarile, češko politiko pa so vodili podeželski in meščanski liberalci ter socialisti. Razen tega češki katoliški narod, razen nekaj malih izjem, ni imel zaslonbe v svoji hierarhiji, ki je bila večinoma nemško-plemenitaška.

Zanimiv je razvoj te stranke. Leta 1907. so imeli češki katoličani v dunajskem parlamentu sedem poslancev, ki pa so bili 1. 1911. od agrarne socialistične zveze poraženi. Stranka je vzdržala le na Moravi pod vodstvom dr. Hrubana. Krščansko-socialna struja pod vodstvom dr. Šramka je čakala previdno na razvoj Avstrije. Neposredno pred vojno so že bili vsi katoliki v enotni vsenarodni fronti. V začetku vojne je bilo 6700 legionarjev izrazitih katoličanov in prvi polk je nosil ime sv. Vavla. Dr. Šramek je bil še pred prevratom član narodnega odbora in se udeležil seje v Češki Přebovi, kjer so se Švehla, Hybeš, Šramek in Budinski dogovorili o bodoči ustavi države. Vodstvo stranke s Šramkom je dalo pravočasno svoje moči na razpolago republiki. Že 9. decembra 1917 je naročil izvršilni odbor Šramkove stranke, naj se češka ustava osnuje na podlagi manifesta z dne 30. maja 1917. Šramkova linija je bila ves čas za svobodno državo. 26. januarja 1919 so se združile vse katoliške stranke v enotno ljudsko stranko. »Mi gremo z narodom za istim ciljem, ki je naša samostojna češkoslovaška država!« tako je zaklical Šramek dne 29. septembra 1918 in postal vodja čeških katoličanov. Dogodki so se vrstili s filmsko hitrostjo. Vseh se je udeležil tudi Šramek s svojo stranko. Šramek sicer ni bil član predsedstva narodnega odbora, pa je vendar v njegovem imenu vršil važne posle, se udeleževal njegovih sej in tako užival splošno spoštovanje.

Ljudska stranka je morala prestati hude boje. V prvi Kramarjevi vladi ni bila zastopana s polnopravnim članom, ker je postal dr. Hruban le minister brez portfelja. Zdelo se je, da bo morala prestati močan kulturni boj. Svobodomiselnim krogi so jo dolžili vseh krivic, prizadevanj češkemu narodu od bivše monarhije. Duhovščina je imela v tistih letih dovolj posla s stanovskimi stvarmi in zboljšanjem lastnih vrst. Nekateri so celo premišljevali, ali bi ne bilo pametno, da se pičli strankin aparat sploh razpusti, ker so od 80.000 iz 1. 1911. ostale le še razvaline. Ko pa se je v noči 3. novembra 1918 izvršil zločin, da je bil razdejan Marijin kip, je bil to udarec v obraz čeških katolikov in opomin na nastop. Kot gobe po dežju so rastle strankina tajništva. Boj za cerkve, katere je hotel ugrabit socializem, je doprinesel svoje. Bili so težki časi, ko je bilo vse na kocki. Toda časi se spremenjajo in desetletna borba, delo za domovino in državo je dvignilo število strankinih pristavev, obenem pa njen ugled. Danes ob 10-letnici nihče več ne dvomi v zanesljivost in patriotizem ljudske stranke. Simbolično je, da je ravno dr. Šramek tisti, ki vodi v obsojnosti Švehle posle predsednika češkoslov. vlade.

V desetih letih se je stranka uveljavila tudi na svojih ožjih poljih. Država je preprežena z njenimi domovi, čitalnicami, denarnimi zavodi, zadrugami in tiskom. Stranka ima že gotovo tradicijo v svoji taktiki, ki je prislila nasprotnika, da jo je upošteval, ko je šlo za sestavo vsakokratne vlade. Odločilno je stranka sodelovala v socialnopolitični in verskopolitični debati, ter mnogo pripomogla, da so se uredile razmere z Vatikanom. Težek kamen spoditke, ki loči češke in slovaške katoličane, so z enkrat se različni pogledi na notranjo ureditev države. Češka in slovaška ljudska stranka gresta ob desetletnici države še ločeno in je trenutno malo izgleda, da se združite v enotno stranko. Nedvomno pa bo prišel čas, ko bo fronta češkoslovaških ljudskih strank enotna kot je že bila. Ravno ob desetletnici se je mnogo govorilo o tem in z obeh strani so se slišale želje, naj se napravi medsebojnemu sporu konec. Ko bodo prilike dopuščale, da bo država Slovaške popolnoma zadovoljila v njihovih avtonomističnih težnjah, bo padla glavna ovira razdora in združena ljudska stranka bo najmočnejša parlamentarna frakcija češkoslovaškega parlamenta.

Tudi v Romuniji prometna kriza

v Pariz, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Francoski izvedenci, ki sedaj preiskujejo stanje romunskih železnic, so ugotovili, da je nasproti 1792 strojem, ki so v obratu, v popravilu nič manj kakor 2208 lokomotiv. Romunske popravilnice vagonov so zelo pomanjkljivo opremljene in jim manjka posebno modernih strojev.

F. Zebot:

Kako smo rešili Maribor za Jugoslavijo

Razburljive vesti o umoru grofa Tisze, o revoluciji na Dunaju in v Berlinu so napravile naše Nemce malodušne. Celo vodja nemških zagrzencev v Mariboru dr. M r a v l a g g se ni čutil več varnega in je na skrivnem zapustil Maribor.

Severno mejo zasedle Narodne straže.

Iz Št. Ilje v Slov. goricah je dobil Narodni svet 1. novembra poročilo, da so pod vodstvom župana Thalerja, učitelja Poljanca in drugih narodnjakov tamošnji domačini sami prevzeli zastražene narodne meje pri Spielfeldu. Nemci so se namreč zbirali ob Muri in so grozili, da zasedejo glavno prehodno točko pred Mariborom — Št. Ilj. Dr. Verstovšek mi je naročil, naj se takoj odpeljem v Št. Ilj in naj tam ljudstvu na tej važni točki sporočim, da je vlado prevzel Narodni svet in naj prve dni sami poskrbijo za obrambo jezikovne meje in premoženja. Na kolodvoru ni bilo nobenega vlaka proti severu. Dobil sem lokomotivo, s katero me je strojevodja Konečnik zapeljal v Št. Ilj. Lokomotiva je obstala pod cerkvijo. Ravno je bila končana pozna služba božja. Na trgu pred Celcerjevo gostilno sem ljudstvu naznanil v posebnem govoru, da je konec vojske, da je Avstrija razpadla in da dobimo Slovenci svojo samostojnost. Nekateri fantje in moške so začeli vriskati samega veselja. Zaorila je pesem: »Hej Slovenci!« in »Lepa naša domovina«. Prosil sem ljudi, naj organizirajo krepko obrambno četo in naj zasedejo glavni prehod iz Spielfelda proti Mariboru in železniško progo. Takoj so se javili fantje za to službo in za nočne straže. Ko so dobili orožje iz Maribora, so fantje in moške zasedli ne samo obmejne točke ob državni cesti in železnici, ampak tudi prehode čez Muro v Ceršaku in Selnici ter na Kresnici važne prehode. Tako se je narod sam zavaroval pred vpadom Nemcev. Po občinah so ponoči patrolirale čete fantov in mož in preprečile s tem ropanje in napadanje po sumljivih elementih. Enako domačo obrambno četo smo organizirali in raztegnili na vzhodu proti Cmureku in Radgoni, na zapadu proti Plavču in Ostremu Vrhu. Ko je ljudstvo na meji zvedelo, da je konec svetovne vojne, je vriskalo veselja in se je srčno rado priključilo onim, ki so se odločili vzdrževati red in mir. To razpoloženje ljudstva je močno uplivalo na naša mesta, osobito na Maribor.

Slovenska armada v Mariboru.

Narodni svet je dne 1. novembra zjutraj izročil vojaško poveljstvo v Mariboru in okolici majorju Rudolfu Maistru. Pri sebi Narodnega sveta ob 8 zjutraj je na predlog dr. Verstovškega bil Maister imenovan za generala in vrhovnega poveljnika slovenske armade na Slovenskem Štajerskem. Kar naenkrat so se pojavile na kapah vojakov slovenske kokarde. Razlegala se je slovenska komanda.

O imenovanju generala Maistra je Narodni svet izdal v »Straži« in na plakatih ta-le oklice:

Poziv slovenskim vojakom!

Poveljstvo mariborske posadke se je podelilo slovenskemu generalu Maistru. Jugoslovenska domovina potrebuje za svojo obrambo vojaštva. Vsi moški sodržavljeni od 17. leta naprej se pozivljajo, da se prijavijo prostovoljno v narodno obrambo. Vojaki se naj prijavijo pri svojih dosedanjih poveljstvih, nevojaki pa pri Narodnem svetu, v mestih pa pri narodnih obranah.

Na ta oklice so prihajale cele trume fantov in celo oženjenih moških, ki so se prostovoljno javili v službo slovenske domovine. Maribor je imel glede vojaštva mahoma drugo sliko. V domobranski, artilerijski in konjeniški vojašnici so bili slovenski vojaki, a v dravski nemški. Na prvih treh so plapolale slovenske trobojnice, a na dravski štajerska deželna zastava.

Prvi srbski vojaki v Mariboru.

Burni so bili dogodki od 25. oktobra naprej v Mariboru. Vsak dan je prinesel kaj novega. Nemci so se na tihem zbirali in pripravljali. Nemški oficirji mariborske posadke skupno z nemškimi rezervnimi oficirji in predstavniki mariborskega nemštva so imeli svoje seje na magistratu. Javna tajnost je bila, da se Nemci temeljito pripravljajo. V Gradec so pošiljali svoje kurirje. Vsak dan so razglašali, da pridejo iz Graza Nemci Mariborčanom na pomoč in da bodo pregnali generala Maistra. Narodni svet in vzeli Maribor v svojo posest. Ali Nemcev ni bilo, pač pa se je dne 4. novembra predpoldne nenadoma pojavila na Tegethoffovi cesti kompanija srbskih vojakov. Kako lepo je donela komanda v slovenskem jeziku! Z muziko na čelu so korakali Srbi ob spremstvu slovenskih čet in ogromne ljudske množice v mesto. Bila je to stotinja Srbov, ki so se vračali iz avstrijskega ujetništva preko Maribora v svojo domovino. Ostali so tu, da pomagajo držati Maribor in okolico v naših rokah. Nemci so postali malodušni in položaj se je mahoma spremenil nam v dobro.

Na glavnem kolodvoru.

Na tisoče in tisoče vojaštva in drugega ljudstva je noč in dan oblegalo glavni kolodvor. In slovenski železničarji, ki so se postavili v službo Slovenije, so vršili službo po več dni noč in dan. Slovenski železniški uradniki Ki-

tak, Rajh, Repič, Majcen, Oset, Rebolj in mnogi drugi so bili tiste dni pravi junaki. Pomagalo jim je pošteno strojno in vlakospremno osebje. Sociji, komunisti in Nemci so po večini zapustili delo. Radi tega so morali vršiti zvesti železničarji službo brez počitka. Posamezni so v treh dneh spali samo po par ur. Ali zdržali so in vzdržali tudi promet.

Na pošti

Je že s prvim novembrom zaplapolala naša slovenska zastava. Pošto službo so vršili slovenski uradniki Klemenčič, Josek, Novak in drugi z veliko požrtvovalnostjo. Izmed poduradnikov so bili najbolj požrtvovalni: Vinko Keuc, Vekoslav Filipčič in še več drugih. Tudi tu so Nemci in socialisti zapustili takoj po preobratu službo. Ali maloštevilni Slovenci so krepko vztrajali.

Na glavarstvu.

Vodstvo glavarstva je takoj prevzel agilni dr. Srečko Lajnšič. Imel je tudi ingerenco čez druga glavarstva na Slov. Štajerskem. Že 1. novembra se je naenkrat pojavila pri vходу palače politične oblasti slovenska vojaška straža z narodnimi slovenskimi kokardami na čepicah. Vojaki so pozdravljali z »Na zdar!« Narodni svet je posloval noč in dan na glavarstvu v sobah, kjer je sedaj sprejemnica in uradna soba g. velikega župana, a general Maister in slovenski oficirski zbor je uradoval v veliki sobi, kjer uraduje sedaj dvorni svetnik dr. Leon Starč. Bivši glavar, Nemec Weiss v. Schleissenburg, znan zagrozen nasprotnik Slovencev se je pravočasno umaknil v neznano smer. Dan za dnem je prihajalo iz bližnjih in oddaljenih krajev veliko število krajevnih narodnih voditeljev po instrukcije k Narodnemu svetu in generalu Maistru. Tu so se tudi dajale nakaznice za orožje za Narodne straže po župnijah.

Drugi uradi.

Davčni urad, davčno oblast in finančno ravnanstvo in vse druge urade so prevzeli Slovenci takoj po 1. novembru. Edino okrajno sodišče je še ostalo malo delj časa pod nemškim vodstvom, ker se g. dr. Mulej ni mogel odločiti, da prevzame vodstvo.

Težave radi prehrane.

Vsled dolgoletne vojne so bila tudi v Mariboru izčrpana vsa živila. Skladišča so bila vsa prazna. Kmet vsled vednih neumljenih rekvizicij ni imel ne živine, ne žita in skoro nobenih živil. Vprašanje preskrbe prebivalstva in vojaštva z živil je bilo v tem času najtežje. Pretilo je resno pomanjkanje, dasiravno je bila jesen tu. Glavar dr. Lajnšič je po sklepu Narodnega sveta s pomočjo vojaštva zasegel vsa skrivna skladišča, ki jih je imelo vojaštvo v Melju in na Teznu. Ravnotako so se zaplenile tudi privatne zaloge veletržcev in živila, ki so stala natovorjena na železnici. Tako je za silo bilo živil za par mesecev. Narodni svet je izdal že 24. oktobra ostro prepoved iznašanja živil iz naših krajev. Od rekviriranih živil ni dovolil Narodni svet niti kilograma iz našega ozemlja. Dne 28. oktobra je zopet izšlo navodilo Narodnega sveta živinorejcem glede oddaje živine. Niti enega komada živine ni pustil Narodni svet čez našo mejo. Ko je Narodni svet s posebno okrožnico pozval slovenske kmetovalce, naj v tej stiski oddajo še kaj živine za vojaštvo in prebivalstvo po mestih, se je pokazala čudovita požrtvovalnost slovenskega kmetkega ljudstva. Od št. Petra je prišla priprosta kmetica in je prijavila, da prostovoljno odstopi slovenski vladi polovico goveje živine. »Za Slovenijo dam vse, a Nemcem ne!« S srečno potezo je tedaj slovenskoštajerski »vladar« dr. Karel Verstovšek oskrbel ne samo slovensko vojaštvo, ampak tudi prebivalstvo po mestih in industrijskih centrih s hrano. Ravno to je imelo ogromen vpliv na razvoj dogodkov v Mariboru in vseh obmejnih štajerskih krajih v naslednjih mesecih. Ljudstvo je videlo, da slovenska vlada skrbi za njega blagor in je še tem bolj radostno sodelovalo pri zgraditvi naše nove državne hiše.

Slovenci v Italiji

Podeštati se zanimajo za leposlovje. Tako so občine Grahovo, Sv. Lucija, Tolmin, Vipava, Ajdovščina in Idrija naročile izdajo vseh D'Annunzijevih del »Opera omnia«, ki stane 6000 lir! Gorška prefektura je izdalek odobrila. Na drugi strani pa razpošilja prefektura okrožnice na podeštate, naj varčujejo z občinskimi denarjem! Podeštati drugih občin se še niso odločili glede naročila luksuzne izdaje »Opera Omnia«, a verjetno je, da bo velika večina sledila »patriotičnemu« zgledu svojih tovarišev.

Na Liparskih otokih. Konfiniranca dr. Dorče Sardoč in dr. Josip Dekleva se že nahajata na mestu. Dr. Sardoč je na Liparih v mestecu Lipari, ki ima okoli 10.000 ljudi. Našel je tam tri slovenske znance, Zerjela iz Boršta in komunisto Fabjana s Krasa ter še nekega drugega Slovence. Dr. Dekleva se nahaja na otoku Ponzia, nekaj višje od Napolja. Taborišče konfinirancev na Ponzii sestoji iz samih barak, medtem ko si na Liparih lahko najmeš sobo v hotelu. Tudi Dekleva je našel nekaj znanec. Pot na otok sta plačala konfiniranca sama, ker bi jih sicer vozili od ječe do ječe in bi prispela na določeno mesto šele po enem mesecu. Konfiniranci morajo poleg tega plačati pot karabinerjem, ki jih spremljajo in tudi dnevnice.

Dunajska vremenska napoved. V južnih Alpah oblačno in deževno, na visokih gorah viharji. Na vzhodnem robu Alp morda še jasno.

Francoski cerkvi se vrne premoženje

v Pariz, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Pariški nadškof, kardinal Dubois, je sporočil pariški duhovščini v okrožnici, da se nahaja vrnitev zaplenjenih cerkvenih posestev že v polnem teku. Prefekt sainskega departementa je v odredbi naročil, da se vrnejo cerkvi nekatere nabožne ustanove. Kardinal je častital cerkvi k temu uspehu. V svojem govoru v Carcasonu je izjavil minister Sarraux, da pri vrnitvi sekvestriranih cerkvenih imetij, ki so določena v finančnem zakonu za 1. 1929, nikakor ne gre za posebno bogata darila, ker od celokupnega zneska nekoč zaplenjenih posestev v vrednosti 1 milijarde samo 20 milijonov še ni likvidiranih, in da se ne misli na preklic že začete likvidacije.

v Budimpešti, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Demokratska frakcija madžarskega parlamenta, edina meščanska opozicijska skupina, obstoječa iz šest mož, se je danes razdružila, ker je posebno afera Fabian-Sztranyavszky povzročila osebne spore med Fabianom in voditeljem stranke Raszayem. En del teh poslancev hoče delovati dalje kot narodna liberalna skupina.

Kaj mislimo mi

Na naslov direktcije drž. železnice v Ljubliani

Z ozirom na našo večerajšjo notico pod tem naslovom, smo od direktcije prejeli pojasnilo, ki ugotavlja:

1. Da je izvešanje plakatov na vseh železniških zgradbah prepovedano;
2. da sta načelnik in restavrater v Zidanem mostu izjavila, da nista obesila plakata za shod SDS v Celju in da se je dotični plakat, ki ga je svojevoljno izvesila neznana oseba, takoj odstranil;
3. da je bil uslužbenec, ki je zakrivil, da je plakat nekaj časa visel, kaznovan.

Zahvaljujemo se direktiji drž. železnice za to pojasnilo. Nikdar nismo dvomili nad najpopolnejšo objektivnostjo direktije in nas veselilo, da gre tudi v tem slučaju le za nepazljivost uslužbenca v restavraciji.

Žalostna zmaga SDS v Aržišah

Zmagoslavje je »Jutro« pisalo o »hudem porazu klerikalne stranke v Aržišah. To zmagoslavje pa je končalo tako, da je SDS v občinskem svetu potisnjena ob zid, nima ne župana, nobenega svetovaleca in obenem zastopnika v odsekih, SLS pa v sporazumu z delavsko skupino vodi občinsko gospodarstvo. O glasovih se ne bomo prepirali. Mi vemo, da nismo prav nič nazadovali in trdimo, da je SDS izgubila par desetih glasov.

Za županske volitve smo se pa pripravili. Za župana smo zopet izvolili prejšnjega Fr. Cenclja. SDS smo pokazali fige, dasi so nam ponujali sporazum in župana. Z orjunaško stranko ne gremo.

SLS je z loško skupino sklenila sporazum. Imamo 17 odbornikov proti osmim. Ta »loški pakt« je velikega pomena za bodočnost naše občine. Po dolgem času, za desetletnico naše skupne narodne domovine, sta si podala roko delavec in kmet in sta podrla orjunaško trdnjavo. Složno vzajemno delo za celo občino v dobrobit kmetkemu in delavskemu ljudstvu na gospodarski podlagi brez ozira na strankarstvo, to je namen in cilj sedanje večine v aržiški občini.

Kako piše resnico lažnivi liberalni članek, se vidi iz tega, ker trdi, da je padla tu klerikalna trdnjava. Doslej je SLS bila le v opoziciji in brez kakega svetovaleca.

Gosp. Bajloni pride v Ljubljano

Kakor smo že poročali, pride novi guverner Narodne banke g. Ignjat Bajloni v Ljubljano, da se seznani поближе z gospodarskimi razmerami v Sloveniji.

Novi guverner je znana osebnost v srbskem gospodarstvu: predsednik je belgrajske industrijske zbornice in celo Centrale industrijskih korporacij. Ignjat Bajloni ima za mesto guvernerja s tem gotovo odlično kvalifikacijo.

V zvezi s tem ne moremo preko napadov v »Jutru« na njegovo osebo. Tako je pisalo »Jutro« ob zasedanju tega mesta 6. sept.: »Izbira osebe je ponesrečena.« — »Prepričani smo, da imamo v naši državi na tisoče sposobnejših in vrednejših kandidatov, ki bi imeli boljše kvalifikacije za to mesto.« Nadalje: »V Ljubljani kar mrgli trgovci in bančniki, ki bi uspešno delali konkurenco g. Bajloniju.«

Kako drugače sodijo o njem slovenski gospodarji, pričaja dejstvo, da ga je Zveza industrijev brzojavno pozdravila, kakor tudi Zbornica za TOS, in v »Trg. listu« je napisal dr. Fran Windischer, glavni tajnik zbornice, prav lep članek, kjer pozdravlja Bajlonijevo imenovanje v imenu slovenskega gospodarstva.

Uverjeni smo, da se bo g. Bajloni osebno mogel prepričati tako o lepem napredku našega gospodarstva, kakor tudi o dejstvu, da »Jutrova« pisarija med slovenskimi gospodarskimi krogi prav nič ne pomeni.

Ljubljanska oblastna skupščina

Osemurni delavnik

Klub poslancev Slovenske ljudske stranke v oblastni skupščini resnici na ljubo ugotavlja, da je poročanje nasprotnega časopisa o kršenju 8 urnega delovnika pri razpravi o uredbi glede cestarjev popolnoma brezpredmetno in prikrojeno strankarskim namenom dotičnega časopisa. Celokupen klub stoji neomajno na stališču naših krščansko socialnih delavskih zastopnikov, da je 8 urni delovnik nedotakljiva pridobitev delavstva.

Klub oblastnih poslancev SLS v ljublj. oblastni skupščini.

Dodatno k gori navedeni izjavi kluba SLS ljubljanske obl. skupščine moramo naše včerajšnje poročilo o debati o cestarih spopolniti v tem smislu, da sta gg. Križnik in Arnež odločno zagovarjala načelo 8 urnega delavskega časa. Bila sta pa na željo cestarjev proti temu, da bi bil 8 urni delavnik nepretrgan, ker je v interesu cestarjev, da se čas 8 urnega delavnika prilagodi posameznim krajevnim razmeram in letnemu času in sicer sporazumno med cestarji in okr. cest. odborom. Te ugotovitve so potrebne z ozirom na gradbo zavijanja in potvarjanje resnice v nasprotnem časopisu. Zato prinašamo dotične odlomke govorov naših poslancev.

Posl. Erjavec

Poslanec Josip Erjavec je kot načelnik cestnega odbora izjavil: V teku 15 let, odkar sem čestni načelnik, me je pogostoma bolelo srce, ko sem videl naše cestarje reveže, ki zaslužijo za svoje težko delo tako nezadostno plačo. Cestar je doslej zaslužil od 285 Din na mesec do največ 500 Din. S tem pa, da sprejememo to uredbo, bomo pa cestarje v veliki meri zadovoljili. Lahko vam rečem, da sem imel priliko opazovati, da so cestarji vsaj v mojem okraju s to uredbo v glavnem zadovoljni. Uredba sicer ni idealna, ker idealna tudi niti ne more. Toda storilo se je pa vse, kar se je moglo storiti za cestarje z našimi finančnimi sredstvi.

Odgovoriti moram gospodu poslancu Sitarju. Naši cestarji imajo navadno — vsaj v mojem okraju je tako — svojo hišico in malo kmetijo in jih radi tega ne moremo primerjati s tovarniškimi delavci. Naša uredba zahteva sicer od cestarjev tu in tam izredno delo, vendar pa je strah gospoda poslanca Sitarja neupravičen, da se bo od cestarjev zahtevalo zelo mnogo brezplačnega dela. Obratno moramo reči, da bo vse cestarjevo delo plačano. Upoštevati moramo namreč, da cestar nima vsak dan enako dela. Poleti naši cestarji nimajo preveč dela, pa tudi pozimi ob elabem vremenu ne. Najbolj so zaposleni spomladi in jeseni. Radi tega je pač opravičeno, da se zahteva od cestarja v slučaju kake vremenske katastrofe tudi nekaj izrednega dela. Njegovo socialno stališče s tem ni oškodovano, saj ima poleg dni, ko ima izredno delo, tudi čase, ko nima nikakega večjega rednega dela. Sicer ima pa čestni odbor tudi srce in če bo videl, da je cestar res moral prav izredno mnogo delati, mu bo pač to delo posebej nagradil. Zato je lahko gospod poslanec Sitar tozadevno brez strahu. Da je res položaj cestarjev sedaj dovolj ugoden, dokazuje že dejstvo, da je bilo za cestarsko službo vloženih 5 krat toliko prošelj, kakor je bilo mest na razpolago. (Poslanec Evgen Jarc: »Za eno samo mesto je bilo vloženih 25 prošelj.«) Pri nas se je javilo za troje mest 15 prošelcev in smo se težko odločili, kdo je najbolj vreden, da službo dobi.

Pozdravljam tudi to določbo, da mora biti cestar ob določenem času na cesti. Ako bi te določbe ne bilo, bi bilo nemogoče kontrolirati, ali cestar res vrši svoje delo ali ne. Tako pa bo imel cestar kolikor toliko strahu pred tem, da bi prišel kontrolni organ in da bi ga ne našel na cesti. Čim več pa bodo delali na cesti cestarji, tem manj bomo izdali za pomožne delavce.

Posledica tega, da bomo imeli zadovoljne cestarje, bo nedvomno ta, da bomo imeli dobre cestarje. Ze sedaj se je pokazalo, da so naše ceste v precej boljšem stanju, odkar cestarji opravičeno pričakujejo, da bo oblastni odbor zanje bolj poskrbel, nego se je skrbelo zanje doslej.

Kar se tiče dopustov, bo pač navadno zadostal tridnevni dopust, ki ga lahko da načelnik cestnega odbora sam. Če bo pa cestarju res potreben daljši dopust, mu bo pa ta dopust lahko dovolil oblastni odbor.

Jaz bi sicer želel, da bi bili cestarji zavarovani. To se začasno še ni moglo storiti, vendar pa pomenja za cestarje veliko boniteto to dejstvo, da bodo tudi v slučaju, da ne bodo mogli delati, uživali še 26 tednov svoj plačo. Kakor je pa že gospod referent poudarjal, misli oblastni odbor na to, da se ustanovi oblastna bolniška blagajna. To bi pa pomenilo novo znatno ugodnost za cestarje.

Poslanec Križnik

Gospod predgovornik tovariš Sitar je mnenja, da naj bi se za cestarje določil osemurni delavni čas kakor velja za druge delavce. Toda prepričan sem, da bi taka določba mnogim cestarjem ne bila všeč. Cestar si pa želi, da ima bodisi jutraj ali zvečer nekaj časa pri posestvu. Jaz sem se z ljudmi razgovarjal, ker sem tudi mislil, da bi jim bilo ljubše določen delavni čas ali cestarji so mi sami rekli, da te določbe ni treba, ker je itak predpisano, da morajo vršiti svoje delo v redu in držati ceste v redu. Torej mislim, da smo cestarjem samim boljše ustregli s tem, če nismo natančno določili delovnega časa.

Dalje bi še nekaj omenil zaradi zavarovanja cestarjev v slučaju bolezni njih samih

ali pa njihovih družin. Najprej ugotovim, da pripomba prof. Jarca glede visoke režije pri Okrožnem uradu ne drži. Upravni osebni stroški tega zavoda so nižji kot v zavarovalnicah drugih držav in nižji kot v preminogih naših javnih zavodih. Znašajo povprečno le 16%. So pa drugi razlogi, ki govorijo za to, da se ustanovi oblastna zavarovalnica za oblastne uslužbence. To misel oblastnega odbora je treba vsekako najtopleje pozdraviti. Priporočljivo pa bi bilo, da se za čas, dokler ne pride ta odredba, za slučaj bolezni cestarjev samih ali njihovih svojcev tako ali tako poskrbi.

Posl. Arnež

Visoka zbornica! G. poslanec Sitar se je v generalni debati oglašil k čl. 12. cestne uredbe in je rekel, da ne soglaša uredba z zakonom o zaščiti delavcev. Mi poslanci prav dobro vemo, da uredba ne soglaša popolnoma z omenjenim zakonom, vendar pa smo uvideli, da uredba v kolikor smo dobili podatke od posameznih cestarjev samih, popolnoma soglaša z mnenjem in željami podeželskih cestarjev. Kakor je že g. poročevalec omenil, so cestarji navezani sodelovati pri vsakršnem službenem opravilu tudi izven rednih službenih ur, ako to zahteva nujnost opravila ali neposredni službeni predstojnik, niso pa striktno določene ure za delovni čas. Kjer uredba tega striktno ne predvideva, bo cestarju že mogoče, da bo našel toliko časa, kolikor ga potrebuje za svoj kosček zemljišča. Vsaj pretežke službe cestarji nimajo. Poleg tega pa imajo pozimi dosti prostega časa, ker jih nihče ne bo silil zmrazovati na oledeneli cesti. Zato pri cestarjih zakon o zaščiti delavcev ne pride tako v poštev, ker ni za njihovo delo striktno določen čas. Zaradi tega se bo, upam, gospod tovariš Sitar, lahko zedinil z uredbo, ker vidi, da je oblastni odbor imel zmisel za ljudi, ki so bili dosedaj res mizerno plačani, katerim se je pa položaj vendar le izboljšal v toliko, v kolikor se je izboljšanje za enkrat izvršiti moglo.

Kar se tiče čl. 27., ki govori o slučaju bolezni cestarjev, se popolnoma strinjam z mnenjem g. tovariša Križnika, ki je opozoril, da se že po g. referentu Jarcu pripravljajo delavski zavarovanja, ki bo tudi cestarju nudilo kar mu gre po pravici. Za enkrat pa se je treba ozirati na to, da cestarji s predleženo uredbo niso v ničemer prikrajšani, ampak, da se jim je položaj v precejšnji meri izboljšal, tako da je upati, da bodo cestarji zadovoljni in tudi prepričani, da ima oblastni odbor zmisel za njihove želje.

Včerašnja seja

Včera ob pol 9 se je pričela 11. seja ljubljanske oblastne skupščine.

Proslava osvobođenja

Pred prehodom na dnevni red je predsednik dr. Natlačen sporočil, da se je predsedstvo skupščine odločilo predlagati, da se na svečan način proslavi 29. oktober, katerega dne praznujemo 10 letnico osvobođenja Slovenije. Ta proslava se bo izvršila po temle načrtu: Ob 10 dopoldne se bo vršila slovesna služba božja v tukajšnji stolni cerkvi sv. Nikolaja. Pontifikalno mašo bo služil prevzvišeni knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Po slovesni službi božji se zbere skupščina v teh prostorih in se bo vršila ob 11 dopoldne slavnostna seja, na kateri se bomo spominjali 10 letnice osvobođenja. Na to sejo sem povabil tudi zastopnike mariborske oblastne skupščine, ki bo po tej seji prisostvovala po svojih delegatih in sicer po celokupnem oblastnem odboru. Na to sejo sem povabil tudi zastopnike cerkvenih in vojaških oblasti. Prav tako sem povabil uradnike vseh teh uradov tudi k slovesni službi božji v stolnici.

Skupščina je predlog sprejela s ploskanjem.

Poslanec Poznič in tov. so vložili predlog za zgradbo ceste Blagovica—Češnice—Šmartno v Tuhinju. Nato je prišla v razpravo

UREDBA O PREUSTROJU OKRAJNIH ZASTOPOV IN ODBOROV.

Poročevalec odbornik Jarc je izvajal: Ustanova okrajnih zastopov in okrajnih odborov temelji na obč. zakonu iz leta 1862., na podlagi katerega so bili izdani posebni deželni zakoni o okrajnih zastopih v Bukovini, Sleziji, Tirolski, Češki, Galiciji in Stajerski. Na Moravskem je bil z občinskimi redov predviden okrajni zastop, ni pa bil sprejet o tem deželni zakon. V Bukovini je bil okrajni zastop pozneje ukinjen, v Sleziji pa zakon o ustanovitvi okrajnih zastopov sistiran. Na Tirolskem se zakon o okrajnih zastopih tudi ni izvedel. Dejansko obstoje okrajni zastopi le še na Češkem, Galiciji in na Stajerskem v območju avstrijske države in Slovenije. Ze iz navedenih okolnosti izhaja, da okrajni zastopi in odbori niso neobhodno potrebna samoupravna enota. Ako primerjamo organizacijo okrajnih zastopov v bivši Stajerski, urejeno z zakonom, z obstoječimi razmerami, se še jasneje pokaže, da te upravne enote ne ustrezajo sedanjim razmeram, ter da je potrebna preosnova.

V področje okrajnega zastopa spada uprava notranjih skupnih zadev okrajja. Ker tvorijo v smislu veljavnih samoupravnih zakonov cestne zadeve pretežen del poslov okrajnih zastopov, odnosno odborov, je stvarno utemeljeno, da se okrajni zastopi reformirajo ter izenačijo z okrajnimi cestnimi odbori na ozemlju bivše Kranjske, ki so pomožni upravni organ oblastnega odbora. Ker sta določeni z zakonom o državnem svetu in upravnih sodiščih samo dve instanci, je odločil okrajni odbor nad upravnimi akti občinskih odborov v zadevah domačega delokroga obč-

ne v drugi in poslednji stopnji, kar je bilo v praksi navadno stvarno in formalno zaradi nepoznanja zakonov pogrešno ter za stranke v vsakem pogledu prekerno. Sprito teh okolnosti je morala vrhovna samoupravna oblast dajati tako predhodna navodila v drugi stopnji razsojajoči oblasti, kakor tudi naknadno kritično presojo izdane odločbe, kolikor je bilo to kot nadzorni oblasti po zakonitih predpisih dopustno, odnosno kolikor ni spadala zadeva na izredno pravno pot pred upravno sodišče kot tožbena zadeva. Pri neposrednem nadzoru oblastnega odbora nad občinami odpadejo označeni informacijski posli, kar pospešuje reševanje samoupravnih poslov. Iz navedenih razlogov je razvidno, da je okrajna samouprava v sedanji obliki neuporabna.

Poslanec Likar (soc.) je stavil razne predloge. Poslanec Deželak (SLS) je uredbo pozdravil. Poročevalec Jarc je odgovoril na izvajanja poslanca Likarja sledeče:

Kdaj bodo mogle pričeti svoje življenje okrajne samouprave, to ni odvisno od naše zbornice, ampak od osrednje vlade. Po tej uredbi se bomo posvetovali o uredbi, ki bo nekaj nadomestek za okrajne samouprave, namreč o okrajnih blagajnah. Te okrajne blagajne bodo vršile posle, ki bi jih sicer imele vršiti okrajne samouprave.

Oblastni odbor o zastopstvu pri okrajnih zastopih še ni sklepal. Oblastni odbor bo že gledal na to, da bo imela vsaka občina, iz katere prihaja zelo mnogo davčnih virov, tudi v okrajnem zastopu primerno zastopstvo. To velja torej tudi za vašo občino, gospod Sitar. Zelen bi samo, da bi v vaši občini pri tozadevnih volitvah upoštevali strukturo vašega občinskega sveta in da bi bilo novo zastopstvo sestavljeno te strukturi primerno.

Pri glasovanju je bila uredba sprejeta proti enemu glasu. Likarjeve predloge je večina odklonila. Nato je skupščina prešla na

UREDBO O OKRAJNIH BLAGAJNAH.

Z okrajnimi blagajnama, ki jih ustvarjamo s to uredbo, se začneja ustanova, ki bo pri nas vršila to, kar bi po zakonu imela vršiti okrajna samouprava. Reformirali bodo ustanovo, ki sega še nazaj v dobo absolutizma. Zadnja reforma teh samouprav se je izvršila namreč leta 1852. Takrat je c. kr. namestništvo v Ljubljani ukazalo, da se morajo v bodoče za vsak davčni okraj posebej s sodelovanjem občinskih predstojnikov sestavljati proračuni okrajne blagajne.

Poročevalec obl. odbornik Jarc je podal izrpen referat o organizaciji okrajnih blagajn pod Avstrijo. (Zaradi pomanjkanja prostora moremo žal objaviti le kratek izveček iz njegovega zelo zanimivega referata. Op. ur.)

Okrajne blagajne bodo predvsem vršile one funkcije, ki bi jih morale vršiti okrajne samouprave.

Okrajne blagajne segajo še nazaj v dobo absolutizma. Zadnjič so bile reformirane leta 1852. Takrat je namreč zaukazalo c. kr. namestništvo v Ljubljani, da se mora vsako leto s sodelovanjem obč. predstojnikov za vsak davčni okraj posebej sestaviti proračun, ki ga je predložiti dež. predsedništvu v odobritev. Proračun je obsegal te izdatke:

1. Za zdravstvo in sicer za okrajne ranocelnike, babice, zdravljenje ubogih in ogleda mrlčev.
2. Za okrajne slugе.
3. Pripravo pri odgonu.
4. Konskripcija.
5. Rekrutiranje.
6. Vzdrževanje okrajnih cest in mostov.
7. Pasivni preostanki prejšnjih let.
8. Razne potreščine.

Vlada je večkrat nameravala odpraviti okrajne blagajne, vendar so se pa te ohranile še v ustavnih dob, ker ni bilo še nič poskrbljeno za drugačno plačevanje ranocelnikov in babic in ker so se tudi čestni odbori izvolili šele koncem leta 1867. Zadnjikrat je ministrstvo dovolilo okrajne blagajne leta 1893., toda vzlic temu obstoji ta stara, v absolutistični dobi uvedena institucija še danes. To pa vsled tega, ker je bilo c. kr. deželni vladi ležeče na tem, da obdrže okrajni glavarji neki vpliv na cestne odbore, oziroma na uporabo avtonomno dovoljenih sredstev.

Danes so razmere že tako spremenjene, da so odpadle prvotne naloge okrajnih blagajn.

Za zdravstvene potrebe imajo skrbeti danes zdravstveni okrožni zastopi.

Okrajne slugе plačuje okrajna blagajna, čeprav so ti v prvi vrsti pomožni organi okrajnih glavarstev. Občine si morejo danes same vzdrževati svoje slugе, vsaj tako, da se v ta namen več občin združi. Sluge pa bi potem služili le občini.

Glede priprave pri odgonu je zaradi novih zakonskih določil že odpadla potreba, da se za te izdatke ohrani okrajna blagajna.

Konskripcije in rekrutiranje se pa brez težave lahko porazdele med občine, v kolikor so ti stroški sploh utemeljeni po zakonu.

Vzdrževanje okrajnih cest in mostov pripada že davno cestnim odborom in je protizakonito, da vlada potom okrajnih blagajn kontrolira proračune avtonomnih korporacij, t.j. cestnega in deželnega odbora. Tako sme okrajni cestni odbor dvigniti pri davčnem uradu po dokladi nabran denar le, če ga nakaže okrajni glavar.

Kaj se vse skriva pod naslovom »različni izdatki, se ne more podrobno obrazložiti. Gotovo pa je, da okrajni glavarji iz te postavke marsikaj plačujejo, kar nikakor ne zadeva avtonomnih občin.

Okrajne blagajne nimajo nobene zakonične podlage in tudi ni več nobene potrebe za nje. Za nalaganje doklad na direktne davke so le tiste korporacije opravičene, katerim to zakon izrecno dovoljuje. Pri okrajnih bla-

Somišljeniki, vsi na manifestacijsko zborovanje, ki bo danes ob 11 v union-ski dvorani!

★

Nastopi o go-vorniki, prvi člani naroda vlade

gajnah pa še tudi nalagajo doklade, ne da bi to kak zakon dopuščal. Ze iz tega pogleda bi bilo delati na to, da se taka nezakonitost odpravi s tem, da se okrajne blagajne sploh opuste. Če imajo kaj premoženja, naj se razdeli med občine dotičnega davčnega okrajja po razmeri predpisanih davkov. Odsek se je posvetoval o tej uredbi, kakor jo je predložil obl. odbor, in je sklenil nekatere bistvene izpremembe. Najprej predlaga k § 6. dostavek: »Oblastni odbor ima pravico, imenovati v občini zbor za dobo 3 let dva do tri svoje zastopnike, in sicer izmed oseb, ki imajo v tistem okraju pasivno volivno pravico v občinski zastop.«

Gospodje! V včerajšnji odsekovi seji sem priznal zastopnikom strank, ki danes nista zastopani v zbornici, paternito za ta predlog — in danes je že odmev v njihovem glasilu, da je ta določba — čujte! — skrajno nedemokratska. Ta določba je bila potrebna, da bo mogla ta skupščina redno delovati. Ako hoče kaka samoupravna edinica funkcionirati, mora imeti trdno in zanesljivo večino. Mi smo pa v tem oziru v nekaki slabi družbi. Pred seboj imam češki zakon o organizaciji politične uprave. Ta zakon določa v § 12. za češki deželni zbor, da sta dve tretjini članov izvoljeni, ostale člane pa imenuje glava iz delavcev na gospodarskem, kulturnem, narodnem in socialnem polju. Češka je gotovo moderna in napredna. Zato ji ne more nihče očitati, da bi bila ta določba reakcionarna, saj je namen te določbe samo ta, da omogoči funkcioniranje demokratičnih naprav.

Okrajne določbe so samoupravne edince, katerih področje je določeno s to uredbo. Vsak političen okraj ima eno okrajno blagajno. V okrajih, kjer te blagajne ni, se mora s 1. januarjem 1929 konstituirati. V okrajih, kjer sta dve ali več okrajnih blagajn, je te v istem roku združiti v eno samo.

V področje okrajne blagajne spadajo naslednji posli: 1. Uprava blagajne in njenega premoženja. 2. Pospeševanje gospodarstva v okraju (poljedelstva, živinoreje, vinarstva, čebelarstva, melioracije, zadružništva, obrti itd.). 3. Podpiranje šolstva v okraju (zlasti strokovnega šolstva). 4. Ustanavljanje ubožnih zavodov v okraju (okrajnih ubožnic, hišalnic in sirotišnic) ter podpiranje občin pri nalogah javnega skrbstva.

Ako premoženje okrajne blagajne ne zadostja za kritje stroškov, ki jih ima ta z vršitvijo svojih nalog, sme okrajna blagajna pobirati posebne okrajne doklade do višine 25% od neposrednih državnih davkov. Za pobiranje višjih doklad je potrebno: a) za doklade od 25—300% dovoljenje oblastnega odbora, b) za doklade preko 300% pritrditev ministrstva financ, vse to nekarvno eventualnim določilom državnih zakonov.

Organa okrajne blagajne sta občni zbor in odbor.

Občni zbor sestoji iz vseh županov v območju okrajne blagajne. Oblastni odbor ima pravico, imenovati v občini zbor za dobo treh let dva do tri svoje zastopnike, in sicer izmed oseb, ki imajo v dotičnem okraju pasivno volivno pravico v občinski zastop.

Nato se je vršila debata. Posl. Sitar (soc.) je stavil spreminjalni predlog. Posl. Novak (SLS) in Lebinger (SLS) in Deželak (SLS) so uredbo pozdravili.

Poročevalec Jarc je odgovoril posl. Sitarju sledeče: Te okrajne blagajne bo dotiral oblastni odbor. Zato ima tudi pravico, da soodločuje, kako se bo s temi dotacijami delalo. Pri glasovanju je večina sprejela uredbo. Sitarjev predlog je bil odklonjen.

Nato je prišla v razpravo

uredba o požarno-policijskem redu in gasilstvu.

Poročevalec Oblak je izvajal:

Uredba o požarno policijskih predpisih ni nekaj bistveno novega. Posamezne dežele so te predpise urejale že prej s posameznimi zakoni. Tako je dežela Kranjska že z zakonom od 15. septembra 1881 dež. zak. št. 14 zbrala vse te predpise. Ravno tako je imela tudi bivša dežela Stajerska kakor tudi Koroška svoj tozadeven zakon.

Sedanji ljubljanski oblasti so priklopljeni deli bivše dežele Stajerske in bivše dežele Koroške. Radi tega so se ti predpisi izvrševali po treh različnih načinih. Oblastni odbor je iz tega vzroka smatral za potrebno, da vse te predpise poenoti.

Na novo pa najdemo v teh predpisih nekatere želje Gasilske zveze, katere ob času sprejetja prej imenovanega zakona dežele Kranjske, še ni bilo. Uredba je izdana v soglasju s tistimi činitelji, ki pridejo pri požarno policijskih predpisih v poštev. To je v soglasju z Gasilsko zvezo, Društvom hišnih posestnikov in zavarovalnicami.

K debati se je oglašil posl. Poznič (SLS), ki je orisal dobre strani te uredbe. Nato se je glasovalo in je bila uredba soglasno sprejeta.

Predsednik je nato sejo zaključil. Prihodnja seja bo v ponedeljek ob 11.

Kaj je novega

Koledar

Nedelja, 28. oktobra: 22. pobinkoštna. Kristus Kralj. Simon in Juda. — Lunina sprememba: Ščip ob 23.43. Po Herschlu se napoveduje lepo vreme.

Ponedeljek, 29. oktobra: Narcis, Hiacint, Ida, Donat. — Jutri: Alfonz Rod.

Osebnosti

★ **Uspesobljeno izpiti za učiteljice kmetijskih gospodinskih šol** so se vršili dne 23., 24. in 25. oktobra pod predsedstvom obl. odbornika in referenta g. dr. Antona Milavca. V izpraševalni komisiji so bili s. Izabela Gosak, višji sadjarski nadzornik Martin Humeč, ravnatelj ing. R. Lah in živinozdravnik oblast. referent Hugo Turk. Uspeh je bil prav zadovoljiv. Izmed šest kandidatkinj so napravile izpit z odličnim uspehom Angela Briški, Marica Berec in s. Tadeja Skedelj, prav dobro usposobljene pa so bile Vilma Beniger, m. Gabrijela Rozman in s. Magda Rojs.

★ **Iz šolske službe.** Ministrstvo za prosveto je odobrilo ostavko, katero je podala na državno službo učiteljica Berta Matko iz Trziča.

★ **V naše državljanstvo** sta sprejeta Josip Rosman, kemik iz Maribora in Anton Baša, učitelj iz Sv. Benedikta.

Ostale vesti

★ **Zasedanje mariborske oblastne skupščine.** XVII. seja zasedanja 1927-28 in I. seja zasedanja 1928-29 obl. skupščine mariborske se vršita v ponedeljek 5. novembra t. l. ob 10 v kazinski dvorani na Slomškovem trgu št. 17 v Mariboru.

★ **Iz ljubljanskega oblastnega odbora.** V ponedeljek 29. t. m., na dan proslave deset letnice osvobodjenja Slovenije se v oblastnih odborih ne bo uradovalo.

★ **Klub slovenskih oblastnih poslancev SLS v ljubljanski oblastni skupščini** se je na novo konstituiral in je bil izvoljen za načelnika kluba mesto odstopivšega dr. Ant. Brecija, dekan Anton Skubic. Za tajnika je bil izvoljen poslanec prof. Ivan Mazovec, za njegovega namestnika pa poslanec Matej Tomazin.

★ **Vojaške vaje na Krvavcu.** SPD opozarja svoje člane in vse turiste, da se vrši v torek 30. oktobra ostro streljanje pehote in artilerije na Krvavcu. Svarimo na ta dan pred posetom sledečega teritorija: Na jezeru—Osredok—Uršič—Geben kota 2223—Trdovnik kota 1696—Dom na Krvavcu—Na jezeru. Navedeni teritorij bo itak zastražen. Streljanje prične 30. oktobra ob 8 zjutraj.

★ **»Dijaško ognjišče«.** Pod tem naslovom se je ustanovilo društvo za podpiranje dijaštva zlasti v svrhe nadaljevanja študija v inozemstvu po dovršenem študiju v tuzemstvu. Temu društvu je izročilo vodstvo SLS znesek, ki ga je prevzelo od bivše Kranjske hranilnice, da ga vporabi po intencijah bivših članov Kranjske hranilnice, ki so pripadali SLS za podpiranje dijaštva. Dne 18. oktobra t. l. se je vršil ustanovni občni zbor. Prošnje se izročajo predsedniku dr. Mirku Božiču, ravnatelju Kranjske hranilnice in Ljubljani.

★ **Redna služba božja na Šmarni gori** ob nedeljah in praznikih bo z 31. oktobrom pre-

nehala; v zimskem času bo služba božja na gori le 8. dec., na sveti dan, na novega leta dan, na sv. Treh kraljev dan in na Svečnico. Redna služba božja se bo pričela spet v zgodnji spomladi s 1. marcem 1929.

★ **Loterija Jugoslovanske Matice.** Ponovno opozarjamo vse interese, da se je zbiranje številke te loterije vršilo že 8. septembra. Vse izžrebane številke so bile objavljene v naših dnevnikih. Zrebnost liste se brezplačno dobivajo pri Jugoslovanski Matici v Ljubljani. Dobitki se izročajo samo do 8. novembra. Na poznejše reklamacije se ne bo oziralo.

Uboj

V vasi Hrastje pri Čerkalah ob Krki je užitar Janez Pegam svojega soseda Janeza Gramca z vilami tako hudo udaril, da je ta takoj, ko so ga pripeljali v bolnico v Krško, umrl. Oba sta bila že dolgo časa sprta. Gramc je svoječasno Pegamu v posojilnici v Krškem jamčil za večje posojilo. Ker pa Pegam ni vrnil posojila, je moral plačati Gramc. Radi tega je prišlo med obema večkrat do hudih preprirov. Te dni je prišel Gramc z neke kupčije domov precej vinjen. Šel je na sosedovo dvorišče, kjer se je takoj pričel prepirati s Pegamom. Med preprirovi je Pegam zgrabil vile in z njimi udaril Gramca. Pegama so orožniki aretirali.

Zganje umorilo otroka

Ze pri naših ljudeh v Sloveniji, še bolj pa doli na jugu ni prav nič čudnega, da dajejo starejši mlajšim piti žganje, čeprav včasih že najmanjša količina zadostuje, da zastrupi slabotni otroški organizem. Do kakih posledic more to privedi, govori jasno slučaj, ki se je pripetil te dni v vasi Otoku pri Vinkovcih. Tam je kmet Marko Galovič kuhal žganje. To so vedeli tudi otroci iz sosedstva. Petletni Marko Andolovič in štiriletni Adam Ozdanič sta šla prosit »deda« Marka, naj jima da piti žganja. Marko se je najprej branil, nato pa se je dal prepričati. Otrokom je toplina in dišeča slivovka zelo ugajala. Ko sta šla oba otroka domov, se je petletni Marko med potjo zgrudil na tla in kmalu nato umrl. Zdravniška obdukcija je ugotovila, da je smrt nastopila radi zastrupljenja z alkoholom.

★ **Znamenito odkritje pri Gospe Sveti.** V Slovincem dobro znani koroški romarski cerkvi pri Gospe Sveti so pri obnavljanju slik na stropu odkrili znamenite slike iz poznogotške dobe, ki spadajo k najvažnejšim spomenikom fresko-slikarstva. Slikal jih je najbrž kak učenec Wohlgemutove šole, so torej pod Dürerjevimi vplivom.

★ **K umoru pri Jesenicah.** Po nekaterih listih so se razširile fantastične vesti o listinah, ki so se baje našle pri ekshumaciji v obleki pri Jesenicah umorjenega Cirila Hristoviča. Te vesti so pretirane odnosno netočne. Iz uradnega vira smo obveščeni, da se je našel v obleki Hristoviča le majhen listič, na katerem so bila napisana nekatera imena v politiki nepoznatih ljudi, ni pa bil imenovan ne kralj Aleksander ne katerikoli politik.

★ **Nesramno italijansko izživanje v Šibeniku.** Pred dnevi je prišlo v Šibeniku v pristanišču do incidenta in gre zasluga samo razsodnosti naših ljudi, da ni izžval večjih posledic. V pristanišče je priplul italijanski parnik »Bari«, ki je plul iz Lastova v Italijo. Na krovu se je nahajal neki italijanski častnik v uniformi in okrog 50 mladeničev z Lastova, ki so potovali v Italijo, da tam odslužijo vojaški rok. Ljudje so opazili, da imajo vsi italijanske fašistovske in iredentistične znake. Ko je opoldne ladja odplula in se je nahajala že kakih 50 metrov od obale, je zbral častnik krog sebe mladeniče ter jim naročil, naj krepko zakličejo: »Doli Jugoslavija! Živela italijanska Dalmacija in italijanski Šibenik!« Meščanstvo, ki ga je bilo zelo mnogo, je ostro reagiralo na to nesramno izživanje in le nekaterim razsodnejšim se je zahvaliti, da ni prišlo tedaj v Šibeniku do velikih protitalijanskih izgrezov.

★ **Velike poverebe visokega uradnika v Vojvodini.** Veliko senzacijo je pred dnevi vzbudila v Vojvodini vest, da je policija v Novem Sadu aretirala Božidarja Bikarja, bivšega okrajnega glavarja in sedaj višjega uradnika oblastnega ubožnega skrbstva v Somboru. Bikar je obtožen, da je poveril 50 tisoč dinarjev uradnega denarja.

★ **Tramvaj zadel v avto.** V Zagrebu se je v petek popoldne pripetila huda nesreča. Tovorni avto tvrdke Müller, naložen z opeko, je hotel v Vlaški ulici zaviti na dvorišče gostilne pri »Veselem šoferju«, v tem trenutku pa je privozil iz Maksimirijske tramvaja, ki se je zadel v prednji del avtomobila. Udarce je bil hud ter je na avtomobilu povzročil mnogo škoda. Popadala je na tla tudi vsa opeka. V tramvaju so popadali s sedežev vsi potniki. Radi trka je bil tramvajski promet ustavljen za dobro uro. Pozneje so potegnili avto na sredo ulice ter ga dolgo časa popravljali.

★ **Stekel pes ogrižal človeka.** V Zagrebu se je v petek dopoldne pripetil grozen slučaj pasjega ugriza. V Draškovičevi ulici št. 24 je delal soboslikarski pomočnik Peter Magdani, ko ga je naenkrat napadel stekel pes. Magdani se je zamaral, da bi se otresel psa. Pes je pričel strahovito grizti Magdanija, ki je dobil mnogo hudih poškodb. Od hudih bolečin se je Magdani zgrudil nezavesten na tla, dočim je pes pobegnil, tako, da še sedaj ne vemo, kdo mu je lastnik. Hudo ranjenega in razmrvarjenega Magdanija so z rešilnim vozom odpeljali v bolnico. Magdani je 25 let star in je doma iz Trsta.

★ **Pet policijskih uradnikov aretiranih radi poverebe.** Oblasti so uvedle kazensko preiskavo proti petim policijskim adjunktom v Štipu, ker so v teku štirih let poverili večje zneske denarja. Dosedaj so ugotovili, da so poverili okrog 70.000 Din, vendar so ti zneski najbrže še večji, kar bo ugotovila še preiskava in pregled knjig. Vseh pet je bilo aretiranih.

★ **Aretilan italijanski izživač.** Te dni je bil v okolici Zadra aretilan italijanski državljani Ivan Damjan conte Vrgada, ki je grdo žalil Jugoslovane in je našo državo imenoval razbojniško zemljo. Sedaj se nahaja ta junak v šibeniških zaporih, proti njemu pa bo drž. pravdnštvo vložilo obtožbo.

★ **Državo ogoljufal in pobegnil v Budimpešto.** V Budimpešti so te dni aretirali 34letnega bivšega trg. potnika Mihaela Molnarija, ki je zagrešil v Jugoslaviji velike goljufije. Potem, ko je sedel že dve leti v kaznilnici, je pred leti z denarno pomočjo tedanje jugo-

Meščani!

Udeležite se danes zvečer komeza, katerega priredi pevsko društvo Ljubljana v veliki dvorani hotela Unional

slovenske vlade osnoval velik zavod za gojitev rib in je zato potreboval tudi večjo množino železniških tračnic, ki mu jih je dala vlada na razpolago. Toda njegovi ribniki niso in niso hoteli uspevati. Zato je pobasal preostali denar, prodal železniške tračnice in pobegnil v tujino. Prišel je v Budimpešto, kjer je nekemu svojemu prijatelju izročil ves znesek — okrog 400.000 pengov (nekaj nad tri milijone dinarjev). Prijatelj je zbežal z denarjem naprej, Molnar pa je ostal v Budimpešti, kjer so ga spoznali. Bil je aretilan in izročen državnemu pravdnštvu.

★ **Blaznež smrtno ranil očeta.** Kmečki sin Ljubomir Gjurič iz okolice Belgrada je že pred dvema letoma pričel kazati znake duševne zmedenosti in je bil oddan v blaznico v Belgradu, kjer je bil pred kakimi 14 dnevi odpuščen, ker se je obnašal popolnoma normalno. Pred dnevi pa so se znaki slaboumnosti pri njem zopet pokazali. Ves dan je bil Ljubomir zamišljen, ob 6 zvečer pa je stopil na dvorišče k svojemu očetu Jakobu Gjuriču. Ne da bi rekel le besedo, je pograbil za sekuro in očeta dvakrat udaril po glavi, tako da se je ves okrvavljen zgrudil nezavesten na tla. Nato je blaznež zagnal hrupen krik, češ, da je sedaj on edini gospodar v hiši. Sosedje so pritekli in prevladali blazneža, smrtno ranjenega očeta pa spravili na varno. Ljubomirja so prepeljali v Belgrad na opazovanje in ga bodo oddali zopet v blaznico. Oče je že dva dni umrl.

★ **Strup izpila mesto mošta.** V Sremski Mitrovici je neka Franja izpila te dni večjo množino raztopine sode. Čeprav so jo takoj prepeljali v bolnico in ji tam izpraznili želodec, je kmalu nato ob hudih bolečinah umrla. Še poprej se je zavedla in izjavila, da je hotela piti iz steklenice sadni mošt, pa je zametala steklenici.

Otvoritevno naznanilo!

Vljedno sporočam ozenememu občinstvu, da bom otvorila dne 5. novembra t. l. svoj najmoderneje urejen

ZOBNI ATELJE

v Dolenjem Logatcu nasproti pošti, ki bo odprt vsak dan izvenemih nedelje in praznike

od 8 do 12 in od 2 do 5.

Opravljal bom z največjo vestnostjo vsa v zobotehniško stroko spadajoča dela.

A. BINA FORSTER, zobotehnik.

ZA SOFERJE IN AVTOMOBILISTE.

Pravkar je izšla težko pričakovana, bogato ilustrirana in lepo opremljena knjiga inženjerja Ivo Stolla: »SOFER«. Knjiga je zelo obširna, jasna in lahko umljiva ter velja vezana 140 Din. Izšla je v zalogi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani.

„GAMMA“ je najpopolnejše sredstvo za rast las

V lastnem interesu poskusite z „GAMMA“ sredstvom za lase

Preprečite bolezn na lasih in rabite mesto šampona izključno samo „GAMMA“ m'lo za izmivanje las

„GAMMA“ m'lo za izmivanje las prekaša vse dosedanje šampone

Rdeči nagelj

Črtica.

Odgrmelo so topovi, toda še je vršalo med narodi, mir se še ni vrnil v deželo.

30. maja je bilo, 1919. leta. Po veliki prestolici, po cesarskem mestu se je čula tiste dni grozno vika. Po ulicah je rastla vrva in gneča, človek si je moral siloma delati gaz, da je mogel naprej.

»Proč z aristokracijo, proč z duhovščino!« je odmevalo od ogla do ogla. Po stenah in po deskah so isto ponavljali rdeči lepaki.

Strnjena v ta živi vozle sva s tovarišem rinila naprej proti kolodvoru. Morala sva po opravih nekaj milj za mesto.

Od desne in leve so naju bodli srep pogledi; bila sva namreč v talarjih, zdaj in zdaj je padla robata beseda, da nama je bilo, kakor bi naju s kolom tolkel po glavi.

Dospela sva še dosti srečno na cilj.

Proti večeru sva se vračala v mesto. Sedla sva na vlak, ki je vozil proti Dunaju. Skozi okna se je čulo glasno in grozeče govorjenje, vpitje, vse vprek. Ljudje so bili oboroženi z gorjačami, na prsih v gumbnici pa jim je krvavel rdeči nagelj.

V mesto se peljejo na shod, k demonstraciji, sva takoj uganila.

Hudo bo te dni tam, človeku ne bo varno ne življenje ne imetje.

»Bojle, da se ne vračava, ostaniva zunaj,« dem tovarišu.

»Ne,« odvrne on, »kdove, če ne prideva prav.«

Vstopila sva, četudi so švigali ziohotni pogledi po nama, da naju je skelelo kot bi naju bil kdo z bičem ošvrknil.

»Proč z aristokracijo, proč s pijavkami, ki nam pijejo kri, popokali so okovi, ki so nas ogledali do belih kosti. Proč z duhovščino!« je odmevalo iz železnih voz.

Vlak se je zganil in nas potegnil proti mestu, nad katerim je žarela krvava večerna zarja.

Bila sva sama v vozu, iz sosednjih voz pa se je čulo hripavo petje in vpitje, da je bilo človeku tesno pri srcu.

Pol ure sva se že vozila ter premišljevala usodo nesrečnega mesta, kamor so se še pred kratkim stekali narodi v mogočnih valovih ter pluli k srcu, k cesarskemu Dunaju.

Kar zaškripljejo zavore na kolesih, da sva skoro padla s klopi.

»Kaj je, kaj je?« Vse je hitelo k oknu. Sredi polja se je vlak sunkoma ustavil. Tovariš je pogledal skozi okno, potem pa je planil iz voza ter hitel tja, kjer se je vse gnetlo.

Pogledam skozi okno; sredi gneče se je v groznih bolečinah zvijal dvajsetletni mladenič, na prsih mu je rdel nagelj, iz odrezanih nog pa mu je lila kri. Med vožnjo je hotel iz enega voza v drugega, pa je padel med kolesa.

Moj tovariš je pokleknil k nesrečnemu, sklonil se je nadenj, eno roko mu je del pod glavo, z drugo ga je božal po smrtnobledem licu. Tolažil je nesrečnega kolikor je mogel, toda mlado življenje je pojemale, le za silo so mladeniča obvezali in naložili na vlak. Moj tovariš ga ni zapustil, bdel je ob njem, kakor usmiljenka nad bolnikom. Šepetal mu je na uho tolažbe polne besede, da se mu je srce topilo v solzah kesanja za dosedanje zablode.

Mladenič se je skesano spovedal in odpovedal zmotnemu mišljenju.

Na prvi postaji so pozvali rešilni voz. Gospod v črni suknji je šel za njim, sklonil se nadenj, mu šepetnil zadnje besede v tolažbo. Mladenič ni več govoril, segel je s tresočo se roko v gumbnico, izdrl iz nje rdeči nagelj in ga z boleznim nasmehom poklonil svojemu dobrotniku.

Tovariš se je vrnil v voz, na lice, sicer vedno vedro in veselo, pa mu je legla bridka skrb in blede žalost, v roki je vrtel žarkordeči nagelj.

Molče sva prispela v mesto, ki je kipel in orilo po njem, kakor tedaj, ko je stal Turek pred njim.

Hitela sva proti domu in ko sva dospela v zavetišče Angela variha, je tovariš stopil v kapelico pred oltar Matere božje, položil nanj rdeči nagelj Mariji v zahvalo in prošnjo.

Dobra mati je sprejela nagelj in z njim dvoje src. Mladeniča je vzela k sebi, duhovniku pa je za rdeči nagelj dala rdečo haljo in prstan, knežji prstan na roko. Ta gospod je postal kardinal in danes, ob desetletnici osvobodjenja njegove in naše mile zemlje, je gost slovenske prestolice, naše bele Ljubljane, Nj. Emin. kardinal dr. Avg. Hlond.

Peter Klemen:

Ljubljana ob prevratu

Deset let mineva te dni od tiste otožne, mračne in začevne jeseni, ko se je prevrat pripravljval, začel in končal.

Kaj da vem o prevratu, me je vprašal gospod urednik, in kaj takega naj bi o njem napisal, da se bodo ljudje smejali. Pa sem bil hudo v zadregi, reči nisem mogel, da ne vem ničesar, saj sem ga preživel vsega, od začetka

do konca, v Ljubljani; še manj pa bi bil odkrit, če bi se ustil, da se spominjam vsega, kako in kaj je bilo.

Kdo ne ve, kako nemirni smo postajali od dne, ko je bila prebita solunska fronta.

Ti dnevi pred desetimi leti niso bili, kakor so navadni dnevi, dnevi dolgočasje in dolžnosti, dnevi zaspanega buržujskega, dnevi lenobe in čemernih obrazov.

Dogodek za dogodkom se je vrstil pred nami kot film; novica za novico je prihajala, zijali smo in komaj smo lovili sapo. Preveč je bilo novega, preveč nepričakovanega, neverjetnega.

Tiste dni smo se vsi pomladili. Mladi, veseli, neugnani, spočiti in podjetni smo se zdeli sami sebi, veliki in mali.

Govoril je stari z mladeničem, kakor bi bila tovariša, neznanec z neznanecem kot brat z bratom. Nisi ga poznal, pa si ga ustavil na cesti brez »pardon« in brez »oprostite« ter si ga vprašal: »Slišite, kaj pa je novega? Ali so že prišla kaka telefonična poročila? Kod se pomika vračajoča se armada? Ali mislite, da bodo sestradani vojaki res plenili, ropali? Ali je res, da se v Trstu izkrcavajo Lahi? Ali je res, da se pelje na avtomobilih v Ljubljano velikanska kolona Angležev? Ali je res, da zasedejo Slovenijo Francozi? Ali je res, da hoče general Borojevič aretirati narodno vlado in narodni svet?«

Kako da je bilo takrat, naj opišem. Upam, da tako ne bo nikoli več.

Divjala je v tistih oktobrskih dneh španska hripa, ljudje so mrl kot muhe. Šole so bile zaprte od 7. oktobra do 18. novembra.

A šli smo preko vsega tega, naj je bilo na dan še toliko pogrebov; naše misli so bile

★ **NA »MENTORJA« NE POZABITE**, na bogato ilustriran dijaški list, o katerem pišejo naročniki, da je sijajen in bi ga bilo treba med gimnazijsko, meštanskošolsko in drugo srednješolsko dijaštvo kar nastlati. Prinaša pa tudi starejšim obilo veselja, ker jim vzbuja spomine na lepa dijaška leta. Dijaki, starši in drugi, podprite list, naročite še danes: »Mentor«, Ljubljana, Gradišče 4. (Cena za dijake 30 Din, za druge 40 Din.)

★ **NAŠA NARODNA PESEM ZMAGA** POVSOD, doma in v tujini, ker je neizčrpen zaklad lepote in čuvstev. Ena najboljših zbirk narodnih pesmi je Bajukova zbirka: Slovenske narodne pesmi, I. zvezek, ki je bogato pomnožena. Zbori v mestih in na deželi, perška seziša se je pričela, omislite si jih pri založnici: Novi založbi v Ljubljani.

★ **KRZIČEVO KNJIGO »ZVEZDE IN CVE-TICE — KNJIGO HVALEŽNOSTI«** so priznale ocene v raznih listih kot v resnici zanimivo in priporočila vredno knjigo. Za sedanjí jesenski čas, ko ne smemo pozabiti na dolžnost hvaležnosti do Boga, je pa knjiga posebno predavateljem v naših društvi potrebna. Stane 25 Din in se dobiva v vseh knjigarnah.

★ **NOGAVICE**, rokavice in pletenine se dobe v veliki izbiri pri trdki Prelog, Ljublj.

★ **PRI TOLŠČI, PROTINU IN SLADKO-SEČNOSTI** izboljša naravna »Franz-Josef«-grenčica delovanje želodca in črevesa ter vztrajno pospešuje prebavo. Zdravniki za prebavo izjavljajo, da so s »Franz-Josef«-v o d o dosegli sijajne uspehe. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

★ **ZE PRED VOJSKO** je slovela stara urarska veletržnica Anton Kiffmann, Maribor št. 40-b kot najsolidnejši dobavni vir. Cenik pošlje brezplačno.

★ **MOZAIČNE TLAČKE** izdeluje solidno Iv. Gostinčar, Pešata p. Dol. pri Ljubljani.

★ **Dr. JUSTIN, VIZMARJE**, zopet ordinira od 3. novembra dalje vsak dan od 2—3.

★ **POZOR!** Od 27. oktobra do 4. novembra t. l. se odpre redni avtopromet na progi Ljubljana—Sv. Križ (pokopališče) in obratno. Avtobusa g. Magistra vozila na vsake pol ure, in sicer eden izpred Marijinega trga in drugi izpred »Figovca«.

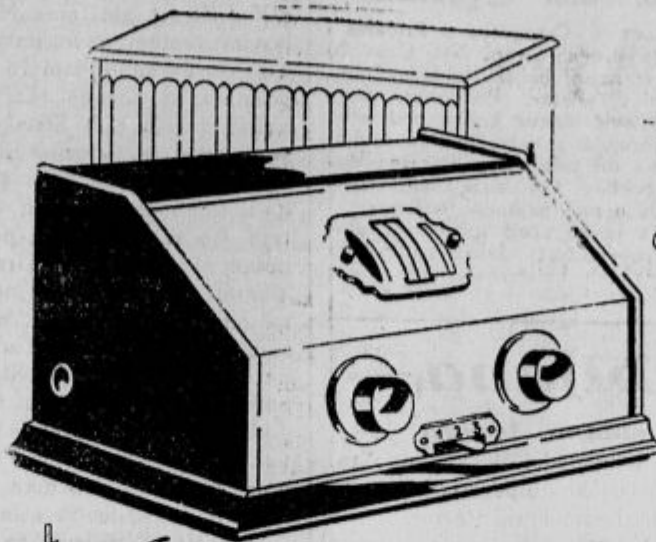
★ **Dr. MED. A. LAVRIČ** se je preselil iz Rogaske Slatine v Ljubljano, Mirje 11. Ord. od 10—12 in od 2—4. Telefon 3285.

★ **OPOZARJAMO** na oglas Spodnještarske posojilnice na zadnji strani današnje številke.

★ **ZIVINOREJCI!** Razkužajte s **SANEOLINOM!** Glej inserat!

★ **ZOBOZDRAVNIK dr. LEVEC ANTON** ordinira od 29. oktobra dalje vsako predpoludne v hotelu »Triglav« na Jesenicah.

★ **GALOSE IN SNEŽNE ČEVLJE** daje v popravilo samo izučenim čevljarjem! Čevljarska zadruga v Ljubljani.

Radio-oddajna postaja Domžale

Graditelj

Telefunken

Najboljše slišite s

Telefunken

aparati
cevmi
zvočniki
slušali

Pazite na ime

Telefunken

Vprašajte svojega Radio-trgovca

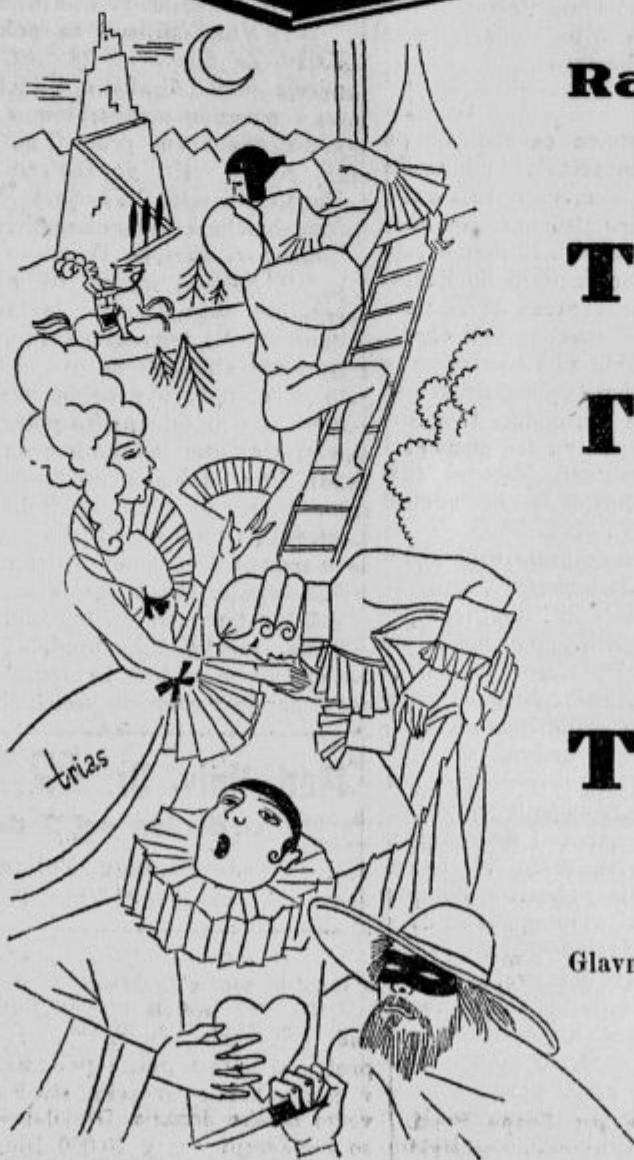
Zahtevajte ponudbe

Glavno zastopstvo za Slovenijo

JUGOSLOV. SIEMENS D. D.

oddelek za slabi tok

Ljubljana, Palača Lj. kreditne banke

Ne pozabimo bratov!

Ko sedaj ob desetletnici našega osvobodjenja dajemo izraza svojemu veselju, ne smemo pozabiti, da še ni ves naš narod osvobojen.

Spominjati se moramo vsi, da velik del našega naroda je še vedno usuznjen in da ga tlačijo zastopniki prav tistih narodov, ki so se sami stoletja borili za lastno svobodo.

To žalostno dejstvo moramo danes našemu narodu priklicati v spomin, čeprav nam je popolnoma tuje, da bi hoteli ščuvati k sovrastvu proti komurkoli!

Preveč smo trpeli v komaj prestali vojni, da bi si mogli tako rešitev želeli.

Nimamo namena, da bi izzivali, kakor to delajo naši sovražniki, ki se poslužujejo proti nam najnekulturnejših sredstev, pač pa želimo, da bi ves svet izvedel, kako mi ljubimo svoj rod, svoj kri, svoj jezik in da radi tega ne moremo mirno prenašati krivic, prizadetih ne le bratom, ampak nami samim, ker so oni z nami ena celota, eno narodno telo, eno srce, ena duša in nikomur ne moremo priznati pravice, da bi nas ločili.

Zato pozivamo in rotimo vse, ki v resnici ljubijo naš narod, da se v teh dneh plemenitega veselja in ponosa sklenejo, z obnovljenimi silami posvetiti še več pozornosti vprašanju naših obmejnih bratov.

Mesec november, mesec zgodovinskih spominov, naj bo posvečen obnovljenemu in poglobljenemu delu za našo Slovensko stražo! Mladí Orli! Vam je obmejni Slovenec zložil himno, ki jo prepevajo po vsem slovanskem orlovskem svetu. Ne pozabite pri svojih prireditvah Slovenske straže! Pomagajte, da se bo zopet dvignil k poletu primorski orell!

Prosvetni delavci! Saj še niste mogli pozabiti svojih vzornih tovarišev, ki so ramo ob ramo z Vami orali ledino naše prosvete! Vzeli so jim vse! Ali jih boste Vi gledali v suženstvu, ne da bi se zanje postavili v bran do skrajnosti?

Katero slovensko srce bi moglo ostati mrzlo ob žalostnih novicah, ki jih prejmemo

dan na dan o usodi naših bratov v tujini?

Vsi, prav vsi si postavimo sledeče geslo: Meseca novembra mora vsako slovensko društvo organizirati vsaj eno prireditev v prid Slovenski straži! Od dohodkov vseh prireditev, vesellic, koncertov, akademij, iger, predavanj itd. moramo poslati prispevek za Slovensko stražo!

To je naša narodna dolžnost!

Italijani in Nemci izdajajo letno težke milijone v boju proti našemu narodu. Tudi mi moramo kaj storiti v obrambo naše kulture, naše lastne krvi, našega jezika!

Na delo za Slovensko stražo!

drugje, naše oči so bile obrnjene v prihodnje dni, o katerih nismo vedeli nič, upali pa vse. Polastila se nas je bila neka vesela tiha nervoznost. Čutili smo, da nekaj prihaja, nekaj posebnega, čudovito lepega, nekaj, kar bi utegnilo biti podobno koncu vojske ali kosu belega kruha, ki smo se ga komaj še spominjali, ali dobri kranjski klobasi, ki je nismo več poznali. Da bi bila prostost že tako blizu, nismo čutili, zmisel zanjo je bil v nas umrl, stradanje je bilo naredilo iz nas materijaliste, mislili smo na bele zemlje, na sladkor, na mast in fižol, vse to bi bilo mogoče tisto, čemur pravijo prostost. Kaj smo znali in vedeli? Pojmi so se nam bili zmešali. In kaj smo hoteli? Kraljevina, federacija, republika? Ali se še spominjate? Kaj smo hoteli?

Med tem pa je razsajala pljučna kuga. Hodili smo preko svežih grobov. Mokra in umazana ilovica se je prijemala naših čevljev, a mi nismo čutili poleg sebe smrti, ker je telo v nas upanje na novo življenje.

In vendar nas je včasih prestrašila smrt, ne smrt, ampak strah, da ne bi doživeli dneva, ki ima priti. Danes je vprašal France: »Kje je Jože?« Rekli smo: »Jože je zbolel.« Drugi dan je vprašal France: »Kje je Jože?« Rekli smo: »Jože je zelo bolan.« Tretji dan je vprašal France: »Kje je Jože?« Rekli smo: »Jože je danes umrl.« In smo utihnili...

Čez dolgo je rekel France: »Ko mine vojska, bo konec smrti in bolezni. Pri sosedovih leže vsi: oče, mati, pet otrok. Le stari se še vlačijo okrog. Videl sem ga včeraj na pragu. Pa mi je rekel, da bi rad še to dočakal, kar ima priti, osvobodjenje, mir, potem pa da je pripravljen, da gre.

In Ivan Cankar je dvignil desnico ter po-

ložil roko na brado tako, da mu je kazalec kazal ob nosu navzgor:

»I, sej! Smrt nam je nevoščljiva za boljše dni, ki nas čakajo.« In se je zamislil.

»Pravijo,« da je rekel Andrejko, »da je alkohol izborna sredstvo proti gripi.«

Pili smo. Pozno smo odhajali domov.

Na vogalu Deželnega dvorca smo postali. Nad nami, v temni, deževni noči so kričali ptiči selivci. Zategnjeni, jokajoči glasovi so prihajali iz višine do nas.

»Veste,« je rekel France in strigel z ustnicami, kakor je njegova navada, kadar jemlje zdravila proti španski, »jaz pa verjamem.«

»Kaj verjameš?« smo ga vprašali.

»Da leta po noči po zraku bacil pljučne kuge in joče.«

Tedaj je zopet zastokalo...

»Slišite?« je rekel France in dvignil kazalec desne roke, »slišite? Ali ni res? Kaj pa naj bi bilo v zraku, ki bi cvililo? To je smrt, fantje, to je smrt. Konec vojske bo prišel prepozno. Vsi bomo prej opravili.«

Ničesar mu nismo verjeli, vendar nas je bilo skoraj groza.

Tale je umrl včeraj, tale danes, onile se bori s smrtjo. Kaj je to? Grozota! Strahotal »Fantje,« je rekel Andrejko, »tu imam steklenico dobrega.« Spraznili smo jo, da bi se napili korajže.

Pa smo pozabili na črno smrt in od daleč smo zazrli zvezdo osvobodjenja, zvezdo miru in zdravja. Laže nam je postalo. Strah se je stopil.

In smo pospali, omamljeni. Bilo je sredi oktobra 1918.

V gostilni pri Rdeči Mici smo čakali, da

prinese urednik Viktor vojna poročila. Ko je prišel, smo ga obsuli z vprašanji: »Kaj je? Kako bo? Kdaj? Kmalu?«

Iz poročil ni vedel Viktor ničesar povedati, a mnogo je slišal od drugih, od Matevža, ki je pripovedoval tole, od Matije, ki je pravil tole, in tako naprej »Kvečjem še 14 dni, pa bo konec. Španska pa razsaja, da je groza. Danes so pokopali deset odraslih Ljubljančanov poleg otrok in vojakov.«

Umolknili smo zopet in pili, pili kot nori. Pozno smo odhajali domov.

V Wolfovi ulici je rekel France skoraj jokaje: »Zdaj pa Hej Slovane.« Pa smo jo zahejslovanili prav hripavo.

Nikdar še France ni imel posluha, »pel« pa je zmeraj silno rad. Tisti večer pa njegov glas ni prišel do veljave, France je odpiral usta in pihal. Ko smo z gromom in peklom pogreznili vse, kar odpada, je pripomnil: »Ej duš, mi jo pa znamo.«

»Dol z Viljemom!« je zaskovikal Andrejko.

»Dol z njim,« smo pritrdili drugi.

Pred nami je stal policaj. Bilo je tam na vogalu Zvezde, na koncu Wolfove ulice.

»Gospodje, pojdite zmenoj!«

Pa se je zavzel za nas član naše družbe, časnikar Janez:

»Gospod stražnik, saj slišite, da samo pojemo.«

»Vi tudi vpijete!«

»Nič nismo vpili.«

»Vpili ste, vpili, kaj mislite, da sem gluhi.«

»To ni res, gospod stražnik, vi se proklete motite.«

Drugi smo obstopili stražnika in Janeza

ter govorili tako dolgo, da je stražnik pozabil vse, kar je slišal, in nas prosil, da gremo mirno domov.

Pa smo šli par korakov dalje.

»Dol z Viljemom! Živijo Jugoslavija!«

V tem trenutku je stalo krog nas šest ali sedem nemških vojakov. Imeli so v rokah gole bajonete in vpili nad nami, kot bi nam videli prav na dno srca. Situacija je postala resna in nevarna, kajti zdelo se je, da so mogoče nekaj razumeli. Eden izmed njih se je drl nad nami v pruskem narečju: »Razumeli smo vaše veleizdajske klice. Kdo si upa ponoviti?«

Da bi bili kaj ponavljali?! E, tedaj je bilo drugače kot danes. Začeli smo tajiti, da bi bili sploh kaj vpili ali razgrajali ali izzivali. Bili smo sploh najmirnejši, najpohlevnejši ljudje, ki smo šli domov... če pa je kdo kričal, nismo bili mi, ampak kdo drugi, kak pijan cestinar...

Začelo se je prerekanje na dolgo in široko. Nevarno bi bilo čakati, da se sporeko naše prazne roke z bajonetmi. In ni bilo pet minut, ko smo stali na vogalu sedanje univerze vsi razen Andrejka, ki je bil ostal zadaj in se še dalje prerekal z vojniki. Slednjič ga zagledamo, da beži tudi on iz Zvezde proti Vegovi ulici, za njim pa so dirjali vojaki in par policajev. Mi na vogalu univerze smo čakali. Pa je pribežal Andrejko ves zasopel. Groza! Za njim po tleh je tekla kri. Zgrabil sem ga pod pazduho. »Andrejko, kaj ti je? Ali si zaboden? Ali ti je slabo?« Skoraj jokaje mi je odgovoril Andrejko: »Nič ne vem.« Pa je teklo še močnejše in je bilo po tleh še bolj rdeče. »Ali si zaboden, ali te kaj boli, slišiš, poveji!«

Sprejem kardinala dr. Hlonda

Z zagrebškim brzovlakom ob 17.22 je večer prispel v Ljubljano Nj. Em. kardinal dr. Avgust Hlond. K njegovemu sprejemu na kolodvoru se je zbralo mnogo odličnega občinstva ter številni zastopniki raznih oblasti in organizacij. Prisotni so bili: knezoškof dr. Anton B. Jeglič s kanonikom dr. Merharjem in Volcem, divizijski poveljnik general Nedić, veliki župan dr. Vodopivec, namestnik oblastnega predsednika prof. Jarc, mestni župan dr. Puc, prosvetni šef dr. Capuder, policijski ravnatelj dr. Guštin, postajni šef g. Ludvik in drugi. Franciskanski red je zastopal provincijal p. dr. Regalat Čebulj, teološko fakulteto prof. dr. Ujčič, očete lazariste viz. Schmied, jezuite rektor Tomc. Posebno častno je bil zastopan salezijanski red. Pod vodstvom direktorja g. Volčiča je prišlo k sprejemu na kolodvoru številno zastopstvo salezijancev in mnogo gojencev. Zastopano je bilo tudi Društvo ljubiteljev poljskega naroda po prof. dr. Debevcu, Prosvetna zveza po ravnatelju Remcu in druge kršćanske organizacije. Ob prihodu brzovlaka je zasvirala godba dravske divizije pod vodstvom dr. Cerina poljsko himno. S prožnim korakom je stopil z vlaka kardinal dr. Hlond ter se pristrčno pozdravil s knezoškofom dr. Jegličem, ki mu je nato predstavil posamezne zastopnike oblasti. Visokemu gostu so izrekli še dobrodošlico general Nedić, veliki župan dr. Vodopivec, obodbornik prof. Jarc, mestni župan dr. Puc ter še številni zastopniki. Ob častnem špalirju številnega občinstva, ki ga je živahno pozdravljalo, se je kardinal dr. Hlond podal s perona k pripravljenemu avtomobilu, s katerim se je odpeljal na Rakovnik. Tu so mu salezijanci pripravili krasen sprejem, nakar je kardinal dr. Hlond podelil vsem prisotnim slovesen blagoslov. Ob 7. uri zvečer se je vršila na Rakovniku slavnostna akademija na čast visokemu cerkvenemu knezu.

Spored današnjih prireditev

Zbirališče Orlov, prosvetnih društev, pevskih zborov je danes ob 9 na Unionskem vrtu. Orlice se zbirajo v Akademskem domu. Spreved se pomika v sledečem redu: 1. Fanfara, 2. Državna zastava; 3. Skupina narodnih trobojnic; 4. Orlovske zastave; 5. Jeseniška godba; 6. Članstvo; 7. Orlice; 8. Železničarska godba; 9. Skupina gasilcev; 10. Prosvetna društva in pevski zbori.

Zahvalna služba boja bo ob pol 10 v stolni cerkvi.

Manifestacijsko zborovanje bo ob 11 v veliki dvorani hotela Union, na kar opozarjamo vse somišljenike, da se zborovanja v velikem številu udeležijo.

Slovesna otvoritev Radio-postaje je ob 15.30 v Unionski dvorani, takoj nato pa koncert Pevske zveze, kjer nastopi do 800 pevcev in pevke.

Komerz, katerega priredi pevsko društvo »Ljubljana« s sodelovanjem Vrhniške godbe, bo ob 8 zvečer v Unionski dvorani. Vstopnina h komerzu je znatno znižana.

Književni oglas

Mičun M. Pavičević: »Crnogorec u Pričama i anegdota«. Knjiga druga. Strani 200. Cena 20 Din. Izdelek in papir najsolidnejši. Naklada Stamborje i knjigovodstva »Zeta«, Podgorica, Crna gora. — Prva g. Pavičevićeva knjiga pod istim naslovom je bila sprejeta z največjim oduševljenjem in pozdravljena od celokupne literarne kritike in čitateljske publike. Prvi naši znanstveniki in literati so izrekli o njej najboljšo sodbo.

Ta druga knjiga jo po svoji splošnosti, globini, lepoti in raznovrstnosti daleč nadkriljuje prvo. Dobiva se v vseh knjigarnah, pred vsem pa pri izdajatelju.

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Nedelja 28. in ponedeljek 29. oktobra: Dnevno in nočno službo opravlja Bohine na Rinski cesti in Leustek na Resljevi cesti. — V noči na torek: Piccoli na Dunajski cesti in Bakarčič na Sv. Jakoba trgu.

○ **Proslava desetletnice osvobodjenja slovenskih oblastnih skupščin.** Ljubljanska obl. skupščina proslavi skupno z zastopniki mariborske obl. skupščine 10letnico osvobodjenja Slovenije dne 29. t. m. Ob 10 dop. daruje v stolnici sv. Nikolaja prevzvišeni ljubljanski knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič pontifikalno sv. mašo. Po sv. maši se vrši ob 11. dop. slavnostna seja ljublj. obl. skupščine v sejni dvorani tuk. mestnega magistrata. K proslavi so bili vabljeni zastopniki tujih držav, državnih uradov, vojaštva ter gospodarskih in stanovskih korporacij. Vabi se tudi občinstvo, da se v obilnem številu udeleži službe božje v stolnici.

○ **40letnica znanstveno-literarnega delovanja univ. prof. M. N. Jasinskega.** Danes obhaja 40letnico znanstvenega in literarnega delovanja znani pravni zgodovinar, emeritirani profesor kijevske in zdaj profesor ljubljanske univerze Mihajlo N. Jasinski. Njegovi prijatelji in častilci mu ob tej priliki prirede slavnostni večer, in sicer 3. novembra.

○ **III. Prosvetni večer, posvečen desetletnici našega narodnega osvobodjenja, je dvorana Akademskega doma napolnil do zadnjega kotička.** Glasbene in pevske točke ter recitacija (A. Zalar) so tvorile primerno slovesno in razgibano razpoloženje, katerega je še dvignil in stopnjeval prof. Silvo Kranjec s svojim govorom: »Zanimivo poglavje iz postanka naše države.« Za temo si je izbral večini dovolj neznano in nejasno osvobodilno delovanje izven meja bivše avstro-ogrske monarhije. Živo in plastično je rastla pred nami slika, ki je dobivala vedno globljo perspektivo: napeto, med upom in strahom, je doživljalo občinstvo tolikokrat razočarane napore neznane jugoslovanske emigracije, poznejšega Jugoslovanskega odbora, usodni in za nas strašni londonski pakt, krfsko deklaracijo, italijansko-jugoslovanski sporazum v Londonu, kongres zatiranih narodov a.-o. monarhije v Rimu, zavezniško konferenco v Versaillesu, mirovno konferenco istotam, 1. december 1918 — dan našega zedinjenja; g. predavatelj je svojo snov tako oživil, da se je občinstvo, ki mu je s skrajno pozornostjo sledilo globoke dojmila.

razstavo modernih pletenin, bluz itd. v modni trgovini Šterk nasl. MILOŠ KARNIČNIK — Ljubljana, Stari trg 18.

Cene konkurenčne

moka, jajca, mast in fižol... Bredli smo po ljubljanskih ulicah in peli vse, kar smo znali. Otroci so nosili tablice z napisi: Zivijo Wilson! Zivela Jugoslavija! Dol z Italijo! In papirnatih trobojnic je bilo, da joj. Po trgovinah s papirjem so jih prodajali. Obhoda se je udeležilo vse, kar leze in kar gre. Vse narodne, politične in prosvetne organizacije so se tisti dan našle v skupnem geslu: Zivela Jugoslavija! Kakor da ni več nobene razlike med nami, ne v političnem ne v verskem ne v socialnem mišljenju, smo si podajali roke in peli. Čul si Orle, ki so peli sokolsko, slišal Sokole, ki so peli orlovsko himno. Vsi smo bili velikanska, složna, vesela družina.

Ko smo bili prekoricali že vse druge ulice in ceste, smo krenili po Dunajski cesti proti kolodvoru, kjer je stalo še nekaj madjarskih vojakov v popolni vojni opreml. Malo so nas gledali, storili pa nam niso nič. Opazil sem, da gre v sprevedu tudi par italijanskih vojni ujetnikov. Niso spadali med nas, vse se svate, a pustili smo jih pri miru, žal besede jim ni nihče rekel, naše vojake pa so prav v istem času Italijani vozili od tabora do tabora, jih zapirali po svojih fortetazah in se ponašali oholo s svojo zmago pri Vittorio Veneto, ki je nikoli ni bilo. Vse je bilo laž, kar so Italijani pisali in govorili, res je bil le — Caporetto.

Tisto popoldne mi je pripeljala neka ljubljanska gospa dva francoska ujetnika. Dal sem jima jesti v Brezalkoholni, enega sem prenočil sem, drugega sem oddal prijatelju, naj ga vrdeva. Bila sta dva dobra dedca, eden mesar, drugi pek tam nekje iz departementa Lot et Garonne. Naslednji dan sta odšla proti Trstu in domovini. Obljubila sta mi, da mi bosta pisala, in sta mi tudi pustila

○ **Kaj pa Strma pot?** Kakor se čuje, namerava mestna občina v najkrajšem času zgraditi s Strme poti med Marguttijevim in Hohnovim svetom novo pot na Ljubljanski grad. To hvalevredno namero toplo pozdravljamo, prosimo pa obenem, naj se istočasno posveti nekaj pažnje tudi Strmi poti, ki je potrebna predvsem razširjenja. Strma pot je namreč tudi vzorna pot in gorje človeku, ki sreča voz, kajti nima se mu kam umakniti. Kaj bo potem, ko se odpre pot na Grad in bo vedno polno sprehalcev? Grmovje ob Strmi poti, ki nudi zavetje raznim nepridipravom in služi za odmetavanje smeti in druge nesnage, naj se iztrebi popolnoma. Tudi one »planke« mestne občine ob pričetku Strme poti, bi se lahko nadomestile s primerno žično ograjo, kajti se gode ondi prav nečedne stvari in pošten človek si ob mraku skoraj ne upa več po Strmi poti, kjer tudi stražnika le parkrat v letu vidimo in še to le ob solnčnem svitu.

○ **Vozni promet na pokopališču pri Sv. Križu.** Za dneve od 28. okt. do 4. nov. t. l. odreja polic. direkcija v Ljubljani sporazumno z mestnim magistratom v Ljubljani, da se mora ves vozni promet na pokopališču pri sv. Križu vršiti po sledečih cestah: Dovoz: Dunajska cesta, Vilharjeva, Martinova cesta, Med hmeljniki do pokopališča. Odvoz pa: po Linhartovi ulici na Dunajsko cesto.

○ **Sobotni živilski trg** ni bil toliko živahen kot običajno. Pač je bilo vsakovrstnega blaga dovolj, toda manjkalo je kupovalcev, bolj kupovalci. Zato se je blago še bolj ponujalo in temu dejstvu primerne so bile cene. Izmed bog so bile na razpolago le »mraznice« po 1 Din liter. Kostanja polne vreče, po 1—2 Din liter. Jabolka po 2—3 Din kg, seveda manj vredne kvalitete. Boljša jabolka so se prodajala po 6 in 7 Din kg. Vsi ti pridelki so se morali zelo ponujati, toda kljub temu kupčija ni šla. Ostala živila kakor zelenjava in sočivne vrste pa so itak običajna dnevna potreba, zato je njih prodaja približno enaka. Pojavile so se tudi že nagrobne rože na trgu, vendar le v manjših količinah.

Med. Univ. Dr. FRANTA MIS

ordinira od 2 do pol 4

v Josefinumu, Poljanska c. 16

(vhod tudi Zrinjskega c. 2)

○ **Zaloigro »Mlinar in njegova hiša«** vprizori Ljudski oder v Ljubljani kot svojo običajno vsakodnevno predstavo na praznik Vseh svetih v četrtek 1. novembra t. l. ob pol 8 zvečer. Občinstvo se opozarja, da si pravčasno poskrbi za vstopnice, ker se igra ne bo ponovila. Predprodaja vstopnic se vrši od torka dalje pri društveni nabavni zadrugi v Ljudskem domu od 8 do 12 dop. in od 2 do 6 popoldne.

○ **Mestni magistrat** pregleduje te dni po svojih uslužbenih straniščah v raznih zasebnih hišah. Trud magistrata je zelo hvalevreden in je tudi skrb v tej zadevi zelo umestna. Čudno je pa le, da dozdaj magistrat ni še nič poskrbel za skrajno nehigienična javna stranišča in tudi stranišča v mestni hiši na Mestnem trgu so pod kritiko. Dobro bi bilo, če bi si kak organ mestnega fizikata to ogledal.

○ **Kdo gradi hiše v Ljubljani.** Kljub pozni jeseni vlada v Ljubljani še vedno prav živahna gradbena delavnost. Ivan Kavšek gradi enonadstropno hišo ob Močnikovi ulici; Ivana Škafarjeva gradi pritrilčno hišo ob Ižanski cesti; Alojzij Vetrhi enonadstropno hišo za Bežigradom v podaljšani Staničevi ulici. V njegovi neposredni bližini pa gradi pekovski mojster Franc Mole enonadstropno hišo. Visokoprtilčno hišo gradi na Dunajski cesti nad prostorom Primorja nasproti hiše obl. odbornika dr. Milavea Zel. uradnik Venceslav Černigoj. Ob vogalu podaljšane Linhartove in Lavričeve ulice gradi Jela Stembergerjeva enonadstropno hišo. Kot smo že poročali, nameravajo Pogončnikovci dediščino zgraditi v Frankopanski ulici dvo-nadstropno hišo in prezidati doseadanje gospodarsko

svoje naslove. Pisala mi nista, jaz pa sem njiju naslova izgubil.

Prišla je vest — ne vem več ali je bilo to na dan manifestacijskega obhoda ali pozneje — da pridejo v Ljubljano Angleži. Reklo se je, da jih gremo popoldne sprejemati na Tržaško cesto. Pol Ljubljane se je usulo proti Viču. Prihajali so pač avstrijski vojni avtomobili, ki so jih naši narodni stražniki in domači vojaki ustavljali in zaplenjevali, a Angležev ni bilo, četudi jih je že opoldne istega dne pričakoval pred pošto v cilindru neki velik ljubljanski gospod in neka gospa v narodni noži z novo, prav svežo pečo. Angležev pa le ni bilo kljub cilindru in peči.

Istega dne popoldne so pričeli — bili so študentje in narodni stražniki — rezati vračajočim se vojakom rozete s čepic. Šlo je vse gladko in brez neprilik. Videlo pa se je, da so nekateri šele sedaj spoznali, da je ura zares že bila in da ne pomaže nič več. Na pošti je bila organizirana inspekcij-ska služba za telefonske pogovore. Sodelovalo nas je precej. Vrstili smo se v dnevni in nočni službi. Pred vrati je stal narodni stražnik v civilni obleki, pa z vojaško kapo in staro avstrijsko puško z enim samim nabojem. Prav za prav se ni videlo, ali hodi puška zraven fanta ali fant zraven puške. Obema je bilo težko. Fant je bil premajhen, puška z bajonetom pa kakor strelovod. In vendar se nam je zdelo tudi to resno in potrebno.

Ko sem se po novem letu 1919 vrnil iz Pariza, so nas za vestno cenzorsko službo honorirali času primerno: Vsak je dobil nekaj kron, tri kile fižola, moke in sladkorja. In kako zadovoljni smo bili s honorarjem!

Dragi gospod urednik! Takole približno je bilo tedaj pred desetimi leti...

Plašče

za dame in otroke si oglejte povsod in prepičali se boste, da so najlepši in najcenejši pri

I. TOMŠIČ — Sv. Petra cesta 38.

poslopje. Mesar Alojzij Ahlin gradi ob Dolenjski cesti pod žel. progo dvojni kozolec. Posestnica Jerica Putrihova bo zgradila ob podaljšku svoje hiše na Dolenjski c. kovačnico. Optik Franc Zajc namerava dvigniti svojo hišo ob Privozu št. 12 za eno nadstropje. ZidarSKI mojster Valentin Accetto bo zgradil pritrilčno hišo na cesti v Mestni log. Uporabna dovoljenja so v zadnji gremialni seji, ki se je vršila 26. t. m., dobili: poštni uslužbenec Jakob Smolnikar za svojo hišo v Karadžičevi ul., žel. uslužb. Blaž Korosec za hišo v Šiški na zemljišču zadruge »Bajtare«, zasebnik Anton Kerč za hišo v Černelovi ulici v Sp. Šiški, pos. Matija Sterle za pritrilčno hišo na Ižanski c., žel. uslužb. Joško Bizjak za pritrilčno hišo v Orlovi ulici, železničar Franc Sok za visokoprtil. hišo v Grablovi ul., Ivanka Miheličeva za enonadst. hišo ob Samotni ulici. Za adaptirane lokale so dobili uporabna dovoljenja: Franja in Ivanka Gestrin za lokal na Kongresnem trgu, Josip in Marija Vidmajer za lokal na Sv. Petra nasipu št. 33 in Marija Vajda za lokal v Študentovski ulici.

○ **Esperanto.** Za začetnike se prične redni pouk mednarodnega pomožnega jezika esperanta v torek 30. t. m. ob 19.30 v Šentjakovski šoli. Nove prijave se še sprejemajo.

○ **Umrli so v Ljubljani** v času od 20. do 27. t. m.: Ivan Kučera, 69 let, godbenik, Vidovdanska c. 1; Ivana Ljubič, žena krojača, 48 let, Čegnarjeva 16; Jožefa Zibert, občinska uboga, 61 let, Vidovdanska cesta 9; Marija Goričan, bivša posestnica, 83 let, Vidovdanska c. 9. — V bolnici so v istem času umrli: Draga Svoljšek, 4 in pol leta, Stanežica 28; Jože Orehek, sin posestnika, 7 let, Mačini vrh 4; Minka Matjašič, hči posestnika, 23 let, Grosuplje 16; Stanko Podgoršek, krojaški vajenec, 16 let, Križevniška ulica 9; Marko Kristof, dninar, 27 let, Zg. Sv. Kunigunda; Filip Korenčan, pekovi sin, 4 mesece, Trebnje 13; Alojzija Malenšek, delavka, 40 let, Rožna dolina IV-15; Francka Dragan, 4 leta, Črnuče 72; Marija Hribar, kožarjeva hči, 20 let, Gornje Kamenje 15; Stanislav Brozovič, brviski pomočnik, 19 let, Tržič 148; Marija Velepč, služkinja, 18 let, Zalag; Ivana Kuhar, posestnikova žena, 27 let, Lahovče 48.

○ **Cerkvena miš.** V cerkvi sv. Frančiška v Šiški je dozdaj še neznan tat vlomil v oba cerkvena nabiralnika ter pobral iz njih ves drobiž. Cerkve sv. Frančiška je imela dosedaj že večkrat tak obisk in imajo oo. frančiškani radi cerkvenih tatov že veliko škode.

○ **Ukraden voziček.** Posestnica Marija Močnikar iz Črnuče je v petek popoldne pustila na Krekovem trgu svoj voziček brez nadzorstva. Sedva je voziček že čez nekaj minut, ko se je Močnikarjeva vrnila, izginil. Voziček je bil vreden 500 Din in je imel črke M.B.

○ **Ob suknjo je prišel.** Pekovski pomočnik LAZAR Anton v Rožni dolini Cesta V. št. 13 je pred dnevi prosil svojega stanovskega tovariša Viljema, da, ko že gre ravno na Jesenice, naj mu prinese tudi še njegovo zimsko suknjo in mu je za stroške posodil še 24 Din. Viljem je res šel na Jesenice in prinesel v Ljubljano suknjo, ni je pa izročil LAZARJU. LAZAR ga je dobro videl, kako se je moško sprehaljal v njegovi suknji po Ljubljani. Ko pa je stopil bliže, jo je Viljem naenkrat porisal. Suknja je bila vredna 1000 Din.

○ **Brezobzirnost kolezarja.** Prijatelj druge realne gimnazije Filip Sušnik je prijavil, da ga je v Strossmayerjevi ulici povozil neznan kolezar. Sušnik je dobil hujše poškodbe na desni nogi. Kolezar, ki je nesrečo sam zakrivil, jo je nato, svest si svoje krivde, brzo odkuril.

Za Vaše otroke

Din 57-

VOIKA

Krekov trg

○ **MODERNA MEDICINA** se izogiblje zdravl. Tembolj pa upošteva pravilno prehrano. Odlični zdravniki priporočajo zato redno uživanje Zike. Zika je na poseben način izdelana kava iz rži. Utinkuje ugodno na živčevje in prebavila. Zato bi jo morali vsi nervozni, slabokrvni, posebno pa otroci uživati vsak dan.

○ **ZAVAROVALNICA »CROATIA«** je preselila svoje poslovne prostore v lastno hišo, Selenburgova ulica št. 4, pritrilče.

○ **PRANJE, svetlokanje ovratnikov in vse perilo, kemično svaženje oblek: SIMENC,**

Klobuke

za jesen in zimo v najnovejših barvah in oblikah ter v najrazličnejših kakovostih nudi v bogati izbiri spec. trgovina klobukov

J. POK nasl. MILO BOGATAJ

LJUBLJANA, Stari trg 14

Sprejemajo se klobuki v popravilo. Cene nizke.

Maribor

□ **Pravijo,** da se je socialistični agitator v Mariboru g. Eržen zapletel v štrne nekaterih liberalnih veličin. Liberalni kapitalisti upajo na ta način delavstvo prevrati, da bi pozabili na boj proti kapitalistični liberalni gospodi. V tem znamenju se je tudi vršila zadnjič enkrat v Unionu neka tragikomična prireditve, o kateri bi bili gotovo poročali, ako bi imeli v našem listu posebno rubriko »Cirkus«; vendar je v zadnjem času v Mariboru takšne tragikomične cirkuske prireditve v smeh in zabavo treznim Mariborčanom tako zelo ponavljalo, da bo nemara res kazalo uvesti v našem listu posebno rubriko »Cirkus«, da bodo imeli od teh prireditev nekaj tudi ti, ki imajo rado malo »heca«, ki pa ne morejo iz tega ali drugega razloga osebno prisostvovati. Na svojo veliko žalost.

□ **Socialna šola** prične v okvirju tukašnjega tajništva Jugoslovanske strokovne zveze še v prvi polovici prihodnjega meseca.

Oglejte si danes

»Nič ne vem, kaj je, zdi se mi, da je bilo le nekaj vode.«

Tako je Andrejko presekal ves moj strah na dvoje kakor Krvavelj hudiča in ko smo bili oddali policaju svoj nacionalne, smo odšli domov. Vojaki so izginili. Premišljevali smo po poti, odkod je bilo toliko krvi in zakaj se je tako hitro ustavila? Ko pa smo prišli na Andrejkov dom, smo ugotovili, da je tekla Andrejku kri iz dveh steklenic rdečega likerja, ki ga je bil vzel s seboj v kavarni in so mu jih vojaki razbili.

Pod vtisom velike tragikomedije smo do zgodnjih jutranjih ur kuhali in pili črno kavo ter sušili sladko Andrejkovo obleko, ki je postala od sladkorja popolnoma trda.

Cez teden dni — par dni pred prevratom — smo se morali zagovarjati pred oblastnim gospodom Skubljem. Mož je igral tedaj veliko ulogo, Slovencev pa ni mogel. Ko sva prišla z Andrejkom k njemu, naju je na dolgo in široko zasliševal. Povedal sem mu, kaj je bilo, in ko je slišal potek vse historije, je nama rekel: »Plačajta vsak po pet kron, ker vaju je strah že dovolj kaznoval.«

Potem pa se je v par dneh vse prekucnilo. Za nas Ljubljance, ki smo vajeni vsega le po programu, je prišla stvar prehitro. Ni bilo pravega časa, da bi si nabavili harmoniko, krivce, stare marele in srajce z nagubanimi rokavi.

Prevrat nas je prehitel.

»Jutri je prevratna manifestacija z obhodom po mestu!«

Tako so rekli in bil je prevrat.

Šli smo na cesto in smo prehodili mnogo ulic od začetka do konca. Pa peli smo celo pot in povsod. In živijo smo vpili in lačni smo bili, kajti tedaj je bilo še vse na karte:

Misijonski koledar 1929

NASLOVNA SLIKA V TROBARVNEM BAKROTISKU. 16 STRANI PRILoge S SLIKAMI V ENOBARVNEM BAKROTISKU. ZANIMIVAVSEBINA. CENA S DIN (3 LIRE)

Naslov: Ljubljana, Tabor 12

izšel

□ Za padle vojake bo v četrtek ob 15 na pokopališču kratka molitev in propoved.

□ Orliči na plan! Redna telovadba za orlovski naraščaj se vrši vsak ponedeljek in sredo od 16.—17. v telovadnici edliške meščanske šole, Cankarjeva ulica. Vhod skozi dvorišče. Našim zavednim staršem pa kliče: prijavite svoje male ter jih pošljite v to odlično mladinski organizacijo! Orliči! Jutri na svidenje v telovadnici.

□ Gostilničarska šola v Mariboru. Gostilničarji se opozarjajo, da prijavijo za obisk šole vse svoje vaje. Šolski odbor bo v najkrajšem času ugotovil, kateri vajenci še niso vpisani. Dotični podjotniki lahko pričakujejo kazni s strani obrtnega oblasiva. Zadržno načelstvo bo v bodoče opredelovalo tiste vaje, ki dokažejo, da so z vspehom dovršili vse tri razrede gostilničarske nadaljevalne šole. Šola nudi vajencem teoretičen in praktičen pouk. Izmed jezikov se poučujejo poleg slovenske tudi nemščina in francosčina, izmed merkantil. predmetov računstvo, knjigovodstvo, blagovnanstvo in državnozanstvo; kot praktična predmeta pa kletarstvo in serviranje. Pouk se vrši na tukašnji trg. akademiji; ravnotej je g. prof. Škof.

□ Sobotni trg. Spelharji so na vsakravnji trg pripeljali na 42 vozov 145 zakladnih svinj, kmetje pa 32 voz krompirja, 12 voz čebule, 34 voz zelja, 8 voz sena, 7 voz ovčje in 5 voz slame.

□ Zeparji so na sobotnem trgu redni gostje. Večinoma se bavijo s tem poslom izurjeni zeparji iz varazdiške okolice, ki jim očitno Mačkova in Pribečevičeva napoved bojkota prav nič ne prija. Včeraj dopoldne je zopet neki neznanec poskušal svojo srečo ter izmakniti iz žepa 79 letne Marije Rahlejeve listnico z denarjem žepni nož in prstan. Pravijo, da je bilo včeraj na trgu nekaj varazdiških sejmarskih tipov.

□ Iz obrtne zadruge mesarjev in prekaževalcev. Letošnje zadnje pomočniške preizkušnje se vrše v sredo dne 21. novembra 1928 v Mestni klavnic v Mariboru pred zadržno izpraševalno komisijo. Preizkušnji se morajo podvreči: 1. Vsi vajenci, katerim poteče učna doba najkasneje dne 31. dec. 1928. 2. Tisti vajenci, ki do sedaj še niso prestali pomočniške preizkušnje. 3. Tisti pomočniki, ki še niso prestali pomagalske preizkušnje, imajo pravico podvreči se prestovalno pomagalski preizkušnji. Vsi v počev prihajajoči izprašanci morajo predložiti zadržnemu načelniku lastnooročno pismo, koleka prosto prošnjo za pripust k pomočniški preizkušnji in sicer najkasneje do 12. novembra 1928. Prošnji je priložiti od učnega mojstra izstavljeno učno spričevalo, delavsko knjižico in odpustnico obrtno nadaljevalne šole. Na prošnje, ki se predložijo po 12. novembru 1928 se ne bo oziralo. Obrtna zadruga mesarjev in prekaževalcev.

□ Kolo za — četrt vina. V neki gostilni v spodnjem delu Koroske ceste se je oglasil 30 letni možakar ter naročil četrt vina. Ko je vinco lepo posrebral in je bila prilika ugodna, je neslišno smuknil skozi vrata na prosto. V gostilni pa je pustil kolo znanke Waffenberg št. 339.557, očitno — sumljivega izvora. Gostilničarka je torej prav poceni prišla do kolesa, neznan gost do vinca pa še ceneje.

□ O nepredvidnih voznih in podobnem. Iz neke večje na Meljski cesti se s precejšnjo brzino pojavi dvovprežni voz — ravno dobro, da prileti v kolesarja Franca S., ki se v trenutku znajde na tleh — vozeč v smeri proti Sv. Petru. Kolesar je k rešitvi odnesel zdravo kožo, kolo pa je precej poškodovano. Krivda zadene boja voznika. — Na križišču Državni most, Kralja Petra trg. Slikarski pomočnik Ivan D. se pripodi s svojim kolesom v smeri proti mostu in podere na tla 35 letno Marijo P. Kolesarček se je izgovarjal, da ni dobro verziran v vožnji s kolesom in da je on kriv, ker ni dal znamenja z zvonce. Redko priznanje pri — kolesarjih!

□ Aretirana sta bila Aleksander K. in Marija B. radi posesti komunističnih brošur.

□ Napad na voznika. 28 letni hlapec Franc S. se je vračal z dvoprežnim vozom iz Zg. Dupleka proti Mariboru. Spotoma sta navallila nanj brez vsakega povoda dva očitno pijana kmečka fanta ki sta ubogemu vozniku prav pošteno zdelala nos, da so ga morali prepeljati na tukašnji rešilni oddelek, kjer so mu izprali rano, in da je moral napadene iskati zdravniške pomoči. Napadalec sta po izvršenem napadu izginila v nekem bližnjem gozdičku.

Celje

□ K današnjemu zboru KDK. Raz Celjski dom vihrajo zastave. Prav je tako. Ta hiša je bila vedno simbol našega protislovenstva. Kot Trutzborg celjske nemškutarije je bila sedež sovražnikov slovenstva. Samostojni demokrati prirejajo danes skupno z ostanki slovenske radičevščine in samostojnih kmeticev v tej hiši svoj zbor proti največjemu slovenskemu živčemu možu in ogromni večini slovenskega naroda. Slovenski narod za demokrate ni »najstarije veličanstvo na svetu«, njegovo voljo spoštovati ni postulat niti nacionalizma niti demokracije. Ubogi slovenski narod! Ne, ni ubog. Na današnjem zboru slovenskega naroda ne bo. Nanj bo prišla predvsem znana Pribečevič-radičevska garda iz Zagreba. Te večerj so se lovili po mestu tipične sorte. Prišli bodo dalje liberalni trgovci in obrtniki, ki se širijo na račun mirnosti slovenskega ljudstva. Prišli bodo dalje oni javni nastavljenici, ki so prisegli zvestobo državi, a še večjo vdanost liberalni stranki, ki se bori proti slovenskemu ljudstvu. In bodo prišli končno plačanci, oni, ki za kovača (iz Laškega bo že nekaj teh!) služijo danes rdeči in jutri z isto vnamo zeleni internacionali. Slovenskega naroda pa ne bo. Slovensko ljudstvo bo danes s studom obrnilo obraz od ljudi, ki vsled lastne nezmožnosti vodijo v Slovenijo dva politika manj kvalificirane sorte in od njih upajo, da popravijo, kar so slovenski demokrati zlega storili narodu. Slovensko ljudstvo bo danes po svojih zaupnikih budno pazilo, kdo izmed Slovencev se bo protislovenskega zbora v Celju udeležil.

Razbijanja se jim boče. Iz verodostojne strani smo izvedeli, da nameravajo organizatorji celjskega protislovenskega shoda organizirati posebne zbre prepečev in kričave, ki naj bi motili današnje shode, ki jih priredi Slovenska ljudska stranka po celjsko vranskem okraju. Mi načeloma ta način političnega razračunavanja odklanjamo! Preskrbeli bomo z vso gotovostjo, da plačani elementi ne bodo prišli na svoj račun. Nikar nas ne smatrajte za šolobarde!

□ Danes popoldne vprizori Krekova mladina v celjskem Narodnem domu znamenito igro »Ben Hur«, prirejeno po znanem in priljubljenem enako imenovanem Wallacejevemu romanu. S ponovno vprizoritvijo bo ustreženo onim številnim prijateljem lepe igre, ki so morali prošlo nedeljo oditi brez vstopnic, ker je bila dvorana že dolgo pred predstavo razprodana. K današnji predstavi pa so vabljeni še vsi oni, ki morda zadnjo nedeljo ni bili mogli priti in ki pa sicer želijo proti majhni vstopnini mnogo lepega užitia. Vstopnice se dobe danes ves dan.

□ Plodonošno delo demokratov v celjskem občinskem svetu. Kot že večkrat so celjski demokrati občinski odborniki tudi na zadnji občinski seji pokazali, da so mišljeni njih predlogi le kot sredstvo politične agitacije in da niso mišljeni resno. Treba je pač nekaj povedati skozi okno, za nepoučene občane, med katerimi SDS tako rada v kalnem ribari. Ke rje sedaj tisk SDS začel te njihove »predloge« izrabljati v agitacijske svrhe, naj velja sledeče kot pojasnilo onim, ki morda o občinskih zadevah niso dobro poučeni. Zelo žalostno in še bolj netaktno je, če tisk SDS izrablja in v janost vlači zasebne zadeve dveh občanov t. j. gg. Anderwalda in Matiča, ki sta oba obnemogla in katerih rodbini štejeta vsaka po tri osebe tako, da so razmere, ki pridejo pri podelitvi podpore v poštev, enake. SDS pa ne povedo, da ima A. že sedaj Din 1250.— mesečnih dohodkov, dočim M. sploh nima dohodkov tako, da je torej gotovo pravično, če dobi M. mesečno podporo po Din 700.—, dočim se pa A.-u pač ne more dati več, ker je že itak na boljšem. To je torej prava slika. Sedaj pa še nekaj! Gospodje od SDS so imeli leta 1925 polno moč na magistratu, pa se niso prav nič pobrigali niti za A. niti za M., ako bi tudi bili

Dopisi

Ježica pri Ljubljani

10 letnica obstanka države se bo pri nas kar najbolj slovesno praznovala. Pod vodstvom in pokroviteljstvom občinskega odbora bodo na proslavi sodelovala vsa tukašnja društva. Proslava se bo vršila 4. novembra in sicer bo dopoldne v farni cerkvi slovesna služba božja, po tej pa se bo pred cerkvijo, oziroma v slučaju deževnega vremena v društvenem domu vršilo manifestacijsko zborovanje. Naša katoliška društva se bodo te skupne oficijelne proslave dopoldne udeležila in na nji sodelovala. Popoldne pa bodo priredila v društvenem domu slavnostno akademijo z izbranim sporedom. Vabimo vse narodno zavedno in katoliško misleče prebivalstvo, da se v polnem številu te pomembne slavnosti in lepe, skrbno pripravljene akademije udeleži.

Ljudska knjižnica se preureja in izpopolnjuje. Še tekom te zime se bo knjižnica v toliko preskrbela in založila z najrazličnejšimi knjigami, da bo lahko postregla vsakomur. Spremenila so se že tudi pravila v tem smislu, da bo v kratkem knjižnica dostopna vsem faranom.

Umesten sklep. Prav lepo se je v zadnjem času v naši občini pospešila gradbena podjetnost. Zida se vsesprek in brez kakšnega posebnega regulacijskega načrta. Zda smo v tem oziru končno le prišli tako daleč, da je občinski odbor napravil sklep, po katerem se ne bo več dovoljevala v bližini 50 m od Danajske ceste zidava drugačnih hiš kakor visokoprtilničnih oziroma eionadstropnih.

Telefon so le pričeli te dni montirati na tukašnji pošti. Pravijo, da bo do konca tedna vse gotovo. Mali nesporazum pa je nastal med abonenti radi prispevkov za napeljavo. Toda to se bo, upamo, srečno uredilo.

Tržič

Da bo jasno. V petkovi številki »Slovenca« va bi nekdo vladno zavedno občinstvo, da se udeleži proslave desetletice osvobodjenja, ki se vrši 28. t. m. v telovadnici meščanske šole. Iz dopisa je sklepali, da je proslava namenjena desetletnici naše, jugoslovanske osvoboditve. A letaki po Tržiču oznanjajo le »veliko slavnostno akademijo v proslavo narodnega praznika osvobodjenja bratske Českoslovaške republike«. Mi smo prav zadovoljni, da mladina proslavlja osvobodjenje naših bratov in še posebej je to prav za Tržič, ko tu biva tudi precej Čehov. A čemu neenaka napoved? Kdo bi morda mislil, da se nekdo neke zameriti tistim, ki ob proslavi naše osvoboditve stojijo letos bolj ob strani, hoče se pa prikupiti tistim, ki tudi kot nadrejeni šefi berejo »Slovenca«.

Stolp sv. Andreja. Še vedno stoj v odrih. Je bil pa stolp župne cerkve res bolj hitro prenovljen. Pa v začetku je kazalo tudi za stolp na glavnem trgu, da bo kmalu in lepo prenovljen, a tisti, ki so se hitro vtaknili vmes, morajo sedaj počasnost opazovati.

Naši pevci in številni člani katoliških društev gredo danes v Ljubljano. Drugi Tržičani bodo združeni z njim po radiju. Cel teden se že imajo ljem radija prilašajo za danes popoldne poslušalci.

Novo mesto

Fantovski večer. V sredo, dne 31. okt. 1928. ob 20. uri se vrši v poslopju Ljudske posojilnice fantovski večer novomeškega orlovskega oddaka. Udeležba za vse člane strogo obvezna! — Starši se naprošajo, da pošiljajo svoje sinove k telovadbi orliče, ki se vrši vsak torek in nedeljo od 17 do 19, kakor tudi telovadbi mladcev ob četrtkih in nedeljah.

Kostanjevica

Slovo. Dne 23. t. m. se je od nas poslovil naš dosednji župnik g. Jernej Podbevšek. Nastopil je 24. t. m. svojo novo mesto kot župnik v Škofji Loki. Njegovo 12 letno delovanje med nami bo ostalo nezbrisno. Delal in žrtvoval je vse za svoje farane. — Zapustil je nam spomenike, ki niso samo kažipost sedanjemu kostanjevskemu rodu, temveč tudi potomcem. Težko mu je verno ljudstvo priredilo sve-

Sargov
KALODONT
omežuje usta!

Mednar. tabor v Pragi

Ne odlagajte s prijavi! Vemo za slušaje, da se nahaja v vasi po več oseb, ki z vso gotovostjo nameravajo prihodnje leto v Prago — in vendar se dotični še niso prijavili. Zganite se že vendar in nikar po nepotrebnem ne zavlačujte priprav! Do konca novembra t. l. mora JOZ točno vedeti, koliko in kdo vse pojde v Prago. To je potrebno radi različnih ugodnosti, ki jih je še oskrbeti. Na drugi strani pa tak izlet zahteva tudi siceršnih priprav glede vsega podrobnega na potovanju in bivanju v tujih krajih. To vse se pa vendar ne da opraviti šele zadnji čas!

Učite se češćine! Pri bivanju v Českoslovaški bo vsakomur prišlo prav znanje češkega jezika. Zato je zelo priporočljivo, da se vsakdo tudi v tem oziru pripravi. V kratkem bo v Ljubljani izšla tozadevna knjižica.

Kako se pripravljajo Čehi? Češki Orel se v polni veri zaveda, kakšno odgovornost prevzema pred svetom in pred organizacijo s tem, da organizira v prestolici Českoslovaške države, v zlati Pragi, manifestacijo vse zavedne katoliške mladine iz vseh katoliških pokrajin sveta. Zato se skrbno vodijo vse priprave za mednarodni tabor, dela se propaganda na vse strani, doma in v inozemstvu. Že davno je sestavljen poseben pripravljalni odbor za »Svetovlaški dny orelov, urejena v Pragi posebna propagandna pisarna. Povabljeni so vsi katoliški narodi k telovadnim tekmam in drugim slavnostim. Delegati češkega Orla so osebno obiskali vse večje centralne katoliške organizacije po katoliških deželah. O tem bomo prihodnji povedali kaj več.

Koliko je treba plačati? Za vso to vožnjo in vso prehrano in prenočišča je treba naprej vplačati 750 Din za III. razred. Kdor pa bi raje potoval v II. razredu plača 1050 Din. Samo vožnja stane za III. razred 350 Din, za II. pa 550 Din. Vse te cene pa veljajo le za tiste, ki se prijavijo do konca novembra in do takrat pošljejo kot prvi obrok eno tretjino določenih vsote. Prijave in denar naj se pošljejo na naslov: Jugoslovanska orlovska zveza, Ljubljana, Ljudski dom.

Naznanila

Ljubljansko gledališče

Drama:

Začetek ob 20.

28. oktobra, nedelja: HERMAN CELJSKI. Izven.

29. oktobra, ponedeljek: NOBLOVA NAGRADA. Red D.

30. oktobra, torek: Zaprt.

31. oktobra, sredo: KROG S KREDO. Red A.

Opera:

Začetek ob pol 20.

28. oktobra, nedelja ob 15. uri popoldne: MADAME BUTTERFLY. Izven.

29. oktobra, ponedeljek: Zaprt.

31. oktobra, torek: SALOME. Za lanski abonma C.

31. oktobra, sredo: BOCCACCIO, opereta. Red B.

Mariborsko gledališče

28. oktobra, nedelja: Ob 15. uri »OGNJENIK«. Znižane cene. Kuponi.

Ob 20. uri: »GEJSA«. Znižane cene. Kuponi.

29. oktobra, ponedeljek: Zaprt.

30. oktobra, torek, ob 20. uri: JESENSKI MANE-VER. Ab. C. Gostovanje gdč. Lubejeve.

31. oktobra, sredo, ob 20. uri: JESENSKI MANE-VER. Ab. A. Gostovanje gdč. Lubejeve.

Ljubljanski ljudski oder

V četrtek (na praznik Vseh svetih) 1. novembra ob pol 8 zvečer: MLINAR IN NJEGOVA HČI. Založra v 5 dejanjih (10 slikah).

Prireditve in društvene vesti

Rokodelski dom. Kat. društvo rokodelskih pomočnikov ima v ponedeljek, 29. t. m. ob 8. zvečer sestanek s predavanjem. Pevska vaja pod vodstvom g. prof. M. Bajuka je v torek ob 8. uri. Vsi člani naj se zanesljivo udeleže predavanja in vsi pevci pevske vaje!

V društvu sv. Marte je danes ob 5. uri popoldne shod. Clancice, pridite!

Stolna prosveta poziva svoje člane, naj se v obilnem številu udeleže proslave desetletnice osvobodjenja.

Dramatični odsek Šišenske prosvete vprizori danes ob pol 8 zvečer v samostanski dvorani otvritveno predstavo »Lepa Vida« drama v 5 dejanjih. Za obilni obisk se priporoča odbor.

Orel

Vsem orlovskim edincim. — Tekmovalni red in vaje za leto 1929. (za praški tabor tekme JOZ) je izšel. Naroča se pri Jugoslovanski orlovski zvezi v Ljubljani. En izvod tekme stane Din 8 še se knjižico takoj naroči, pozneje pa znatno več.

Naše dijaštvo

Občni zbor Kršč. socialist. akad. kluba »Borbe«, ki bi se imel vršiti v petek, se je preložil radi prireditve ob isti uri na ponedeljek dne 29. okt. Rraj in čas isti! — Predsednik.

Cerkveni vestnik

Cerkvena glasba v stolnici. Danes v nedeljo, na praznik Kristusa Kralja se bo pri slovesni školuvi maši ob desetih izvajala Filkejeva Missa »Oriens ex alto«, inotit, gradual in Komunia: Premrlovi, pri ofertoriju Zajčec Pater noster (bo pel g. Marijan Rus), po maši Vodopivčeva Himna Kristusu Kralju, po maši Sattnerjev Teđum, Premrlov Tantum ergo št. 12 in pesem Povsod Boga. Sodeloval bo operni orkester.

V ponedeljek, 29. novembra pri slovesni zahvalni sv. maši o priliki desetletnice Jugoslavije se bo izvajala: Premrlova Missa s. Josephi, Griesbacherjev gradual, Wagnerjev Jubilate in Premrlov Te Deum. Sodelovala bo godba Dravske divizije.

Duhovne vaje za duhovnike bodo v Domu od 19.—23. novembra. — Za organiste in cerkvenike od 12.—16. novembra. — Vodstvo.

Clanciam III. gl. skupine Mar. kongregacije v Lichtenhurnovem zavodu v Ljubljani. Družbini sestanek bo v soboto dne 3. nov. ob 3 popoldne po običajnem redu. — Vodstvo.

Velika izbira usnja in čevljariskih potrebščin

in sicer: krom, ameriška juhta, ševro, črn in v modnih poljubnih barvah, lak, box, piklingi ter podplat za šivano in zbito delo. Cene nizke, postrežba točna in solidna.

Za obilni obisk se priporoča trdka

Franč Erjavac
Ljubljana, Stari trg št. 11a

Najbolji pripomoček za učenje slove, zaostal in zahranje živine je priznalo!

Težakovo dji za živine

si se dobi samo pri:

M. Fejčak

Zagreb, Sundulićeva 12.

Obiščite

me in židili se boste izbornim radio-aparatom, izredno nizkim cenam in ugodnim plačilnim pogojem

RADIO ★ BAR
FRANC
LJUBLJANA, MESTNI TRG 5 - TELEFON 2407

Ura in radio

Marsikatera točna duša se jezi nad našimi mestnimi in podeželskimi mežnarji. Sicer je ta stan vreden vse časti in vsega spoštovanja, ali resnici na ljubo moramo povedati: pri uri ni imel vselej srečne roke. Bil si v Skofji Loki, ko je zazvonilo poldne. Odkril si se in opravil svojo dolžnost. Mahnil si jo proti Stari Loki, — na, hudirja! — spet bije ura dvanajst, spet zveni, duša krščanska, ti pa moli ali pa veljaj za Juda. Ne samo tu, tudi v Kranju, tudi v Novem mestu, tudi v sami Ljubljani se ti je primerilo kaj sličnega.

Na vlak si šel, pri sodnji si imel opravek in o pravem času si šel od doma, pa si zamudil železnico, pa so pri sodnji začeli razpravo brez tebe; če si pa pogledal na uro, si pa videl, da gredo tvoja žepna ura in vaška ura na zvoniku po urah na železnici in v mestu za celih 10 minut, da za celo četrt ure navzkriž.

In vse to je imela na vesti ura, ki je tekla in bila po svoje in se ni menila ne za srednjeevropski čas, ne za železnico, ne za sodnijo.

Ali zdaj bo drugače. Zdaj v dobi radia. V Ljubljani bodo točno napovedali, koliko mora kazati ura, ki hoče pravilno izvrševati svojo javno službo, in na povprečno radijsko postajo se bodo sukale naše ure in njih kazaleci kakor vojaki na večbališću. Mimogrede povedano: Zeleti bi bilo, da bi ljubljanska radioodajna postaja po večkrat na teden naznanjala pravi srednjeevropski čas; vsaj na vsak drugi dan opoldne ali še bolje zvečer. Če dunajska postaja vrši to redno vsak večer, tudi Slovenci v tem oziru ne smemo zaostajati.

Radioiznajditelj in -izpopolnjevalec pa odpiramo tem potom nov obširen delokrog na polju delovanja policijske ure. Naši vjudni kretnosti ne marajo svojih gostov žaliti in jih metati iz gostilne; tisti, ki so bolj usmiljenega srca, radi celo uro za kakšno četrt ure nazaj pomaknejo, da potem več iztočijo; vsaj takole kakšnega pol literka.

Poslej ne bo več tako. Radio bo točno ob nastopu policijske ure pognal vse pijance na cesto in jih bo s svojo neumorno silo tiral toliko časa, da se bo moč približal burklijam svoje žene in da bo sin molče priromal pod težko pest razjarjenega očeta.

Ali se tresete, vinski bralci, kaj? Prav vam je. Mi, ki poslušamo radiokonzerte doma in smo obenem prijatelji abstinence, vam ta strah privoščimo. Radio vam bo navil uro.

Preden izročimo to kramljanje javnosti, moramo pohvaliti še uro, ki jo ima ljubljanski radio. Od početka do danes se je že precej temeljito poboljšala. Po dve minuti dolge pavze so se raztegnile na osem minut, pet minut je bilo prav toliko kakor deset minut, zdaj pa so minute že dosegle svojo normalno dolžino. Prav tako!

Se radioamater I.

Rabite Tungstram barium-elektronke

Programi Radio-Ljubljana

Nedelja 28. oktobra ob 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11: Manifestacijski zborovanje ob 10 letnici osvoboditve: Vitez Pogačnik: Prva narodna vlada, b) dr. Janko Brejce: Deklaracijsko gibanje, c) dr. V. Ravnihar: Osvobodjenje. — 12: Slavnostni koncert godbe KDD iz Jesenic v studiju Radia oddajne postaje. — 15:30: Slovenska otvoritev Radio-postaje v Ljubljani, nato veliki koncert Pevske zveze. — 18: Smrt Majke Jugovičev od dr. Vojnoviča drugo pjevanje, igrajo Majko Jugoviča gospa Rogozova, Andjelija gđ. Juvanova. Damjan Ju-

Radijska postaja Ljubljana

prične danes s polnim sporedom

Radijska postaja Ljubljana

želi mnogo zadovoljnih naročnikov

Radijska postaja Ljubljana

preskrbuje zato svojim naročnikom najboljše aparate po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih

Radijska postaja Ljubljana

prijavi vse radijske aparate sama, plača kolke in za večje aparate tudi naročnino do konca leta

Radijska postaja Ljubljana

Vas vabi, da se oglasite v njeni prodajalni na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Tel. 31—90

Radijska postaja Ljubljana

Vas zagotavlja, da si hoče na vsak način pridobiti Vaše zadovoljstvo

Sport

HAŠK (Zagreb) : ILIRIJA.

Danes ob 15.20 na igrišču Ilirije. — Predtekma ob 14.

SK Ilirija absolvirala danes prijateljsko tekmo s Hrvaskim Akademskim športnim klubom, sedaj vodečim klubom v prvenstvu Zagreba, enim najodličnejših predstavnikov jugoslovanskega sporta. — Ilirija se nahaja trenutno v dobri formi.

Gostovanje Haška, ki je užival pri nas že od nekdaj velike simpatije, bo sredi monotonih prvenstvenih tekem toliko bolj dobrodošlo, ker v jesenski sezoni doslej ni nastopilo v Ljubljani niti eno priznано prvorazredno zunanjo moštvo.

Dobro sport obeta tudi predtekma med izvrstno rezervo Ilirije in komb. I. moštvo ljubljanske Svobode, ki se prične ob 14.

Glavna tekma Ilirija : Hašk se vrši ob vsakem vremenu, predtekma samo ob ugodnem vremenu.

K DANASNJEMU PRVENSTVENEMU TEKMOVANJU.

Danes se srečata na igrišču Primorja podzemni prvaki Primorje in Jadran. Jadran je v dosedanjih jesenskih nastopih pokazal prav dobro formo ter bo tudi za prvaka dokaj opasen protivnik, čeprav se ne more računati, da bi mogel Jadran odnesti pozitivnih rezultat. Primorje, ki nas v zadnji tekmi proti Iliriji ni moglo prav zadovoljiti, bo moralo danes pokazati pač boljše igro kot v prejšnjem imenovanju tekmi, če bo hotelo doseči prihodnjo nedeljo proti Iliriji pozitivnih rezultat.

V predtekmi se srečata rezervi Primorja in Jadrana v prvenstvenem boju. Predtekma prične ob 13.45, a glavna tekma ob 15.20.

Sportni pregled

Tudi Praga si bo zgradila svoj stadion; prostora bo za 60.000 gledavcev, 20.000 jih bo sedelo, 40.000 pa stalo. V Pragi se bo vršilo 8. decembra zborovanje češkoslovanskih športnih zdravnikov.

Ivančič je odpovedal in je rekel, da ne bo sodil; namesto njega je prišel Dunajčan Grundl v Prago. Igre v slovanskem turnirju se vršijo na prostoru Sparte; večeraj je igrala Jugoslavija proti čelov, amaterom in Poljska proti čelov, profesionalom, danes igrajo obratno. — Anglija je premagala Irsko 2 : 1, gledavcev samo 25.000. — V New Yorku so ustanovili podružnico dunajske Hakohi; prvi njen boj z Giants ji je prinesel poraz 2 : 5. — V Angliji so na prvem mestu še zmeraj Blackburn Rovers. Sedaj so povabili Angleže na gostovanje Teplitzer F. K. (Češka). — Sloviti Zamorra tri mesece ne sme igrati, zaradi neveljavne nastopa proti sodniku. — Vse na Poljskem s 37 točkami Varia s 36 točkami skoraj ne bo mogla dohiteti tretja je Cracovia s 32 točkami. Drugo smo napisali 26. t. m. Ponovimo samo zmago dunajskega Wackerja nad Ferraro 10 : 1.

Seznami prvakov tenisa se kar vrstijo. Nedavno je priobčil Tilden seznam amaterov v tej vrsti: Cechet, Lacoste, Tilden, Hunter, Borotra, Morpurgo, Crawford, Loti, Henesey in Boussus. Sedaj pa prihaja znani Wallis-Myers s seznamom profesionalov, ki jih takole razporedi: Karel Koželuh, Ramillon, Najueh, Richards, Albert Burke, Kinsey, Edmund Burke, Negro (Francoz), Richter

in Barthel; zadnja dva sta Nemca, druge poznamo. Oglasila se je kritika; Koželuhu ne reče nihče nič in mu vsi priznajo prvo mesto; na Ramillona so pa zelo hudi, je preveč hitro prišel. Wallis-Myers ga je tako visoko ocenil vsled zadnjih njegovih uspehov v tekmal za svetovno prvenstvo. — Glede Davisovega pokala glej »Slov.« od 26. t. m.

Vse potuje. Nemški plavalec Helmann se bo preselil v Chile, Rademacher je odšel iz Japonske nazaj domov, Weissmueller in Borg sta pa šla na Kitajsko in bosta v kratkem startala v Sanghaju. Po mnenju nemškega zunanjega ministrstva bi imel Rademacherjev start na Japonskem za Nemčijo ugodne gospodarske posledice.

Nemci so do spoznanja pomena sporta za mnenje zunanjega sveta prišli šele v zadnjih letih. Da je tudi Hindenburg olimpijske sprejel, smo zapisali. Onega Husena, ki je z Nurmijem tekkel in ki je zboljšal nemški rekord na 15 km in v teku 1 ure, so povišali od navadnega prostaka v narednika. Na maratonsko razdaljo so v zaprtem prostoru tekli El Quafi, Joe Ray in Kohlemainen; zmagal je El Quafi in je dobil za to 4000 dolarjev, Ray je kot drugi dobil 1000 dolarjev, Kohlemainen je pa med tekom odstopil in ni dobil nobene nagrade. Med ostalimi tekmi omenjajo tudi znanega Newtona; ni se uveljavil. Čas El Quafia 2 : 44 : 55.8. — Francoze so Japonci za bodoče leto spet povabili na turnejo; morali bi iti še Duhours, Martin in Ladoumègue. — Novi rekord v Estoniji: Kalkun diskos 45.61 m. Mainer kopje 66.49 m. Teitelbaumova skok na daljavo 5.23 m. Nov damski rekord v obojročnem metu kopja je napravila Poljakinja Lenka s 58.09 m. Beremo o Lundquistu, da je vrgel v treningu kopje 73.50 daleč. — Izborna atletinja je Rusinja Samanova: 100 m 12.2. skok v višino 1.60 m, na daljavo 5.50 m.

Tunney je v Londonu; v enem večeru bo nastopil proti petim angleškimi bokserjem. Seveda komedija. Paolina so radi raznih »prestopkov« diskvaficirali v Ameriki za nedolžnega časa.

Ker smo že pri močnih mečeh, omenimo še dva. Umrl je v starosti 68 let veliki Francoz Apollon, rokoborec in atlet. V starosti 64 let je šel v Ameriko kruha si iskati; sedaj ga je na povratku napadla stara bolezen v goltancu in ga je zadušila. Bil je eden najlepših atletov, s krasno postavlo, 1.90 m visok, okoli 90 kg težak. Dve železniški koleji v teži 167 kg je sunil kviku, pritrjen na drog. Njegov rojak Rigoulot je pa v cvetu življenja in moči; v Bruslju je zopet pokazal svojo dobro formo: poteg z deonic 110 kg, obojerno 120 kg, obojerno sunek 150, 160, 170 in 175 kg.

Švicar Amstein je vozil s kolesom tri nove svetelne rekorde: 5 ur 175.766 km, 7 ur 238.858 kilometrov, 10 ur 311.219 km; v 12 urah je prevozil 378.000 km in se je zelo približal svetovnemu rekordu Nemca Weise 390.470 km.

FRENCHCOAT PLAŠČI.

Damski in moški, z dvojno podlogo dospeli v nov pošiljki. Najmodernejša oblačila.

DRAGO SCHWAB — LJUBLJANA

Demagogija z draginjo v Ljubljani

Gospodje od SDS, pod katerih vlado je bila neprimerno hujša draginja kot je danes, hočejo draginjsko vprašanje demagoško izrabljati za zboljšanje razrahljane samostojno-demokratske fronte. Ni jim za odpravo draginje — kaj pa so dolgo vrsto let svoje komande storiili proti draginji — njim je zato, da hujskajo. Zato vznemirjajo občinstvo z neosnovanimi in nepredstiranimi trditvami, katerih niti ne dokazujejo ne, ker bi sicer morali povedati resnico. Stvari na ljubo smo se natančno informirali o dosedanjem poteku draginjskih posvetov in komisij ter navajamo uradne številke, da bo vsakomur jasno, kakšen je resnični položaj in da javnost ne bo nasedla demagogstvu s tem kočljivim vprašanjem.

Navajam primere cen mest Zagreba, Maribora, Celja in Ljubljane.

Goveje meso zadnji del z privago I. vrste: Ljubljana 17 Din, Maribor 18 Din, Celje 18 Din, Zagreb 20 Din.

Kruh, kg belega: Ljubljana 5.50 Din, Maribor 5.50 Din, Celje 5.50 Din, Zagreb 5 Din.

Grozdje smederevske Ljubljana 12—14 Din, Maribor 12 Din, Celje 12 Din, Zagreb 12 Din.

Jabolka I. vrste: Ljubljana 8 Din, Maribor 6—8 Din, Celje 6—8 Din, Zagreb 8 Din.

Kmečko sadje: Ljubljana 3—5 Din, Maribor 3—4 Din, Celje 3—4 Din, Zagreb 4 do 6 Din.

Slive: Ljubljana 6—8 Din, Maribor 6 Din, Celje 6 Din, Zagreb 6 Din.

Te številke drže trdno in govore dovolj jasno. Nestrokovnjaki, ki ne poznajo kompliciranega tržnega položaja, ne morejo in niso poklicani sestavljati kalkulacije. Vsled tega prosimo gospoda velikega župana, da takoj ugotovi dejanski položaj, javnost obvesti o najdenih rezultatih in v bodoče zavrže poročila iz strokovno neorientiranih krogov. Poleg tega naj se tudi občinstvo pouči o predpisih protidraginjskega zakona, da bo občinstvo uvidelo, da mestne občine nimajo pravice maksimiranja cen poljskih pridelkom in drugim živilom.

Uradniški krogi se pritožujejo nad svojim težavnim gmošnim položajem. Na zavarovanju socialnega položaja uradništva je v resnici skrajno težko predvsem, ker se občuti velika razlika napram privilegiranemu položaju uradništva v Avstriji. Po vojni je pa po vsej Evropi zavladal amerikanizem in od leta do leta radikalnejši meri in odprli prosti konkurenci in prosti borbi vseh slojev svobodna vrata. Uradništvo se umevno le težko uveljavlja v novi položaj, ki se ne da tako hitro spreminiti in je treba, da se na merodajnem mestu, to je pri vodstvu države bori za svoje pravice in od tam zahteva, da se uradništvu da zaslužen položaj, ker je več kot jasno, da je od dobrega, neodvisnega uradništva odvisna cela uprava države. Na drugi strani se pa uvidevno uradništvo zaveda, da je od dobrega gospodarskega položaja odvisen obstoj cele države in da mora država vsa svoja pažnja osredotočiti na procvit gospodarstva, ker le gospodarska jakost države bo omogočala državi življenje in ji garantirala v težki konkurenčni borbi za obstanek. Država mora štiti producenta z vsemu sredstvi, dolžna je pa tudi, če hoče zahtevati od uradništva vestno

upravo države, dati uradništvu tak socialni položaj, ki mu omogoča objektivno delovanje.

Ker se govori čisto o slabem štedenju, smo dolžni izreči odkrito besedo, da bo težko ovreči trditve, da se pri nas posebno pri nekaterih slojih ne živi preko prilik in da bi se ne dalo mnogo intenzivneje štediti v blagostanje celega naroda. Slovenska prislovica »kar oče napravi, to sin popravi« je za naše slovenske razmere žal le prevečkrat žalostna resnica in bi napravil slovenskemu narodu največjo uslugo oni, ki bi mogel ta pojav spremeniti. Če pogledamo, kako štedijo Nemci, Francozi in Angleži in kako narodno blagostanje je nastalo vsled tega štedenja, potem nam mora biti svetel zgled. Nemčija je z rigoroznim postopanjem po vojni prisilila narod do skrajnega štedenja in skrajnega napa delovne energije in kako hitro so si opomogli. Kje smo mi za njimi! Zapravljenost je slovenska slabost in je koristno, če si to odkrito priznamo. Nagnenje do komodnega, udobnega življenja je pri nas tako silovito, da se kaže le preveč in potem se čudimo samim krizam, nezadovoljstvu, zabavljanju itd. To je bridka resnica, je pa koristno in potrebno, da to uvidimo in skušamo po francoskem, angleškem in nemškem vzgledu vzgojiti drug duh. Za vso našo državo bi to pomenilo največjo srečo. Ko bo enkrat blagostanje tu, potem si pa narod lahko privoščijo vse to, kar vidimo, da si privoščijo bogati narodi.

Da vidimo, koliko se potroši v Ljubljani v enem letu n. pr. alkohola, navajamo, da se je popilo v Ljubljani leta 1927, tri milijone litrov vina, povprečna cena 17 Din, kar znaša 51 milijonov dinarjev, piva 1.200.000 litrov, alkohola in likerjev 135.000 litrov. Za mesto s 60.000 prebivalci so to ogromne številke, ki dovolj jasno govore.

Svetujemo, da je mnogo boljše, študirati ta vprašanja, ki so z draginjo v najožji zvezi ter pogledati odkrito resnici v obraz, kot pa poslušati demagoge.

Treznostno gibanje

Izredno zanimanje za treznostni pokret je pokazala ribniška dekanija, ki jo je v preteklih tednih obiskal zastopnik »Svete vojске«. Vršilo se je več predavanj. Večina župnij, v katerih se zdaj predavanja niso mogla vršiti, so se javile za predavanja kasneje. »Prerod« je dobil mnogo novih naročnikov; župnija Sv. Gregor je dosegla v tem oziru rekord. V mnogih krajih se pripravljajo ustanovitve brezalkoholnih gostiln tako, da se bo treznostni pokret v ribniški dolini gotovo prav uspešno razvijal.

V ljutomerskem okraju je priredil kmetijski referent g. V. Stampar dva tečaja o brezalkoholni produkciji. Udeležba na obeh tečajih je znašala 46 oseb. Ljutomerski vinorodni okoliš kaže za brezalkoholne pijače veliko zanimanje.

„GAMMA“ je tudi zdravniško priznано zdravilo

Več tuči!

Kristusu Kralju

Stroj evropske civilizacije ne teče več gladko; vsi s trepetom poslušamo hreščanje in stokanje v kolesih tega stroja. Sovraštvo je med državami, ki ga ilustrirajo neštevilni topovi in oklopnice in zrakoplovi; sovraštvo med stanov in sloji, ker eni plešejo okrog zlatega teleta in uživajo, drugi so brezposelni; sovraštvo med narodi, eni vladajo kruto in brezsrčno, drugi so ponižani in razžaljeni; sovraštvo v družinah, tako da se ločijo zakoni, kot bi bili sklenjeni za poletno ali zimsko sezono. Mnogo zdravnikov in mazačev se oglašajo. Državniki svetujejo mednarodne sporazume in »pravične« zakone.

Sociologi govorijo o zavarovanju delavcev in večjih mezdah. Socialisti nasvetujejo razredni boj in pa štrajk. — Filozofi govorijo o človečnosti in »etosu«. — Pedagogi razpravljajo o avtoriteti in izobrazbi.

Je pa avtoriteta na svetu, ki ne zajema iz človeške modrosti, ampak govori z božjim naglasom, papeštvo, ki nam kliče: Treba je vpostaviti vladu Kristusa Kralja.

»Vse nesreče, ki stiskajo človeški rod, izvirajo od tod, ker je premnogo ljudi odstranilo Jezusa Kristusa in njegovo postavo iz svojega zasebnega, pa tudi iz družinskega in javnega življenja; trajnega miru ne bo med narodi, dokler se bodo peceidine in države branile priznati nad seboj gospodstvo našega Odrašenika. Ljudje in države, odtujene od Boga, razpaljene od notranje razprave, hite v razpad in pogubo, to diagnozo in prognozo stavi Pij XI. našemu času.

Kaj pomeni vlada Kristusa Kralja? Narod, kateremu vlada Kristus Kralj, mora podrediti vse svoje ureditve načelom Kristusa Kralja: svoje privatno družinsko življenje, svoje gospodarstvo, politiko, zakonodajo, vzgojo, znanost, umetnost, svoje mednarodne odnose. Tak narod bi bil žarišče prave civilizacije in kvas za svet. V takem narodu bi časopisje, gledališče, družabno življenje, šole, razstave gojila in negovala vse panoge kulture v skladu z moralo in načeli Kristusa Kralja.

Kristus Kralj in država

Kristus Kralj, ki nam daje božje kraljestvo v večnosti, ne jemlje svetne vlade državam. Avtoriteta, ki jo imajo vladarji, je od Boga, tako uči Kristus Kralj. Zato morajo državljani spoštovati višjo oblast in se ji radevoljno v vesti podrediti. Kjer vlada Kristus Kralj, bo vladal pravi državljanski, domovinski duh med državljani. Od vladarjev pa Kristus zahteva, da se vestno posvečajo vladarskim dolžnostim, da proučavajo potrebe ljudstva in da vsi zakoni in naprave, da vsa uprava služi v najvišji meri splošni dobrobiti ljudstva. Vladajo naj očetovsko, ker morajo posnemati Boga, ki jim je oddelil del svoje oblasti. V taki državi bo vladala največja sloga med državo in Cerkvijo, kajti Kristusov duh pravičnosti in ljubezni bo jasno delil in vspretil sferi, ki tičeta eni in drugi.

Oblika države je lahko različna. Republika ali kraljevina, kakor je pač nastala po zgodovinskih dejstvih in kakor odgovarja značaju naroda, je nositeljica od Boga dane oblasti, da le služi javnemu blagru. Kristus Kralj ne dovoli, da bi državljani nasilno spreminjali te oblike. Ljudstvo je lahko določilo obliko ali osebo vlade in vladarja, a oblast kot tako da Kristus Kralj.

V luči krščanstva zasveti državna oblast v nadčloveški veličini, kajti državljani se ji pokore ne toliko iz strahu kakor iz svetega spoštovanja do Boga; ne ubogajo zgolj ljudem, marveč predvsem Bogu.

Sveto pa mora zato biti vladarjem in državnim oblastem ime božje in najskrbneje bi morali varovati avtoriteto Kristusa Kralja. Država mora javno v zakonodaji in pri slovesnih prilikah priznati božjo avtoriteto. Naravnost zločin samoumora zagrešijo države, ki prezirajo Boga in zametavajo ali celo preganjajo cerkev in njene ustanove; kajti izpodkopljujejo si lastne temelje in pripravljajo pota revolucijam, ki izvirajo iz napačnega nauka, da je ljudstvo popolnoma suvereno in si sme dozdnevne pravice izvojevati tudi z nasilnim prevratom.

Bili so časi, ko so ideje Kristusa Kralja bile vodilne za evropske države. Tedaj so dale vse ustanove in naprave milino Njegovemu duhu. Pod vodstvom Kristusa Kralja je Evropa najprej civilizirala svoje lastne divje narode, zavrnila divje navale islama in turškega barbarstva, postala je nadalje učiteljica in voditeljica sveta. Narodi drugih kontinentov opuščajajo svoje vzore in ideje in priznavajo superiornost evropske civilizacije.

Kristus - kralj družine

Po zgodovini je potrjen zakon, da dvig pravnosti težko hodi vzporedno s kulturnim napredkom. Dobe hiperkulture so obnem dobe nprave propasti. Bilo je tako pri Grkih, bilo tako v rimski državi. Podobno je danes. Civilizacija stoji visoko, stopnja pravnosti pa je močno padla. Nekičanski Indec Gandhi je to občutil. »Zadnja vojna je odkrila satanično naravo civilizacije, ki dandanes gospoduje v Evropi... Evropa ni več krščanska, Evropa moli mamona.« Pa še drug zakon uči zgodovina. V dobah hiperkulture in nprave propa-

sti se krha in ruši in razpada družina. Uči to Grčija, uči v preteklosti Rim in z grozo govori o tej resnici sedanost. Veliki papež Leon XIII. ni ob svojem socialnem pogledu v delavske družine brez vzroka narodev klical v šolo k nazareški družini delavca Jožeta. Potreba je narekovala cerkvi poziv krščanskim družinam, da se posvete božjemu Srcu in tako v sebi vsade in obnove mišljenje, holenje in življenje po duhu Kristusovom. Ko je Pij XI. postavil praznik Kristusa Kralja, je mislil ob tem tudi na družine in družinsko življenje, saj je premnogo ljudi odstranilo Jezusa Kristusa in njegovo postavo tudi iz družinskega življenja.

Družina hira! Družino treba reformirati, dvigniti! Povrnimo se v družino! Taki kliči danes niso redkost. Ponižali so zakon z nadnaravnih višin zakramentalnosti na stališče navadne, če le mogoče odpovedljive pogodbe med možem in ženo. V imenu svobode se odreka zakonski vezi nedotakljivost. Proglašajo in uzakonjujejo ali vsaj hočejo uzakoniti razpoko — to zločinsko postavo, ki ubija rodniško in religiozno življenje, postavo anarhijske in prevrata, ki obeta svobodo in srečo, a donaja le sužnost in bedo (Pavel Bourget). Socialna demokracija je zanesla nauk svobodne ljubezni v mase. Ni čudno, da se premnogi zakoni sklepajo lehkomišlno in zakoni kaj kmalu preklinjajo dan poroke in vale krivdo drug na drugega. Tudi družine žanjejo sedove materializma. Kajkrat stopajo ljudje v zakon brez zavesti odgovornosti in brez volje za žrtv. Kolikim možem in ženam je uživanje edini evangelij! Zato jim ni do zakonske zvestobe. Moderni mož ima hišno prijateljico, moderna žena prijatelja. Otrok ni blagoslov, ampak breme, ki se ga treba oresti. Odtod družine brez otrok, družine z enim ali dvema otrokoma. Po modernih družinah se mori življenje v kali. In moderna družba je brezstidna dovolj, da zahteva, da se ta morija zakonito dopušča. So družine, po katerih divje gospodari in uničuje srečo, blagostanje in rod alkoholizem. Socialne razmere: delo mater izven doma, stanovanjska stiska, beda izpreminjajo proletarske družine iz semenišč življenja v razvalino življenja. Bistveno in jedro zla pa je to, da razkristijanjeni človek hoče biti sam zakonodajalec družine in družinskega življenja. Zato v družini ne priznava višjih zakonov, on odreka pravico, da bi narava in njen Začetnik postavljala družini in družinskemu življenju red. Do strasnega razdejavanja po družinah je prišlo, ker se odreka Kristusu pravico nad družino. Kristus ne vlada po družinah s svojo postavo, odtod gorje.

Kristus je Kralj družine, naj to tudi svet taji. Zato je zakon svet zakrament, do katerega naj vodijo čiste steze. Zakonsko življenje ni več mehkužno uživanje, ampak resno in žrtv polno izvrševanje svete službe pred Bogom in človeštvom. Zakonska vez je posvečena, zato naj je ne skruni zakonska nezvestoba in ne ruši njene neporučnosti razpoko. Otrok je cilj in blagoslov zakona. Življenje, četudi šele započeto, je življenje človeško, zato sveto. Kristus Kralj uzakonjuje kot osnovno postavo ljubezen. Zato vladaj po družinah ljubezen, ne le tista, ki jo nareka in sladi čutnost, ampak ljubezen duha, ki če treba odpušča in prenaša, ki se žrtvuje in sama sebi odpoveduje.

Kristus Kralj družine je s svojo postavo osvobodil in dvignil razpadajočo pogansko, rimsko družino, tako uči kulturna zgodovina. Pravica Kristusa nad družino v stoletjih ni prenehala, ne njegova postava oslabela na svoji životorni moči. Moderni hirajoči družinski rešenje ne bo prišlo razen po poti, po kateri jo prišlo nekdanji poganski. Ta pot pa je: upostavitve vlade Kristusa Kralja po družinah.

Kristus - kralj vzgoje

Vzgoja in vzgojna vprašanja nekam posebno zanimajo v modernem času. Od vzgoje je resnici silno mnogo, če ne vse, zavisi. Vzgoja je potrebna. Za krepost in religioznost je človek sicer po naravi dovzeten, toda to naravno razpoloženje je treba razviti, kar je delo vzgoje. Vzgoja hoče iz otroka narediti dobrega, poštenega, krepostnega človeka. Krepost pa je le ena, tista namreč, ki se blesti v najvišji meri in v popolni harmoniji na osebi Boga-človeka. Kristus jo je učil z besedo in živel s svojim življenjem. Kristus je učenik človeštva, zato ima pravico, da človeštvo njegov nauk verno sprejme. Človeštvo nima pravice, da postavlja vzgoji druge cilje, kakor je cilj od Kristusa postavljen — krščanska krepost in krščansko življenje. Če človeštvo išče vzgoji drugih ciljev, so vsa razna mnenja v teoriji in slabi uspehi v praksi dokaz, da je na napačni poti.

Kristus s svojo kraljevsko pravico kot učenik in odrešenik sveta zahteva, da starši vzgajajo svoje otroke po njegovi postavi in da jih odgajajo za življenje po njegovi zapovedi. To Kristusovo pravico do krščanske vzgoje otrok starši pač mnogokrat prezirajo, se za odgoj otrok kar nič ali vsaj dovolj ne menijo, ali pa jo naravnost kršijo, ko dopuščajo, da dorašča njihov otrok v nekrščijana. Prvo dolžnost in pravico do vzgoje imajo pač starši. Nobeno vzgojno delo ni tako blagoslovljeno, ne seže tako globoko in ne ostane tako dolgo kakor beseda materina, pogled očeta in zgled obeh.

Rodbini pomaga pri vzgoji šola. Moderna

šola kaj malo ceni Kristusovo pravico do vzgoje. Še ni umrla zahteva, da imej država šolski monopol, čeprav na škodo svobodnega razvoja in zdrave tekme. Dasi so šole vzrasle pod oskrbo staršev in cerkve, so države zapirale cerkvene šole in ovirajo razmah cerkvenega šolstva. Prišlo je do tega, da celo taki, ki se s ponosom imenujejo kristjane, ne umejo pravice cerkve in njenih redov do šole. Lakna, svobodna šola, v kateri je vsak vpliv religije iz vzgoje in pouka izločen, to je premnogim državam vzor. Otroku naj se vera niti ne omeja. Kriz iz šole, pouka o veri ne v šolo! Cela vrsta držav je črtala verouk iz šol. Po drugod pa puščajo verouk v šoli, toda uči naj ga državni učitelj, nikakor ne duhovnik, kakor da bi bil Kristus postavil državo za učenično vero in pravost, ne pa cerkve. Po drugih državah se v šoli verouk poučuje po duhovniku, a krščanski nauk je le še predmet kakor so drugi predmeti, vsa odgoja ni prežeta več verskega duha. Na splošno šola bolj izobražuje kakor vzgaja. Še bodi cilj šole nprave vzgoja! O verski vzgoji na šoli moderna politika ne more niti slišati.

Za duha in srce

Človeška in umetniška osnovna hiba L. Tolstega

V časopisu »Revue Catholique des idées et de faits« piše znani francoski romanopisec Paul Bourget, član Francoske akademije, o Tolstemu sledeče: Malokateri umetnik je imel v tolikšni meri dar umetniške individualizacije, to je sposobnost, domniti in upodobiti človeka ali katerikoli predmet v vsej njegovi posebnosti in svojevrednosti. To velja i za vnanji i za notranji svet. A zadošča že, da primerjamo Tolstega z drugimi mojstri svetovne literature recimo z Balzacom, Molièrem, Shakespearem, da spoznamo, da mu manika druge sposobnosti, brez katere ni možna dovršena umetnina: sposobnosti za kompozicijo. »Vojna ali mir« ali »Ana Karenina« kažeta sicer veliko silo v podajanju posameznosti, a ta dela so pravzaprav anarhična. Ne gre trditi, da je življenje tudi tako. Cisto nasprotno, v najglobljem izkazuje močno, neizogibno logiko. Naloga umetnika je ravno v tem, da izkaže globlje miselne veze. Treba mu je trdnega stališča, vidika, s katerega more presoditi prelivajoči se tok dogodkov. Velika dela Tolstega so ogromne in najdragocenejše zbirke materiala, konstrukcije stavbe pa ni. S tem je v zvezi, da se Tolstoj ni prav zanimal za vzroke in postane dogodkov, temveč le za njihovo konkretno obliko. Možnosti za posplošenje mu je torej v glavnem nedostajalo. Zato se tudi njegova pesniška odrešila beseda vedno obrača do individualne vesti. Tako je prišel do tega, da je v drugem delu svojega življenja, ko je začel zniževati umetnost in prešel k direktni propovedi morale, razbral iz evangelijev nauke, ki jih tam ni in jih tam tudi biti ne more, ker prav evangeliji temelje na osnovnem dejstvu, da ni religije brez cerkve in je tudi Kristus izročil evangelij cerkvi, ne pa enostavno svetu. Sklicevanje na individualno vest je zavedlo Tolstega do listega ponosa, ki mu je tičal najgloblje v notranjosti srca. Ponos pa je vedno le posebna oblika egoizma. Veliki nemir, ki Tolstega ni zapustil in ga je še neposredno pred smrtjo gnal iz družine in doma, je znak manjkajočega miru, ki more priti iz ponižnosti in globokega spoznanja.

Alfonse Aulard †

23. oktobra je umrl v Parizu Alphonse Aulard, profesor na Sorbonni, v starosti 79 let. Aulard, ki je politično pripadal levemu krilu radikalov in je l. 1924 skupno z Gustavom Le Bonom postal Komander Častne legije, uživa sloves kot zgodovinar revolucije iz l. 1789. Objavil je večje število temeljnih del, med temi je vzbudila občo pozornost njegova »Histoire politique de la Révolution française«, ki je izšla prvič l. 1900 in doživela nato več izdaj. Prevedena je bila v več evropskih jezikov, med drugimi tudi v nemščino in poljščino. Od l. 1888 je imel A. profesuro za zgodovino francoske revolucije na Sorboni. Njegovo zadnje delo iz l. 1922, se peča s postankom francoske narodne zavesti in ima naslov »Le Patriotisme français de la Renaissance à la Révolution«. Aulard je v svojih delih nanovo preštetudiral vse viře in prikazal francosko revolucijo v žisto novo luč. Njegova slika je zlasti v nasprotju s konstrukcijo Hippolyta Tainea.

Radikalna stranka izgublja z Aulardom enega izmed svojih najbolj resnih učenjakov in publicistov na živabnejših prvorobilcev. A. je bil duhovno trdno zakoreninjen v tradicijah francoske revolucije, v tem smislu je skušal prikazati preteklost tudi kot zgodovinar. Njegovo poznanje virov je bilo ogromno in vseobsežno — kljub nekaterim stranskim sodbam, do katerih je prišel po svojem živahnem temperamentu, si je priboril na svojem področju neoporečno avtoriteto. Zavedal se je, da je zgodovinarjeva naloga pred vsem objektivnost, a vendarle ni ostal suh teoretik, posegal je tudi v politično življenje. Uveljavljal se je kot izrazita osebnost, ki je živo predstavljala tradicije in duha velike revolucije. Po pravici so ga smatrali za »inkarnacijo ideološkega revolucijskega konservatizma.«

DR. ANATOLIJ SPÁHOVSKI: KULturna PERSPEKTIVA KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA. — VEL. KIKINDA.

Po obsegu je to mala brošura, a po vsebini prikazuje globoko zajeto problematiko našega kulturnega osamosvajanja in kulture jugoslovanskih narodov sploh. Naš kulturni razvoj je več ali manj psevdometamorfoza deloma pod zapadnoevropskimi, deloma pod azijskimi vplivi. Te psevdometamorfoze se moramo osvoboditi. »Uzmimo sve što je dobro i jako u dinamici zapadno-evropskog duha, ali orosimo sve ovo krivlju svog stvaralačkog zanosa; vratimo se našoj srednjeevropskoj ornamentici i hramu, ali naravno ne kao formi, koja je rekla svoju poslednju reč, već kao bazi za nova kulturna primitivizacija. Budimo »balkanci«, ali ne po svojoj primitivnoj grubosti, već po svojoj stvaralačkoj originalnosti.«

Avtor slavi vso vero za kulturno osamosvajanje v mlado generacijo. Stara generacija se je borila za naš »biološki jaz«, a naša mladina se mora boriti za naš »duhovni jaz«. A od stare generacije zahteva, naj omeji svoj egoizem, svojo ravnodušnost napram idealom, svojo težnjo za iz-

Ako naj se že verouk poučuje na osnovni šoli, srednješoli, vsaj višješoli ga ni treba več. Tako se upošteva pot modernih državah Kristusova pravica do vzgoje! In vendar je pravica Kristusova pravica do verske šole. Šola vzgaja, saj šolar se ni vzgojen. Vzgoja pa naj vzgaja nprave značaje. Npravnosti brez vere ni, etika brez Boga nosi v sebi kal smrti. Zato tudi prave vzgoje brez vere ni.

»Kdor pouk tako uredi, da ga odtrga od religije, ta bo uničil semena dobrega in pravega v mladih sreih in tako ne bo prinesel domovini moči, marveč le pogubo in razdejanje. Če mladini vzamete Boga, kaj jo bo držalo v mejah dolžnosti, kaj jo bo navrnilo s polzkih poti strasti na pot kreposti?« Tako Leon XIII. Mladini so vzeli in še jemljejo Boga. Sadovi niso izostali. Kristusovo pravico do vzgoje kršijo in je ne priznavajo, mladina pa npravo slabi, nprave strahote med mladino se množe, mladostnih zločincev je vedno več.

Kristus mora kraljevati vedno bolj v šoli, nad vso vzgojo in imeli bomo ne vedno slabšo, ampak vedno boljšo mladino.

ključno materialnimi interesi samozaljubljenost in skepticizem.

Centralno ognjišče za porast kulture je šola. Sodobni šoli v jugoslovanski državi stavi sledeče naloge: Ojačati silo rase, oblikovati v njej nacionalno stvariteljske težnje, zmanjševanje moralnih konfliktov in jačanje moralne zavesti. Te težnje naloge pa zahtevajo pomoč cele države, vseh njenih narodov, njihovega idealizma in vere v svoje kulturno zvanje. Tem nalogam pa ne bo kos ona šola, ki odpira vrata utilitarizmu, ki se smatra za tovarno diplom, ki ustvarja socialni položaj »gospoda« — in tako vzgaja ljudi, ki vidijo ves smisel življenja v zoološki udobnosti — v denarju. Taka mladina, ki se v šoli in družbi polni z utilitarističnim svetovnim nazorom, postane igračka primitivnih življenjskih sil.

Šola mora oživiti v mladini vero v njeno kulturno misijo, zato pa se mora dvigniti tako, da bo res temelj in uvajanje v kulturo a ne »fabrika diplomirane poluinteligencije«.

Delo zaključuje z mislijo: »Ako se stara generacija neče odreči od dela svog egoizma, bezidejnosti i materializma, koje ona tako jarko sada pokazuje, a nova generacija neče ići po od nas naznačenom putu, to će tragika istorije ponovo dotaknuti svojom hladnom i neumoljivom rukom našu državu.«

Brošuro, ki jo je napisal bivši slušatelj ljubljanske univerze, toplo priporočamo. Stane 5 Din in se naroča pri »Radak — V. Kikinda«.

KNJIZEVNO-GLASBENI NATECAJ UMETNIŠKEGA ODDELKA MINISTRSTVA PROSVETE.

Na osnovi odloka gospoda ministra prosvete U. br. 3273 od 13. oktobra 1928 razpisuje umetniški oddelek ministrstva prosvete književno-glasbeni natečaj pod sledečimi pogoji:

1. večja povest ali roman dobi nagrado 8000 Din;
2. dramsko delo, tragedija ali komedija, v verzih ali v prozi, brez ozira na število dejanj, dobi nagrado 8000 Din;
3. glasbeno delo simfonijska kompozicija (simfonija, simfonijska poema, suita), ali glasbena drama, dobi nagrado 8000 Din.

Za natečaj se sprejemajo samo dela, ki dosejajo se niso bila objavljena. Književna dela morajo biti pisana s strojem, a kompozicija s črnilom. Dela se predajo osebno proti potrdilu ali s pošto priporočeno s povratnim receptom umetniškemu oddelku ministrstva prosvete, in sicer anonimno z istim geslom na delu in na zapечатem pismu, v katerem je avtorjevo pravo ime. Rok za predajo del je 1. marec 1929. Nagradjena dela ostanejo popolna last avtorjev.

Člani jurijskega za književna dela: gg. Veljko Petrovič, Milan Predić, dr. Vinko Vitezić; za glasbena dela: gg. Petar Krstić, Ivan Brezovšek, Juro Tkalič.

Opočenský, Jan. Der Untergang Oesterreichs und die Entstehung des tschechoslovakischen Staates. Prag. »Orbis«. 1928. 25 Kč. — Kot VI. zvezek pomembne serije »Politische Bücher«, ki je pod redakcijo O. Buttra izdaja velepodjetna, dasi mlada praška založba »Orbis«, je izšlo to koncizno in vendar jasno pisano poročilo o postanku češkoslovaške republike. Od spomladi l. 1918, ko je avstrijska vlada zaprosila za mir, se preko pomembne dne 14. oktobra riše ves razvoj dogodkov do 14. novembra 1918, ko je bila slovesno proklamirana češkoslovaška republika. Delce po posebno dobro prišlo onim Slovencem, ki jih zanima, kako se je prekrat pripravil in izvršil med našimi brati Čehi, pa ne razumejo dovolj češčine. Knjigi so priloženi portreti takratnih vodilnih čeških politikov, ki so se nahajali v Avstriji.

Hechland, I. zvezek 1928/29. Poleg kratkega življenjepisla svete Tereze Avilske, ki se še nadaljuje (Marija Schlüter Hermkes) in ki smo ga v tej rubriki že omenili, prinaša ta najboljša nemška katoliška revija politično zelo interesantni in izbrani članek Deutschland und Österreich od Josefa Rauscherja. Dialog über Christentum und Kultur, kjer znani Theodor Haeckel ta problem globokomiselno rešuje, Dietrich von Hildebrand nam opisuje nesrečno osebnost velikega Maxa Schelerja, v kateri bo marsikdo videl kolikšnega sebe, kdor pa hoče dobiti globok vpogled v angleško dušo, ga bo zanimal John Galsworthy od Otto Knappa. Hudo kritično se obnaša napram kongresu katoliških akademikov v Konstanci P. F., ki vidi v njem le reprezentativnost.

Viktor Ehrenberg. Karthago. 48 strani, 2,50 Mark. Hirschschsche Buchhandlung, Leipzig. — Zelo velkopotezen pregled zanimive zgodovine Kartage, ki je bil skrajna zapadna točka orientalske kulture in semitskega bita. Kulturni vpliv Kartage se pozna še v krščanstvu (Tertullian, Cyprian, Avgustin).

Ljubljanski škofijski list št. 7 in 8 prinaša aktualno razpravo vsušč prof. dr. Rado Kušaja: Verski zaklad in patronatna bremena.

Schreiner-Bežjakova Slovenska jezikovna vadnica. Za tesno združenji pouk v slovnici, pravopisu in spisu v petih zvezkih. Drugi zvezek za tretje šolsko leto. 5. v bistvu neizpremenjena, a popravljen izdaja. Priredil dr. I. Bežjak.

Sveta življenje in vrvenje

Kaj so vitamini?

Kjerkoli je govor o pravilni prehrani, povsodi se naglašja pomen vitaminov. Vendar pa malokdo ve kaj več o njih nego ime. V berlinskem časopisu »Die Räder« piše o tem dr. Max Maschke:

Naša hrana vsebuje kot bistvene sestavine beljakovine, ogljikove hidrate in maščobe; poleg teh važnih snovi pa tudi neobhodno potrebne vitamine. Kaj so vitamini, iz česa obstoje, ne vemo; doslej se ni še posrečilo ugotoviti in pojasniti kemične sestave teh snovi. I- vendar jih

† Prof. Alphonse Aulard, sloviti francoski zgodovinar in predsednik Svetovne zveze lige narodov.

dobro poznamo, vemo zanje, dasi še-le posredno, to je po škodljivih pojavih, po boleznih, ki vselej nastopijo, če vitamini manjkajo.

Vitamini imajo silno važno nalogo pri izmenjavi snovi, dasi bistvo te naloge znanstveno še ni pojasnjeno; poleg tega pozitivno vplivajo na prebavo. Po fiziološkem delu, ki ga opravljajo v človeškem telesu, so jih znanstveniki razdelili v razrede s tem, da so jih označili z velikimi črkami alfabeta kot vitamin A, vitamin B itd. Doslej poznamo pet vitaminov:

Vitamin A se nahaja v vseh rastlinskih in živalskih maščobah in oljih, v mleku in surovem maslu (toda v margarinih navadno ne!) v zelenem sočivju in jajčnem rumenjaku. Ta vitamin pospešuje splošno rast, posebno pa rast kostnega sestava; kjer ga v hrani manjka, nastanejo motnje v telesnem razvoju, in to ne le v kostnem razvoju, marveč tudi na očeh, tako da more človek tudi oslepeti. Ta vitamin, ki je važen činitelj pri rahitidi ali angleški bolezni, imenujejo Angleži tudi »protirahitični princip«. V ribjem olju je posebno veliko vitaminov A, odtod njegov učinek pri rahitičnih obolenjih.

Vitamin B se nahaja v vseh moka, posebno v žitnih in riževih mekinah, v korenju in mleku; dalje v zelenjavi, posebno špinaci, solati in ohrovtu, v raznem sadju (paradižnikih, limonah, oranžah itd.); potem v nekaterih gobah in v manjših količinah tudi v krompirju. Preveč izmlete moke vsebujejo mnogo manj vitaminov nego takojmenovane domače moke. Kjer dolgo uživajo hrano, ki je brez vitaminov B., nastopi

Mrs. Corbett Ashbey, predsednica Svetovne zveze za žensko volilno pravico, ki je te dni zborovala v Berlinu.

bolezen beri-beri, ki je doma na Japonskem, v Indiji in Braziliji in ki se kaže v počasni ohromitvi telesa.

Vitamini C igrajo važno vlogo pri skorbutu. Ta bolezen nastaja, kjer vitamin C v hrani manjka. Dlesno začne krvaveti, nastopijo krvavitve tudi na koži in v notranjih delih telesa; če ni pomoči, človek izhira in umrje. Vitamin C se nahajajo predvsem v sveži zelenjavi in sadju, paradižnikih, solatah, orehih, rdečih jagodah, malinah, češnjah, pa tudi v krompirju in kvasu ter večini gob.

Vitamin D je snov, ki krepi živce ter se nahaja v mleku, zelenem grahu in fižolu, krompirju, nekaterih vrstah sadja, kakor v oranžah, jabolkih, hruškah, malinah, grozdju. V mesu in živalskih maščobah tega vitamina ni, kakor meso sploh vsebuje le malo vitaminov. Kjer manjka v hrani vitamina D, se pojavijo motnje na živcih, ohromitve itd.

Najzadnje odkriti vitamin E, ki ga vsebujejo razne solate, učinkuje posebno na spolno življenje. Pri podganah, ki so jih sicer dobro hranili z razno vitaminsko hrano, a jim niso dali solate, je spolno življenje popolnoma zamrlo, dasi so bile drugače popolnoma zdrave.

Vsi vitamini brez izjeme se ne drže dolgo in se hitro razkrojijo. Tudi predolgo kuhanje ali sušenje more njihov učinek oslabiti ali celo uničiti. Zato so razne konzerve mnogo manj vredne nego sveže sadje in zelenjava.

Raziskavanje o vitaminih je še novo in še davno ni zaključeno. Nadaljna raziskavanja bodo nedvomno še marsikaj odkrila, kar ne bo važno samo za znanost, marveč tudi za praktično uporabo v zdravilstvu. Tako se je v zadnjem času posrečilo s pomočjo obsevanja z ultravioletnimi žarki doseči, da so nastali v nekaterih živilih vitamini, ki jih prej niso vsebovali.

Filmski igralci med seboj

Joan Crawford, slovita igralka Metro Goldwyn Mayerja, trdi, da se spoznajo igralci partnerji med seboj tako temeljito, kakor se poznata le mož in žena. O svojih partnerjih, znanih filmskih umetnikih, je izjavila:

»Lon Chaney je velika osebnost, ne da bi se tega zavedal. Ne more najti za vse takoj prave besede, zato pa ima za vse razumevanje in čustvo. Kadar si o čem ustvari svoje mnenje, potem svojega mišljenja ne izpreminja. Nikdar ne pozabim epizode, ki se mi je pripetila pri fotografiranju filma »Neznavec«. Nisem se mogla jokati tako, kot je zahteval prizor; nasprotno, bilo mi je zelo na smeh. Lon je to opazil, pristopil k meni, mi položil roko na rame ter mi rekel samo to: Vse je v redu. Besede same po

Grški ministrski predsednik Venizelos odpira novoizvoljeni parlament.

sebi niso imele nikakega pomena, toda glas in gesta, razumevala čustva, ki so bili v teh besedah, so zadostovali, da so mi takoj stopile solze v oči. Z njim sicer zelo rada igram.

Ramona Novarro poprej sploh nisem poznala in sem se ga zelo bala. Slikali so mi ga kot zelo brihtnega in mirnega človeka. Vedela sem, da ima rad dobro glasbo in resno gledišče ter sem mislila, da se dolgo ne bi vrnil, če bi ga ob odmoru naprosila, naj gre z menoj ven plesat Black-Botton. Vendar, »se je nasmehnila Joan Crawford,« je bil on prvi, ki me je naučil novi ples Five Step, tako da sva divjala po ateljeju kot otroka. Ramon ima mnogo zmisla za humor in je vedno pripravljen pokazati neko mehiško igro na karte ali pa zaigrati nov šlager, oziroma naučiti nov ples. Nenadoma se pa popolnoma zresni ter začne govoriti o kakem filozofskem predmetu.

In potem John Gilbert — to je poglavje svoje vrste. On ne igra vloge, ampak živi v njej, pri čemer mu pomaga to, da se zna izredno spreminjati in zbrati. Od njega sem se naučila, kaj pomeni sposobnost in razen tega, da je pravost največja umetnost igranja in najboljše sredstvo, ki deluje prepričevalno. Njegov značaj ni svetlo izenačen. Ali je zelo vesel ali zelo turoben, vsaki stvari se posveti docela. To je velik umetnik, vendar ni srečen.

Williams Haines — Billy! Billy je naravnost bajka. Igrala sem z njim v filmu »V kadetški šoli« in se mi v resnici čudno zdi, da sem še živa. Biti z njim skupaj, pomeni umirati od smeha. Njegova duhovitost je nenadkriljiva — vedno ima zadnjo besedo. Zelo je odkrit in je kljub svoji objestnosti, kljub temu, da si ne morete predstavljati, da bi bil ta človek vsaj za trenutek resen, eden najbolj pripravnih igralcev za zaljubljene vloge — ljubezenska scena z njim je prava ljubezenska scena. Tu ni več časa za smeh.

Tim Mac Coy je izreden človek. Razen filma se zanima še za mnogo drugih stvari, o katerih se pogovarja na nenavaden način. Tim Mac Coy je prav tako kot Lon Chaney oženjen.

»Da«, je končala Joan Crawford smehljaje se, »razlika je, kako igrajo zaljubljene vloge oženjeni in neoženjeni igralci. Toda ta razlika je samo takrat, če so prvi srečno oženjeni.«

Kazenska mati z detetom v kazniški celici. Na Nemškem so uvedli pri izvršitvi kazni velike reforme, ki dovoljujejo obzira vrednim obsojencem znatne olajšave. Tako so za matere z majhnimi otroci določene svetle, čedno opremljene sobe, v katerih morejo negovati svoje otroke.

Za prežejne potnike ni zrakoplov

Na očitke, da je bilo na »Zeppelinu« premalo poskrbljeno za pijačo in vodo, odgovarja dr. Eckener v svojem intervjuju za Hearstove liste:

»Na te pritožbe moram enkrat odkrito povedati, da zrakoplov pač nikdar ne more nuditi takega razkošja, kakor ga nudi modern parnik. Bilo pa tudi ni potrebno, da se je popilo že takoj prvi dan vseh 60 steklenic vina. Ravno tako ne morem razumeti, da se je že prvi dan porabilo 900 litrov vode. Kljub temu bomo skušali potnikom po teh izkušnjah tudi v tem pogledu kolikor mogoče ugoditi. Vendar pa moram z vso odločnostjo naglasiti, da

Afganistan hiti za Turčijo

Kemal paša je našel v afganistanskem kralju Amanullahu vernega in navdušenega posnemovalca svojih prenosov v kulturno-socialnih razmerah mohamedancev. Ob svojem obisku v Carigradu se je kralj Amanullah dogovoril s turškimi šolskimi oblastmi glede vzgajanja afganistanske mladine na turških zavodih. Na podlagi tega dogovora je prišla te dni prva skupina afganistanskih otrok — dečkov in deklic v Carigrad, kjer so jih porazdelili po raznih zavodih. Nadaljnje skupine sledijo.

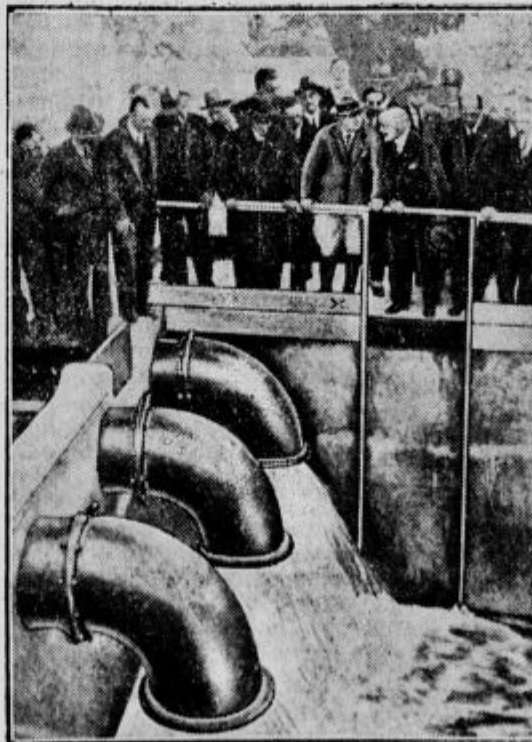
Glasba in medicina

Nič novega ni, da glasba pozitivno vpliva ne samo na dušo, marveč tudi na telo. Najboljši dokaz za to so nam vojaške in druge godbe na pohodih in pri sprevedih, dalje glasba pri plesu in telovadbi. Razni medicinski strokovnjaki sedaj natančneje raziskujejo vpliv glasbe na človeško telo. Francoski raziskovalec Goubaud je ugotovil, da glasba pozitivno delovanje srca, poglobi dihanje in okrepi tudi delovno sposobnost mišic. Naša čutila: oko, uho, koža začno pod vtisom glasbe drugače delovati, drugače živeti nego običajno. Zdi se, kakor bi oko slišalo, sledeč zvočnemu valovanju, združujoč dogajanje in sluh. Oko se razširi, igra punčice se poživijo, ako je godba vesela, navdušujoča; enako pa se tudi žalobna godba zrcali v mračnih potezah našega obraza.

Svetovna zveza za žensko volilno pravico in državljansko delo, ki bo prihodnje leto v Berlinu praznovala 25letnico svojega obstoja, je imela 23. t. m. v Berlinu svoje pripravljajno zborovanje. Navzoča je bila poleg nemških zastopnic in inozemskih delegatkin tudi predsednica Zveze Corbett-Ashby (London). Kot cilj bodočega ženskega gibanja je zbor označil dosego enake svobode in enakih življenjskih pogojev za moškega in žensko na vseh poljih človeškega udejstvovanja in pa uveljavljenje mirovne misli kot splošnega vzgojnega načela; politika ne sme biti ne moška ne ženska, marveč človeška.

Pet minut pozabljenosti — 160.000 mark škode

Neka ruska grofica je te dni dospela iz Londona v Berlin. Ker je hotela takoj dalje potovati, si ni najela sobe, marveč se je le mimogrede ustavila v nekem hotelu. V umivalnici si je snela 160.000 mark vreden prstan in ga ob odhodu pozabila. Ze čez pet minut pa je opazila, da nima prstana in hitela nazaj v umivalnico — toda prstana že ni bilo več. V tem času j e bila v umivalnici neka neznana druga tujka, ki je potem hitro odšla. Prstan je imel velik štirivoglata zelen kamen, okoli njega pa rubine.

Odvajanje vode iz Nemiškega jezera pri Rimu, iz katerega dna hoče Mussolini dvigniti paradno ladjo cesarja Tiberija.

Dr. Robinson, znani angleški okultist, je te dni brezlično brzojavil — na Mars! Odgovora seveda ni dobil.

Zet je prišel k očetu svoje žene in se bridko pritoževal, kako je žena prepirljiva, kljubovalna, nečimerna — z eno besedo neznosna. Tast pazno poslušal in po kratkem premisleku pravi: »Povej moji hčeri, moj sin, da naj se poboljša. Ako slišim še kakšno pritožbo, jo — razvedinim.« To je zaleglo, vsaj t se ni nikdar več pritožil čez ženo pred tastom.

»Zakaj pa dr. Muha naenkrat tako neumljeno pesti svoje dolžnike in izterjava dolgove?« — »Njegova žena je članica dobrodelnega odbora in je naročila za prihodnji dobrodelni koncert dragoceno obleko iz Pariza.«

Pri vsaki bolezni na laseh gotovo pomaga „GAMMA“

Gospodarstvo

Deset let v gospodarstvu

Ze je poteklo deset let, odkar so se politične meje v Evropi tako znatno izpremenile, odkar je prišlo naše osvobodjenje.

Deset let v gospodarstvu pomeni mnogo, zlasti pa ta leta od 1918 do 1928, ko smo morali zgraditi naše gospodarstvo na popolnoma novih temeljih, dočim smo prej stoletja živeli v okvirju avstrijskega gospodarstva in z njim doživljali slabe in dobre čase. Teh deset let po vojni pomeni mnogo več kakor deset let pred vojno, ko je šel ves razvoj po ustaljenih smernicah. V teh desetih letih po vojni pa so se pojavile nove oblike, nova vprašanja v našem gospodarstvu.

Nimamo danes mesta, da bi razpravljali o socialno-gospodarskih vprašanjih, ki so jih prinesle povojne razmere, o stalni delavstva v našem gospodarstvu. Zato je polklican socialni zgodovinar, ki bo imel iz teh burnih česov, ki so se začeli že z rusko revolucijo, dovolj zanimivega in važnega gradiva; kako temeljito so se morali v zvezi s tem izpremeniti tudi narodno-gospodarska naziranja, zlasti v praktičnem oziru.

Samostojno delo.

Letu 1918. se je naše ozemlje gospodarsko popolnoma oddrglo od velikega avstrijskega gospodarskega organizma, s katerim je živelo stoletja. Naša domača gospodarska politika, ki je igrala določil v Avstriji le podrejeno vlogo, je postala važen faktor v naši državi. Pojavila so se popolnoma nova vprašanja, katerih ni bilo mogoče več meriti s starimi merili in reševati s starimi sredstvi.

Socialna struktura našega prebivalstva se nampram predvojnemu času ni dosti izpremenila. Omejit nam je le, da je odstotek industrijskega delavstva postal večji in s tem tudi njegova važnost. Nasprotno pa je danes slovensko gospodarstvo v naši državi nekaj popolnoma drugačnega kakor prej v Avstriji. Prej v zelo industrializirani državi slovenske zelo agrarne dežele, so se postale industrijski kraji v popolnoma industrijski državi. Seveda bolj relativno, ker naš odstotek industrijskega delavstva kaže, da smo še daleč za industrijskimi državami (Slovenija 16%, cela država 9%, Anglija 51.5%); v naši državi pa smo seveda najbolj industrializirani.

Naše poljedelstvo napram predvojnemu času ni mnogo zvišalo produkcije in tudi njegova rentabilnost se je znatno zmanjšala, ker tudi nismo mogli v tako agrarni državi kakor je naša, konkurirati z drugimi cenejšimi produkcijskimi centri. Prva leta po vojni smo morali porabiti direktno za reparacije vojnih škod, šele sedaj z aktiviranjem obsevnih skupščin se je začelo novo delo za pospeševanje našega tehnično zaostalega kmetijstva, pri tem pa je seveda tudi narava potegnila meje, ker ne moremo misliti na kako uvedbo ameriških proizvodnih metod, ki so pri naših proizvodnih pogojih deloma nemogoče. Velik plus pa je zabeležilo naše kmetijstvo (mogoče bolj v socialnem oziru) z agrarno reformo. Sploh pa se vse izpremenbe v kmetijskem gospodarstvu vrše daj časa kakor v drugih gospodarskih panogah deloma radi drugačnih predpogojev deloma pa tudi iz psiholoških razlogov.

Velik napredek pa beleži naša obrtna, oziroma še večji pa naša industrijska delavnost. Dočim so v Avstriji propevale samo velike industrije, ki so imele posebne predpogoje za razvoj in ob tako znatni industriji v Avstriji in v Čehoslovaški. Delale so dotedanje industrije za mnogo večja kakor predvojna; vzemimo samo preavstrijskem trgu zaščite. Po vojni pa smo prišli v novo državo, kjer je bila industrija šele v povojih, in je imela sicer manjši pa bolj hvalčev trg, zlasti ker je bil še carinsko dobro obvarovan za domačo proizvodnjo. Tedaj so se mnoga obrtna podjetja počela v industrijska, mnogo se je ustanovilo novih industrij. Danes je naša industrijska produkcija mnogo večja kakor predvojna; vzemimo samo premo: 1913 je znašala produkcija 1.587.000 ton, lani je 1.912.000 ton. S tem se je znatno povečalo število delavstva; ves prirastek med vojno in po vojni se radi izpremenjenih razmer ni mogel izseljevati v taki meri kakor pred vojno. Nasprotno pa se sestava našega industrijskega kapitala kljub pompoznim nacionalizacijam ni znatno izpremenila; v kolikor pa se je izvršila, pa opazujemo zopet proces odtujevanja, ki pa sedaj ni več tako nevaren kot prej, ker nima političnega ozadja.

Tudi naša trgovina se je razširila. Nočemo omenjati ogromnega povečanja trgovskih obratov v Sloveniji, kar je gospodarstvo neproduktivno in se že opaža odpadanje življenja nezmožnih obratov. Pač pa moramo z veseljem ugotoviti, da so se naši trgovinski odnosi z inozemstvom znatno povečali, čeprav je še vedno dosti posrednikov. Pa smo postali poleg tudi važen posredovalni center v državi zaradi ugodne zemljepisne lege in se je poleg tega naša trgovina v južnih krajih radi slovenske solidnosti zelo afirmirala. Veliko bolj kakor v industriji je postal nacionalen bančni kapital v Sloveniji. Dočim smo imeli pred vojno samo dve slovenski banki (od katerih ena žal tudi ni več), imamo danes več prav dobro uspevajajočih zavodov. Povojna leta niso prinesla v zadržanosti znatnih organizmičnih izprememb, pač pa z veseljem navajamo, da se je po vojni ustanovilo 550 zadrug, likvidiralo jih je pa 236. Naše zadržanosti je še utrdilo svoj položaj v slovenskem gospodarstvu.

Danes se le še malo spominjamo povojnih inflacijskih let, ko je dinar stalno padal, čeprav še nismo preboleli vseh izgub. Vsi pametni gospodarji so se oddahnila šele potem, ko je prenehala hohštapska politika dviganja dinarja, ki je tudi izredno škodovala našemu gospodarstvu. Danes pričakujemo le še nadaljnje stabilizacije sedanjih gospodarskih razmer.

V desetih letih po vojni smo poizkusili samostojno življenje v gospodarstvu. Kljub vsem napakam, ki so pravzaprav bile naše otroške bolezni, smo se zvišali v novo gospodarstvo in pokazali, da znamo biti tudi samostojni. Priznana pridnost in solidnost našega naroda bodo v nadaljnjem razvoju prišle še bolj do veljave, ko se bodo pojavljala nova vprašanja. Kajti kljub temu, da je že 10 let minulo od prevrata, ni v našem gospodarstvu popolnoma dovršen prenavljalni proces. Gibanje in življenje pa mora biti še nadalje v gospodarstvu.

D. P.

Državne finance v juniju 1928. V mesecu juniju 1928 so znašali državni dohodki 493.8 milij. Din, izdatki pa 588.8 milij. Din, skupno v 3 mesecih: april, maj in junij dohodki 1609.4 milij. (proračun 1917.2), izdatki pa 1444.2 milij. (proračun 1917.2 milij.).

Nova delniška družba v Zagrebu. Trg. ministarstvo je odobrilo osnovevanje »Trgovalsko-oprskno d. d.« Zagreb s kapitalom 1 milijona. Osnovatelj je Ivan Mihajlovič.

Dobave. Strojni oddelek ljublj. žel. ravn. sprejema do 2. nov. glede dobave 400 komadov vzmetnih podložkov. Drž. rudnik v Brezji do 5. nov. glede dobave 3000 m tračnic. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 8. nov. pri upravi smodnišnice v Kamniku glede dobave sir. sukanca, 20 tisoč kilogramov preje od jute, 10.000 kg parafina, 36.000 kg žvepla, 80.000 kg amonijskega solitra, 10.000 kg trinitronaftalina, 12.000 kg tera, 2000 metrov platna in 15.000 kg nafte. — 12. nov. pri monop. upravi, ekon. oddelek, v Belgradu glede dobave raznih desk. — 13. nov. pri subot. žel. ravn. glede dobave raznega lesa. — 9. nov. se bo vršila pri Glavnem san. skladišču v Zemunu ofert. licitacija glede dobave 150 garnitur malih poljskih lekarn. 28. nov. glede dobave 6000 komadov slamin. 28. nov. glede dobave 2000 komadov košar za sanitetni material. 30. nov. pa glede dobave 540 različnih šatorov. — 12. nov. se bo vršila pri upravi Drav. int. skladišča v Ljubljani ofert. licitacija glede dobave kotlov za poljske kuhinje. — 12. nov. se bo vršila pri strojnem oddelku ljublj. žel. ravn. v Ljubljani ofert. licitacija glede dobave 1500 komadov gledalnih stekel, 2000 komadov vodostanskih stekel in raznih šip; 13. nov. glede dobave 110.150 komadov raznih tiskovin; 14. nov. glede dobave 3100 komadov kaučuk-zagost; 380 kg kaučuk-platina in 400 komadov kaučuk-obročkov; 15. nov. glede dobave 8000 komadov mazalnih bel. zinič; 16. nov. glede dobave 1220 kg bakrenih cev. Prodaje. Ravn. gozdov v Ljubljani sprejema do 15. nov. ponudbe glede prodaje bukovega lesa. 15. nov. se bo vršila pri avtokdi II. arm. obl. v Sarajevu ofert. licitacija glede prodaje starih avtomobilov in avtomobilskih delov.

Ne mučite svojih otrok z ribjim oljem, marveč dajte jim

JEMALT

Jemalt se more dajati v vseh slučajih, kjer je potrebno dajati ribje olje. Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah v malih in velikih zalozjih.

Borzo

Dne 27. oktobra 1928.

DENAR

Devizni promet je bil ta teden prav znaten: znašal je 20 milij. Din napram 16.15, oz. 14.6, oz. 14.6, oz. 24.6, oz. 15.8 milij. Din v prejšnjih tednih; poraščanje prometa je pripisovati bližajočemu ulitju. Med tedaj se je uvrstila Dunaj, pa tudi London, Trst in Berlin. Curih je ostal neizpremenjen. Praga pa je koncem tedna popustila.

Trst: Zagreb 83.53—33.55, London 92.58—92.61, Pariz 74.70—74.80, New York 19.05—19.06, Curih 367.30—167.50.

Curih, Belgrad 9.1275, Berlin 123.82, Budimpešta 90.52, Bukarešt 3.14, Dunaj 73.10, London 25.20, New York 519.70, Pariz 20.30, Praga 15.8975, Trst 27.2175, Sofija 3.75, Varšava 58.20, Madrid 88.60.

Dunaj, Belgrad 12.4875, dinar 12.445.

VREDNOSTNI PAPIRI

Na tržišču vrednostnih papirjev je bil ta teden zabeležen padec dvojne škode. Radi vesti o izdaji novih obligacij vojne škode in v zvezi s tem radi mahinacij besistov je vojna škoda v ponedeljek padla v Belgradu in Zagreb je v torek sledil, toda v torek popoldne je že nastopil preokret in vojna škoda se je počasi vrnila na stari nivo. Tedaj se je v ponedeljek in torek, pa tudi še v sredo stalno izpremenjal. Prometa v škodi ni bilo dosti, največ se za termine. V teku so se nadalje uvrstili tudi drugi državni papirji. Na tržišču bančnih delnic je bilo nekaj več prometa, tedaj pa so ostali neizpremenjeni. Tržišče industrijskih papirjev pa beleži prav majhen promet pa tudi tedaj niso dosti varirali. Večji promet je bil edino v delnicah Slavonije radi znanih izprememb, ta papir se trguje tudi na termine. Na dunajski borzi je tečaj Kranj. ind. zelo izpremenljiv: tako je v petek notirala 37, v ponedeljek 33, v sredo pa 36.50, to pa radi tega, ker je malo flotantnega materiala.

Dunaj, Podon.-savska-jadr. 84.30, Zivno 125.75, Alpine 43.50, Greinitz 2.50, Trbovlje 61, Slavonija 0.83.

Žitni trg

Splošno mrtvilo v kupčiji karakterizira sedanji položaj na našem žitnem trgu. Produktivni kraji prodajajo v malem obsegu promptno pšenico zlasti v Hercegovino in Dalmacijo, dočim se sklepajo kupčije za Slovenijo zelo sporadično. Tendenca v pšenici je slaba in je iskati temu vzroka v splošni oslavitvi pšenice na vseh svetovnih tržiščih, zlasti v Čikagi. Da je pri nas cena komaj za spoznanje popustila, dočim ni ponudbe za promptno blago skoro nič, je razlagati tako, da producenti, kakor tudi trgovci, raje špekulirajo z blagom ter ga prodajajo na termine po znatno višjih cenah, dočim nimajo interesa prodajati blago za promptno dobavo po nizkih dnevnih cenah. Opirajoč se pa na dejstvo, da mora cena še mnogo popustiti, če hočemo pšenico izvažati, se zadržujejo kupci pri nas povsem pasivno. — Položaj za koruzo je koncem tega tedna dokaj nejasen. Za promptno laplatsko blago se pojavljajo ponudbe po nespremenjeni ceni, dočim za terminsko blago ni ponudb. Z ozirom na zadnji dvig cene v Buenos Airesu in na splošno žvrsto tendenco koruze na svetovnih tržiščih, je pričakovati v kratkem ponovnega dviga cene, vendar zaenkrat ni mogoče jasneje pregledati situa-

cije. — Za ostale pridelke, kakor tudi za mlevske izdelke, je položaj nespremenjen.

Budimpešta, Tendence vrsta. Pšenica: marec 27.96—27.98, zanj. 27.96—27.98, maj 28.76—27.76, zanj. 28.74—28.76, Rž: maj 26.62—28.70, zanj. 26.62—26.68, Koruza: maj 29.90—29.96, zanj. 29.21 do 29.28, julij 30.42—30.44, zanj. 30.42—30.44.

Deželni pridelki

Fizol. Ze dober teden dni je, odkar je prišel na trg novi poljski fizol, pa tudi fiškt. Zato za naše blago ni nikakega zanimanja.

Poljski fizol se danes ponuja fko Trst 12 do 14 dolarjev. Nadalje se je izkazalo, da je bil tudi naš pridelek večji, kakor se je splošno računalo. Zato so nakupne cene za fizol v Ljubljani padle za skoro 1 Din pri kg.

Gobe. Dovozi novega blaga so radi enakomernosti rasti stalni. Povpraševanje pa je le za lepo blago. Cene so zelo nestalne. Razlika 10—15 Din med cenami je stalen pojav.

Oreh. V severnih krajih je bolj slaba letina orehov, nasprotno pa v južnih boljša. Cene so sedaj zelo visoke. Producenti zahtevajo za blago na mestu 8.50—10 Din.

Kože in usnje

V soboto se je imela vršiti dražba kož »Udruženja mesarskih obrtnikov« v Zagrebu za mesec oktober. Zaradi preizkušnih ponudb pa kože niso bile prodane (niti telečje niti goveje). Pripominjamo, da so bile na dražbi pret. mes. prodane telečje kože po 31.50 Din za kg. Goveje pa tudi prejšnji mesec niso bile prodane.

Hmelj

Zatec, CSR. (Tedsensko poročilo.) Nakupovanje po deželi se nadaljuje in je bilo te dni nakupljenih par tisoč stotov. Cene so ostale neizpremenjene, za boljše vrste pa so se celo učvrstile. Transiti poljski in jugoslovanski hmelj pa notirata 800—1100 Kč za 50 kg brez carine (26.00—31.60 Din). V zateckem okolišu je bilo do 10 okt. prodano v nemški sekciji 50%, ozi. v češki pa 65%. Po »Saazer Hopfen- und Brauerzeitung« je prodanih do 20. okt. 60%. Pri producentih se nahaja še 45.000 stotov.

Nürnberg, 25. okt. (Tedsensko poročilo.) Kurnija je mirna še nadalje. Nakupovanje se vrši le še pri tlačenih cenah. Trguje se največ z vitemberškim in hallertauskim blagom. V tranzitnem hmelju je promet neznaten in notira 90—125 mark za 50 kg (24.20—38 Din za kg).

Nürnberg, 27. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je bilo priplanih 10 bal. prodanih pa 20 bal po cenah: Hallertau 190—195, tržni hmelj po 135. — Tendence zelo mirna.

Vino

Vinska trgatve v Halozah. Topli dnevi in jasne noči vplivajo ugodno na grozdje. Kdor je čakal s trgatvijo, je zdaj bogato poplačan s sladko kapljico. Graška šparkska n. pr. je začela brati šele 22. t. m. v svojih, 104 oravov obsegaajočih vinogradih. Mošt meri 25—31 stop., Renski riziing 34, traminec 26—30 stopinj. To je sladkoba, kakršne že ni bilo več desetletja. Sv. Trojica v Halozah se bo lahko letos opravičeno ponašala, da ima najboljši vinski mošt na Slovenskem.

Živina

V Mariboru so za živino in meso naslednje cene: voli 1. 7.25—8.50, II. 6.50—7, bik 6—7, krave debele 7.50—8.25, plemenske 6—7, klobasari 3.75 do 4.50, molzne 5.50—6.50, breje 5.50—6.50, mlada živina 7.25—8; meso: volovsko 10—18, telečje 15 do 22.50, svinjsko sveže 15—30 Din za kg.

*Večati pakete
z motorizom Grosuplje
= lahko in hitro delo!*

Agent za radio

(Izpred sodišča.)

Je na vso moč hudo in nerodno, če bi si človek rad nabavil kakšen pošten in prvovrsten radio-aparat, pa tega ne more storiti kjerkoli. V Ljubljano pa se že ne ljubi potovati vsakemu za tako reč, ako ni zraven še kakšnih drugih opravkov. In tako, vidite, ni kazalo Matevžu iz Struj drugače, kakor da se obrne do sosedovega Jerneja, ki se prvič spozna na ta preklicani radio, drugič pa ima znanje z ljudmi, ki umejo delati takšne pripravne in poceni aparate, ki bi ravno godili Matevžu. Tako je namreč svedčan zatrjeval Jernej, ko sta se o tem z Matevžem menila. In je Jernej Matevžu tako obljubil, da mu bo že preskrbel najboljši radio-aparat in to v najkrajšem času, le brez skrbi naj bo. Kar pa se denarja tiče, ja! — malo nerodno je, Matevž! Ko bi mi dal nekaj, saj veš, no... Matevž je vse verjel, kar je pripovedoval Jernej, pa je tudi tisto zastran denarja razumel, kajpak da! Segel je torej v žep in je Jerneju dal 1000 Din, da bi kakorkoli kupil ali sestavil radio-aparat. Toda Jernej zna! Briga njega Matevž in njegov radio-aparat z vsemi aparati in oddajnimi postajami vred — da ima le on v rokah 1000 Din. Pa bo spet fletno nekaj časa! He! Kako je Jernej zaupani mu tisočak potrošil, tega sodni spisi sicer ne navajajo, povedo pa, da je Matevž ponovno vpraševal in opominjal Jerneja, kako je že kaj z aparatom...? — pa se je Jernej znal vedno na kako višjo izgovorjiti. Nazadnje pa je bilo Matevžu že vsega dovolj. Spoznal je bil, da tako ne bo prišel do radia. Pozval je torej Jerneja, naj mu lepo vrne 1000 Din, ker da se je skesal in ne bo še nabavljaj aparata, zlasti pa pri njem ne, ki ga že dva meseca vleče za nos. Jernej, ki je že zdavnaj pozabil, kje je dotični tisočak, mu ga seveda ni mogel vrniti. Matevž se je obrnil na sodnijo. Zastojni mu poštar prinaša vabilo za vabilom. Jernej noče na sodno razpravo. In tako je Matevž tudi tukaj »ta kratko« vlek, ker je moral zastojni tolilkar na sodišče. Ampak kazni Jernej kljub temu ni odšel. Sodnik je ga obsodil kar na »kontumace« na en teden zapora in na plačilo 1000 Din Matevžu, ki bo tako le prišel do denarja in do radio-aparata.

Kegljavci

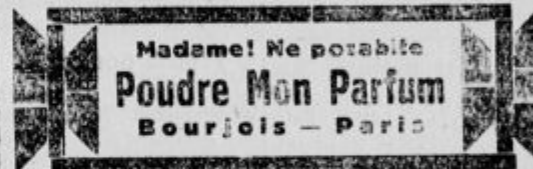
(Izpred sodišča.)

Vsak človek se zanima in ljubi svoj šport, zakaj bi se torej Oprečnikov Nace ne smel zanimati za svojega. On na primer ljubi keglje. Keglja vneta in neumorno po cele večere in tudi vse nedelje posveti temu športu. Pravijo celo, da je za preljudi kegljaški šport tako vnet, da raje zamudi ali pa kar opusti nedeljsko mašo, kakor pa da bi zamudil kakšno partijo na kegljišču. Ampak tega mu nihče očitati ne sme, ker drugače on ne gre, kaže, kakor treba. Kajti nikomur nič mar ne gre, kako je z njegovo mašo; če bo hudiš koga na raznju pomekel bo njega, ejduš... In si Oprečnikov Nace pomekel klobuk s krivici nazaj na zatilnik,

NAJBOLJ UGODNO

nudi lesenska in zimska oblačila
J. MAČEK
specialna konfekcija za gospode in deco
Aleksandrova cesta 12

pljune krepko v pest, pograbi leseno kroglo, jo počene med keglje in čaka, kaj bo... Tak je pač Oprečnikov Nace! — In tako se je neke nedelje zgodilo, da je Nace kegljal s še drugimi fanti tam v tisti gostilni, ki ji matere pravijo »Past od hudobac«. Saj veste, človek v soboto sprejme plačo v debelem denarju, pa mu zatorej kajkrat zmanjka drobiža v nedeljo. Pozval je torej Nace fante, kdo da bi mu menjal 100 Din. Bil pa je med kegljači, samimi korenjaki, tudi slaboten dečko, barvarski vajenec, kali! Ta se je poudil, da bo Nacetu menjal »smetljac«. Ročno je našel deset »kovačev«, — tisti hip pa je že prišla nanj vrsta in so ga poklicali, naj gre in vrže kroglo. Nikjer na svetu pa pri izvrševanju športnega navdušenja ni takšna sila, kakor na primer pri kegljih. Tukaj se vedno mudi. Zato je še Nace fantiča pozval, naj le brž gre in vrže kroglo, da ne bo partija zamujena... Medtem pa je Nace že imel v roki tistih deset »kovačev«, pa tudi »smetljac« se ni bil fantu v zameno izročil. To so videli vsi fantje. In je bil kljub temu Nace toliko drzen, da je vsem utajil, ko se je fant povrnil z dolžnosti metanja krogla in zahteval 100 Din. Nace je trdil, da jih je že dal in je to izpovedal podprepil še s trdo kletvico. Zraven je fantiča ozmerjal še s »smrkovcem« in podobnimi izrazi. Nič drugega ni kazalo dečku, kakor da storijo pove orožnikom. In jo je. Nace pa je tudi pred orožniki tajil in je tajil trodvratnik tudi pred sodnikom. No, sodnik pa je moral verjeti tolikim pričam in je Nacetu obsodil na en teden zapora s trdim ležiščem in postom. Zdaj pa, ko je bila sodba že izrečena, je Nace sodniku skromno pripomnil, da je pač pripravljen povrniti dotičnih 100 Din, če mu zaradi tega potem ne bo treba sedeti. Prepoznal je dejal sodnik. Tistih 100 Din boste plačali vseno in zaprti boste tudi še. Čudno se je zdelo Nacetu; saj je mislil, da ne bo obsojen, če bo odločno tajil... No, pa so paragrafi tudi za takšne ljudi!

Gospa Marta in njen mucek

(Izpred sodišča.)

»O gospod sodnik, ko bi vi poznali mojega mucka, mojega dobrega Bobka! Bil je zlata duša, ta mucek, ta nedolžna živalca, moj gospod sodnik, tako dobro in pošteno sem ga vzgojila... Pa je prišel ta grobota, ta, uh, kar vanj bi skočila, gospod sodnik! Ta grdavič nesramni, ki stanuje v naši hiši, gospod Stresen, ta je bil, ki je pograbil revolver in ga je, mojega dobrega Bobka. Sredi noči je počilo, pa je šel moj mucek! Še zabevalskal ni več, kar stegnil se je...«

Tako hiti vsa razburjena pripovedovati gospa Marta na sodniji in se še zapisnikarju mlo stori in pričam in vsemu občinstvu, ki je prišlo, da bi čulo čudo moderne Ljubljane, kjer je gospa Marta vzorno vzgojila svojega mucka, da je ločil klobas od korenja in slanino od kama in še celo Gavrilovičevu salamo od ponarejenih salam. Znal je ta maček po notah jokati; malone, da ni sam z žlico jedel, spal pa je bolj na mehku, ko marsikdo v Ljubljani. In kar ga je posebno dičilo, je bila njegova lepa lastnost, da se je miši — bal. No, pa pride ta mucek nekoč v obseden stanje, zaradi miši ga je bilo menda strah, — pa se je dri na take viže po hiši, da ga ni bilo moč pronašati. Od tedaj dalje ni bilo več miru pred njim in je to prebrisklo občutili gospod Stresen, ki je že itak živno bolan. Zdaj pa naj še poslušate cele noči tega nesrečnega mačka. Figo! Vzel je zatorej gospod Stresen nekoga večera revolver, počkal je pred vrati stanovanja, in ko je dobro in pošteno vzgojeni mucek počasi prikorakal in začel svojo običajno nočno pesem, je gospod Stresen pomeril: tisti hip je bila dobremu Bobku upihnjena luč življenja! Hoj, pa je slišala strel gospa Marta, za božjo voljo, kaj pa je?! Skoro da ni omedlela, ko je ugledala svoj ideal stegujen pred durmi. Jokala pa je tisti večer, hudo je jokala in niti spala ni nič... Bog ji ni bil naklonil moza, — saj ni marala dedev nikoli pogledati! — niti otroka, da bi jih negovala, pa si je privzgojila mucka, da ji je bil uteha in vse v njenih jesenskih dneh življenja. Na, zdaj je pa vse tu! —

Gospa Marta je brž tekla k sodniji in je zelo reč potolažila na zapisnik. In so gospod sodnik razpisali razpravo in so nanjo poklicali tudi gospoda Stresena, da naj se pride zagovarjati. Nikdar se ni bil gospod Stresen na sodniji, hudo se je ustrašil tistega vabila; saj veste, kaj je živčna bolezen in še razburjenje! Skromno in ves boječ je prišel gospod Stresen pred sodnijo, ves je trepetal, ko ga je pozval sodnik na odgovor — mislil je morda, da bo za usmrtitev enega mačka kaznovan najmanj s šestmesečno ječo! In je skoro jokaje govoril govoril gospod Stresen v svoji nervozni, živčni bolezn, močnem razburjenju, blagorval je celo sosenko, ki je vraj ponoči mir imela pred tem mačkom, medtem, ko on ni niti vrne spal tiste dni. Gospod sodnik, oprostite, ampak za obrambo mojega življenja se je šlo, sicer bi me bila ta nesrečna žival spravila v prerani grob... pa sem ga torej ustrelil. Bolje da pogine maček radi mene, kakor jaz radi mačka!

Tako se je zagovarjal gospod Stresen, gospa Marta pa je bila roke v klopi nad tako predznotrjo. In je potlej zahtevala, da strogo obsodijo tega človeka, njej pa da mora plačati mačka in bolečine, ki jih je prestala zaradi mačkove smrti, seveda ji ima tudi dati nekaj za zamudno časa, ko mora letati zdaj po sodniji. Za mačka zahteva 300 dinarjev, gospod sodnik, saj je bil vreden trikrat toliko, res! — Sodnik je Marto do konca poslušal, potem pa je razsodil tako, da se gospod Stresen oprostí vsake krivde in kazni, ker je bil res tako silno razburjen vsled večnega mačkovega nočnega vpitja, da se ni mogel več premagati, zlasti še, ker je močno živčno bolan, kar je dokazano z zdravniškimi spričevalom. Odškodninske zahteve gospe Marte se pa zavrnejo na pot civilne pravde, kar pa gospa najbrž ne razume, zakaj vsa je vrazdoščena nad takim uspehom in tako sodbo. Gospodu Strekentu strže korenček, češ: Zdaj pa imaš... Saj veš!

Naročajte 'Slovenca'!

Srednji devizni tečaj na ljubli. borzi od 22. X. do 26. X. 1928.

Dne	Berlin	Curih	Dunaj	London	Newyork	Pariz	Praga	Trst
22.	1356.—	1095.60	80.24	276.16	56.94	—	168.77	298.27
23.	1356.50	1095.60	800.24	276.18	56.945	222.37	168.77	298.—
24.	1357.—	1095.60	800.24	276.21	56.945	222.25	168.77	—
25.	1357.—	1095.60	800.34	276.23	56.95	222.22	168.77	298.10
26.	1357.—	1095.60	799.60	—	56.955	—	168.75	298.32

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Čekovni račun Ljubljana 10.349. Telefon štev. 2328.

Službodob

Pekovskega vajenca
sprejme takoj z vso oskrbo v hiši Alojzij Noč, pekovi mojster, Kranj 29.

Dobro kuharico
z večletnimi izpričevali, samostojno, ki bi opravljala tudi druga hišna dela, iščem. Starost nad 30 let. Ona, ki se ne boji samote, naj se javi upravnistvu pod »Sama« št. 10.424.

Poslovodjo
starejšo, strokovno izobraženo moč in knjigovodkinjo-blagajničarko išče »Lesna industrija«. Ponudbe s prepisi spricval pod »Lesna industrija« št. 10.460 na upravo lista.

Trgov. vajenca
poštenega, sprejemem z vso oskrbo. - Naslov v upravi Slov. št. 10.494.

Tri pletilje
dobro izurjene, dobijo takoj stalno službo. Selo št. 41, p. Moste p. Ljublj.

Strojepisko
brezplačno praktikantijo, sprejememo. Ponudbe pod »Začetnica« 10.469 na upravo Slovenca.

Rabim raznašalca
blaga prve dni v mesecu od 12-14. Ponudbe pod »Raznašalec« št. 10.470 na upravo »Slovenca«.

Trgovski vajenec
Sprejme se učenec z enim ali dvema razredoma meščanske šole, več slovenskega in nemškega jezika. Predstaviti se je v trgovini A. Petek, Slov. Konjice.

Učenca
z dobro šolsko izobrazbo in veseljem do trgovine, sprejemem takoj. - Klun Janko, trgovina z mešanim blagom v Prevaljah.

Dekle
staro okrog 30 let, pošteno in delavno, ki zna tudi kuhati, dobi pri meni takoj službo. Ostali pa mora vsaj tri mesece. Plača po dogovoru, potnično povrnem. - Pisma pod »Majno mesto na kmetih« št. 10.505 na upravo lista.

Mizar. pomočnika
in vajenca sprejemem takoj za fino in trajno delo. Ivan Planinšek, splošno mizarstvo, St. Vid nad Ljubljano.

Čevljarskega vajenca
sprejemem takoj. Hrana in stanovanje v hiši. Anton Skodič, Glince-Vič, Tržaška cesta 15, Ljubljana

14-15 letno deklico
z dobrimi šolskimi izpričevali se sprejme za lahka dela. - F. Batjel, Ljubljana, Karlovska c. 4.

2 mizar. pomočnika
sprejme za stalno, za pohišstvo. Tomo Jeglič, mizarstvo, Radovljica.

Sedlarski vajenec
se sprejme. Stefan Vinček, sedlar in auto-tapetnik, Tržaška cesta št. 9, Vič-Glince.

Metlarskega mojstra
na akord za izdelavo metel z ročnim strojem, iščem. Ponudbe z označbo zahtev naj se pošlje na »Slone«, tvornica metala, Zagreb, Vlačka 97.

Deklico
pripravno, ki ima veselje do gospodinjstkih del in trgovine, večjo nemščine, sprejemem. - Ponudbe pod »Poštena in marljiva« št. 10.542 na upravo Slovenca.

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Pletiljo

izurjeno, samostojno, se išče kot družabnico v na novo urejen, krasen lokal. - Naslov v upravi Slovenca pod št. 10.552.

Kroj. pomočnika
za boljšo konfekcijo takoj sprejme Franc Kosmač, Smlednik.

Službe iščejo

Šofer
trezen in pošten, ki bi opravljal tudi druga dela, išče mesta; vstop 15. nov. ali 1. dec. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.419.

Korespondentka
z 12 letno prakso, samostalna in perfektna v slovenskem, srbohrvaškem in nemškem jeziku, stenografinja, želi najti stalno mesto v Mariboru ali najbližnji okolici. - Cenj. ponudbe na upravo Slov. v Mariboru pod L. B. 192.

Trgov. pomočnik
mlad, vreden in pošten, išče službo. Najraje zunaj Ljubljane, če mogoče s stanovanjem in hrano v hiši. Spricvala na razpolago. - Ponudbe se prosi na inserat. odd. Slov. pod »Vesten« št. 10.462.

Učiteljica
ženskih ročnih del, išče službo vzgojiteljice v kakoli družini. - Ponudbe pod »Vzgojiteljica« 10.446.

Mlinar
oženjen, želi stalne službe v valičnem ali kmetiskem mlinu. Vzemem tudi mlin v najem. - Bratšča, St. Janž, pošta Meža.

Kuharica
zmožna vseh gospodinjstkih poslov, išče službo, najraje v župnišče. Ponudbe pod »Kuharica« 10.463 na upravo.

Boljše dekle
z dežele, izučeno v šivanju in s petmesečnim gospodinjstkim tečajem, išče službo pri boljši družini ali kaj podobnega. Naslov v upravi lista pod št. 10.511.

Deklica
išče mesto učence bodisi v mestu ali na deželi za mešč. trgovino. Stara 15 let, dovršila 7 razredov osnovne šole. Naslov pove uprava Slovenca pod št. 10.502.

Boljše dekle
izučena v kuhanju ter vajena vseh drugih hišnih del, išče mesta v boljši hiši. Naslov pove uprava »Slov.« št. 10.544.

Bivši orož. podoficir
samec, z večletno pisarniško prakso, želi službo pri kakem podjetju v pisarno. Vešč slov., srbohrvaškega, nem. in ital. jezika. - Ponudbe pod: »9/10.548« upravi Slov.

Dijaki
Sprejme se dijak na dobro hrano in stanovanje poleg humanistične gimnazije. Naslov v upravi »Slovenca« pod 10.533.

Objave
Za lastnega se odda 8 mesecev star fantek. - Naslov na upravo Slovenca v Mariboru.

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Deklico
staro 9 mesecev, krepko in zdravo, bi dala rada v okolico ali v mesto Ljubljano za svojo. Naslov v upravi »Slovenca« pod značko »Milost« št. 10.506

Prav na Vas

smo mislili, ko smo otvorili podružnico za naročnino, inserate in male oglase v našem dnevniku sredi mesta. Oglasite se v paviljonu poleg Uniona na Miklošičevi cesti. Telefon 30-30.

Pouk

Otvoritev
novih tečajev francoščine, italijanščine, nemščine, angleščine in zasebne lekcije dne 5. novembra. - Šola za jezike po Metodi Berlitz: Kralja Petra trg št. 8.

Zasluzek
Postranski zaslužek nudimo agilnim gospodom, kateri bi hoteli prodajati naš predmet privatnim strankam na deželi. Zaslužek do 100 Din dnevno. Za vzorec priložiti 10 Din v zamkah. - Pismene ponudbe na Rozman, Maribor, poštni predal 2.

Potniki (ce)
kateri obiskujejo privatne stranke, se jim nudi krasen zaslužek. Iščem tudi rajonske zastopnike; visok zaslužek dokazan. Cenj. ponudbe na podružnico »Slovenca« v Celju.

Resnica osvaja!
Upokojenci, invalidi, brezposelni in sploh vsi delalci naj se pri nas traja in lukrativen zaslužek. Pri našem zastopstvu nimate nikakega rizika. Že v prvem dnevu morete zaslužiti 200 Din. Zumbulović, Ljubljana - Aleksandrova ces. 10.517

Agilen potnik
se sprejme takoj za prodajanje medicinskega železnega likerja v Ljubljanski oblasti. Cnj. ponudbe na poštni predal št. 142.

Stanovanja
Prazno sobo poseben vhod in elektrika, se odda. Koseskega ulica 22, Kolesija.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Vrtnar

oženjen, brez otrok, upokojenec, izurjen mizar - dobi brezplačno stanovanje dveh sob s kuhinjo tekem novembra t. l. - Ponudbe na upravo Slovenca pod »2000«/10.406.

Stanovanje dveh sob
kabineta, kuhinje in pritliklin, z vrtom in soupotom kopalnico in pralnico ob Dunajski cesti na Brinju št. 1, v 1. nadstropju, odda s 1. novembrom Pokojninski zavod v Ljubljani.

Opremljeno sobo
oddam gospodu event. tudi gospodični, najraje čez dan odsotnemu. Naslov se pošlje v upravo Slovenca pod št. 10.495.

Solnčno stanovanje
z dvema balkonoma v visokem pritličju, 4 sobami, kuhinjo, kopalnico, električno lučjo, vodo-odlom ter pritliklinami. se odda v novi hiši s 1. decembrom. Vprašati ozir. dopise je poslali na upravo »Slovenca« pod: »Mirni dom«.

Solnčno, meblirano sobo
oddam dvema solidnima osebama. - Naslov na upravnistvo Maribor.

Strokovne organizacije, pozor!
Soba, 6½ m dolga, 4½ m široka, na razpolago za razne sestanke in pogovore, na Sv. Petra nasipu št. 71. - Krojač in gostilničar Ivan Kajnc.

Meblirana soba
se odda eni ali dvema osebama. Naslov: Maribor, Glavni trg 4, dvorišče.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Stanovanje
s hrano išče gospodična. - Ponudbe na upravo Slov. pod: Ne predrago.

Podstrešno sobo

svetlo, meblirano, oddam solidni osebi po nizki ceni, eventuelno s hrano. Naslov v upravnistvu št. 10.527.

Opremljena soba
solnčna, v suterenu, se odda 2 boljšima preprostima gospodom. Istotam se odda soba s klavirjem v 1. nadstropju. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.525.

Opremljeno sobo
oddam enemu ali dvema gospodom. - Priprosto, blizu mestnega središča. Cena zmerna. Vprašati v upravi pod št. 10.528.

Ženitbe
Dekleta
kle» na upravo Slovenca. Čednega, inteligentnega, resnega in samostojnega, išče mlad inteligent. - Odgovore pod šifro »De-«

Vnajem
Pekarna
tudi na deželi, se išče v najem. Zg. Poljskava št. 14.

Lep lokal
na prometnem kraju, se odda. Florjanska ul. 31/I.

Pokrov
Enodružin. hišo
oziroma savbeno parcelo, kupim na Vrhniki. - Ponudbe poslati na: Ivan Grom, veterinar, podpolkovnik, Osijek, stab div.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lep lokal
na prometnem kraju, se odda. Florjanska ul. 31/I.

Pokrov
Enodružin. hišo
oziroma savbeno parcelo, kupim na Vrhniki. - Ponudbe poslati na: Ivan Grom, veterinar, podpolkovnik, Osijek, stab div.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Lepo posestvo
s 25 orali zemlje, pri južni železnici in glavni cesti, naprodaj za 80.000 Din. - Naslov: Pekarna Vivod, Laško.

Trgovska hiša

na deželi naprodaj. V hiši se nahaja trgovina z živino, mešanim blagom, potrebna skladišča in živinska tehnika. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Prodaj« št. 10.530.

Manjše posestvo
na deželi se kupi. Ponudbe s ceno na upravo pod »Kmetovalce«.

Veleposestvo ali večje posestvo
sprejemem pod ugodnimi pogoji v najem za dobo 5 do 10 let. Ponudbe pod »RV št. 10.526« na upravo »Slovenca«.

Posestvo
okoli 30 oralov veliko, s stanovanjskim in prostornim gospodarskim poslopjem, blizu okrajne ceste, se takoj prodaja. - 16 oralov je gozda, v njem do 80 vagonov kostanjevega in čez 100 sežnjev bukovega lesa, 1¼ orala z amerik. trtami nasajen vinograd (letos se je nabralo 15 hl prav dobrega mošta), več oralov njiv in travnikov. Kostanjev, kakor bukov les se prav lahko drago prodaja, ker je blizu velika tvornica za tanin in več žag. Cena se izve pri Janko Zunkovič, Naračje, p. Ptuj-ska gora.

Kupimo
Ljubljanski »Zvon«
l. 1895., kupim. Uprava »Mentorja«, Gradišče 4, Ljubljana.

Kupujemo
zlatu, srebru, platinu in plačamo 1 srebrno krono Din 3.50, 2 srebrni kroni Din 7., 5 srebrn. kron Din 17.50, prevzamemo tudi vse druge kovine in plačamo najbolje. - Tovarna za ločenje dragih kovin, Sp. Šiška, Sv. Jerneja c. 8.

Iščem hladilnik
za tovarni avtomobil v dobrem stanju. Najraje tipe »Praga«. Ponudbe z navedbo dimenzij in cene na ing. Milan Lenarčič, Ribnica na Pohorju.

Ovčjo volno
cunje, staro železo, baker, medenino, svinec, cink, papir, glaževino, kosti ter krojaške odpadke, kupim in plačam najboljše. - A. Arbeiter, Maribor, Dravska ul. 15. - Iščem stalne nabiralce in nakupovalce.

Božična drevesca
vseh velikosti, prodam 4 vagonce. Ponudbe upravi Slovenca pod št. 10.425.

Jacquard pletil. stroj
s tremi lepimi kartami, prodam zaradi preureditve obrata. - Naslov pove uprava Slov. št. 10.461.

Pletilni stroj
dober, naprodaj. Katera dekle kupi stroj, ji preskrbim tudi delo za učenje. - Izve se pri g. Stojkovič, Zelena jama 231.

Več nagrob. svetilk
v zalogi. Avg. Megušar, pasar, Karlovska c. 2.

Domači kostanj
lep in zdrav, nudi po 2 Din kg (franko Novo mesto) ter lepe debele zimske in navadne hruške ter drugo sadje po nizki ceni razpošilja Fr. Modic, Tolsti vrh, pošta št. Jernej.

Jedilnico
v najboljšem stanju, ugod. prodam. - Naslov pove uprava Slov. št. 10.491.

Pianino
skoraj novo, ceno prodaja. Zima, Stari trg 34/II.

Pianino
skoraj novo, ceno prodaja. Zima, Stari trg 34/II.

Pianino
skoraj novo, ceno prodaja. Zima, Stari trg 34/II.

Pianino

Obrt

Danes

ter vsako nadaljnjo soboto in nedeljo pristne domače klobase. Se priporoča Joško JELACIN, Dolenska cesta.

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibser, Ljubljana, Sv. Petra cesta 25

Za praznik

Vseh svetnikov
nudi ceni, občinstvu nagrobne dekoracije, lavorje in palme, krizanteme, cvetlice, šopke, vence itd. M. Keše, trgovinar, Linhartova ul. 5, pri starem pokopališču.

Fizol za kuho
nudi najceneje Sever & Komp., Ljubljana.

Pisalne stroje
»Remington«, prodaja na obroke J. Gustinčič, Maribor, Tattenbachova 14. Zahtevajte cenike!

»Ford« model 1927, v brezhibnem stanju, z novo pneumatiko, za 16.000 Din.

»Renault« 6 sedežni taxi, moderno opremljen, v dobrem stanju, za Din 26.000.

»Presto« 6 sedežni, stalno v rabi, za 20.000 Din.

»Fiat« 501, 4 sedežni, za 26.000 Din.

»Renault« mali, prvovrstni, za 30.000 Din, samo 11.000 km rabljen.

»Chevrolet«, 13.000 km rabljen, kot nov, za 35.000 Din.

Naprodaj pri tv. Lampret in drug. d. z. o. z., Ljubljana, Dunajska cesta 22.

Premog
v kosih in kockah, tudi »Peklenica« in rjavi. Bukove in mehke cepanice, okroglice, kolobarji, vse dobre kakovosti, ter žaganje drv po zmerni ceni pri M. Seifried, Maribor, Gregorčičeva 1.

Kompanjon
se išče za dovršbo vsaki obrti prekoristnega stroja in dobavo patenta. Naslov na upravo Maribor pod šifro »Brusač«.

Samo 26 do 28 Din plačate

za podplatanje ženskih čevljev in 32—38 Din za podplatanje moških čevljev. Tudi vse čevlje z gumijastimi podplati in snežne čevlje sprejema v popravilo po najnižjih cenah »Brzopodplata«, Tattenbachova ulica 14.

Pozor!

Slike za legitimacije
izvršuje najhitreje in cenovno Franc Kunc, fotograf, Ljubljana, Wolfova ulica.

Vijoline

kitare, citre, strune in potrebščine kupite najbolje pri M. Mušiču. Paviljon za dramskim gledališčem. Prepričajte se!

Sode in kadi

vseh velikosti ima vedno v zalogi Fran Repič, sodar, Ljubljana, Trnovo. Popravila se izvršujejo točno in po konkurenčnih nizkih cenah!

Volna in bombaž
za strojno pletenje in ročna dela dobite po najnižjih cenah pri PRELOGU, LJUBLJANA Stari trg 12 - Zidovska 4.

Važno za vse

Popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, koles in motorjev. Emajliranje in ponikovanje. Shramba koles in motorjev čez zimo. Vse to izvršuje najkvalitetneje in po brezkonkurenčnih cenah mehan. delavnica in trgovina dvokoles, pisalnih in šivalnih strojev, Justin Gustinčič, Maribor, Tattenbachova ulica 14.

Razno Cunje

čisto — za snajenje strojev — kupuje
Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Vsakovrstno
zlatu kupuje
po najvišjih cenah.

CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

Vsaka bolezen ozdravljiva

(tudi rak). Popisu bolezni priložiti sliko in znamko za tu- in inozemstvo. Naslov: Uredništvo »Domačije«, Maribor, Koroska cesta 10.

Sprejme se za takojšnji nastop dober

čevljar

za izdelavo pravih
goizerc

ali pa tudi dajemo delo na dom. — Poizve se v upravi »Slov.« št. 10.423.

Suhe gobe

piacu e najviše
M. GERŠAK & CO.
Ljubljana, Prečna ulica 4 (poleg mestne ljudske kopeli). — Telefon 2329

Nogavice

Flor, svilene, cvrnat, pavolnate, volnene v veliki izbiri in največje pri trdki

Osvald Dobele, Ljubljana, Pred Škofljo 15

Na debelo!
Blago dobro!
Na drobno!

ki krepi in zdravi želodec

D. M. C.

znanišev, Perl-prejca, kvačkanec Mouliné v raznih barvah ter največje, kupite le pri trdki

Osvald Dobele, Ljubljana, Pred Škofljo 15

Velika zaloga! Na debelo! Na drobno!

Vsakdo

dobi za Din 90—lepo rožasto flanelasto odejo

R. MIKLAUC

»Pri Škofu«
LJUBLJANA, Pred Škofljo št. 1, Lingerjeva ulica

Drva

bukove in hrastove odpadke od parketov, dostavljamo po nizki ceni na dom parna žaga

V. SCAGNETTI v Ljubljani, za gorenjskim kolodvorom.

Naša senzacija prihodnjega tedna

168

črni ali sivi v vseh modernih barvah in v laku

HUMANIK

Ljubljana, Dunajska cesta 1a, »PETOVIA«
Maribor, Gosposka ulica 18
Celje, Aleksandrova cesta 1
Ptuj, Slovenski trg, »PETOVIA«

100 m tira

za poljsko železnico se kupi ali vzame v najem. — Ponudbe na gradbeni odbor Polzela.

Občina Polzela namerava izvesti

elektrifikacijo

Tvrdke, katere se zanimajo za napeljavo, najstavijo tozadavne ponudbe in proračune.

koruza v storžih

Dobi se po zelo nizki ceni pri trdki

A. VOLK, Ljubljana, Resljeva cesta 24.

Zahtevajte ponudbe.

Pristno čajno maslo

v hlebih po 1 kg kupim vsako količino za izvoz dvakrat na teden. — D. GUŠTIN, Moste, Ljublj.

Tovarniško skladišče

srajc, ovratnikov in spodnjih hlač

slovite svetovne tovarne

M. Joss i Löwenstein iz Prage znamke

so nahaja pri **Kosti Nikolić i drug** Beograd

v lastni novi palači Knez Mihajlova 12. Prodaja trgovcem samo na veliko.

Čas je zlato

pa tudi dobra reklama v

SLOVENCU

Bele emajlirane ploščice

za stene in štedilnike

dobavlja

Material

d. z. o. z.

Ljubljana

Dunajska c. 36

Žimnice

modroce, posteljne mreže, želez. postelje (zložljive), otomane, divane in druge tapetniške izdelke dobite najceneje pri **RUDOLFU RADOVANU**, tapetniku, Krekov trg št. 7 (poleg Mestnega doma).

„POSEST“

Realiteta pisarna, družba z o. z.

LJUBLJANA Miklošičeva cesta št. 4

PRODA:

Vilo, na novo preurejeno, komfortno, 5 sob, kuhinja, pritlikline, velika veranda, 1000 m² vrta, deset minut od centra, 175.000 Din, v celoti takoj razpoložljiva.

Hišo, dvodružinsko, eno štirisobno, eno dvosobno stanovanje, električna, vodovod, parketi, par minut od železniškega kolodvora, 105.000 Din.

Hišo v Krakovem, dobro ohranjeno, 6 stanovanj, 800 m² vrta, 150.000 Din.

Dve hiši, skupno 5 stanovanj, dvorišče, vrt, blizu Tabora, 250.000 Din.

Hišo, visokopritlikline, dva trgovska lokala, 4 stanovanja, vrt, dvorišče, prometna cesta Ljubljane, 220.000 Din.

Hišo, pritlikline, enodružinsko, 1 oral njeve in vrta, Ježica, 70.000 Din.

Hišo, dvonadstropno, 18 stanovanjskih prostorov, velik vrt, vpeljana elektrika, pol ure od mestnega centra, 150.000 Din.

Hišo, dvodruž., dva stanovanja po 3 in 2 sobi, vsa prenovljena, v mestu, 75.000 Din.

Hišo, novozidano, enodružinsko, 4 sobe, kuhinja, 1400 m² vrta, Vič, Din 98.000.

Poleg tega večje številne vile, stanovanjskih, trgovskih hiš v Ljubljani, na deželi, kmečke posesti, industrije, stavbišča v Ljubljani in vseh predmestjih, v veliki izbiri in najugodnejših cenah.

Najcenejše in najlepše sukno

za moške obleke se dobi v specialni trgovini sukna pri

Fran Bedič

razpošiljalnica sukna, Maribor, Aleksandrova 28.

LUTZOVE PEČI
in **PEC „MONOLIT“**
ING. GUZELJ

Telefon 3232, Ljubljana VII., Jernejeva cesta 5. Ravnotam Konz-ovi elektromotorji, Valtrove male turbine in gratisgreve »CALEFACTOR« (patent siskai) in samotna opeka

Galoše in snežne čevlje

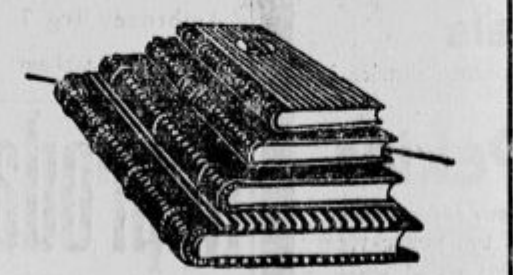
prinesite v strokovnaško popravilo

v Florjansko ulico št. 5 trgovina z usnjem

Fran Vehovec

Popravila izvršujem najskrbneje in po solidnih cenah

Vsakovrstne trgovske knjige, štruce, mape, noteze, herbarije, odjemalne knjižice, bloke, zvezke i. t. d.

nudim po skrajno ugodnih cenah!

Na debelo! Na drobno!

Anton Janežič, Ljubljana, Florjanska ul. 14.

Knjigoveznica in črtalnica trgovskih knjig.

Žlahtni kostanjev les

obeljen kakor tudi neobeljen. — Stalni nakup! — Najugodnejše cene! — Takojšnje plačilo!

Ernest Marinc, Celje, Zrinjskega ul. 4. — Tel. Interurb. št. 136.

Ksilolitni tlak

polaga:

MATERIAL trg. d. z. o. z. Ljubljana, Dunajska cesta št. 36

NAZNANJAM

cenjenemu občinstvu, da se nahaja moja

krznarska obrt

sedaj na Vidovdanski cesti 2. Za obilen obisk se priporoča **ALOJZ LAMPIČ**.

BATERIJE

za žepne svetilke, drobnarije, parfumerije, pletenine, papir, šolske potrebščine, motvoz, vrvarske izdelke, čevljarske potrebščine, vazelino, kremo za čevlje itd. na debelo in na drobno priporoča **DRAGO ROSINA, MARIBOR**, Vetrinjska ulica 26.

Volneno perilo à la dr. Jäger

moško, žensko in otroško

izdeluje tovarna volnena perila »Vunica« d. d., Sušak

Odpošila se takoj. — Angro-skladišče za celo kraljevino SHS se nahaja pri

Kosti Nikolić i drug, Beograd Knez Mihajlova ulica 12.

Živinorejci!

Uporabljajte za razkuževanje hlevov, orodja in živine **SANEOLIN**, za desinfekcijo rok pa **SANITOL**. — Sredstva dobite v vsaki lekarni in drogeriji, odnosno pri proizvajalcu: **CHEMOTECNA**, družba z o. z., Ljubljana — Mestni trg št. 10.

Pridobivajte novih naročnikov!

LJUBLJANA, Komenskega ul. 20

BEOGRAD, Carinska ulica 10

»ČEHOSTAKLO«

INDUSTRIJA STEKLA

NOVEMBER

5

OTVORITEV

novih tečajev francosčine, italijansčine, nemščine, angleščine in zasebne lekcije:

Sola za jezike po
METODI BERLITZ
Kralja Petra trg 8.

PARFUMERIJA

MARIBOR, STOLNA UL. 6

Parfumerijski izdelki, Kolinska voda, toaletno milo, sredstva za negovanje zob, ust, kože in nohtov, dom. mila, pralna sredstva, sveče

L. Mikuš - Ljubljana
priporoča svojo zalogo dežnikov, solčnikov in sprehajalnih palic
Popravila točno in solidno

Oddaja popravil

V nedeljo dne 11. novembra 1928 ob 9. uri dopoldne odda po minuendo licitaciji vsa mizarska, tesarska, zidarska in kleparska popravila župnijskih in cerkvenih poslopij na Prevorju — Cerkenokonkurenčni odbor Prevorje, pošta Pilštanj.

Akcijski plašč (Aktienmantel)

družb, ki nimajo nikakih obvez, se kupi.

Ponudbe na Jugosl.

Rudolf Mosse d. d., Zagreb

Zrinjevec 20 pod št. 555

Dražba premočnin

v ponedeljek dne 29. oktobra 1928 ob 9 uri se vrši

v Brodech pri Vranskem

na veleposestvu Franc Schaur dražba premočnin in sicer: živine, raznega orodja, krasnega sobnega pohištva itd. Interesenti se vabijo.

Inserirajte v „Slovencu“!

ALFONZ ZARNIK

preje poslovdja pri tvrdki Kukman je otvoril v Gajevi ulici št. 2 svoje lastno

modno čevljarstvo.

Zahtevajte **CENIK** s 1000 brezplačni slikami

Roskopi ura Din 49.—

Ista original patent preciz. Roskopi ura na sidro, pravi nikelj, kolesje nepristno prahu tekoče vse v rubin, posebno točna 5 let. jamstvo

Din 98.—

Omega, Doxa in druge ure cenejše kot drugod.

Budilka Din 64.—

z 2 zvoncema in 3 letnim jamstvom Din 69.—

A. KIFFMANN, Maribor št. 40 b specialist samo za boljše ure

Naznanilo preselitve.

P. n. občinstvu vljudo sporočam, da sem se preselil iz Ljubljane. Ambrožev trg št. 3,

v Moste

v svojo lastno moderno urejeno vrtnarstvo in drevesnico.

Vsa naročila se sprejemajo tudi v lastnem cvetličnem paviljonu

v Ljubljani, Šolski drevored.

Anton Ferant

trgovski vrtnar in drevesničar
Moste - Ljubljana

Krojaški atelje

za GOSPODE in DAME nudi priznano prvovrstno, solidno izdelovanje in točno postrežbo po zmernih, oziroma konkurenčnih cenah in se priporoča

STANISLAV VIDOVIČ, MARIBOR, Gledališka ul. 10

Pravi smučarski gojzarji in sportni čevlji se izdelujejo

ZALOKAR

Gospodetska cesta št. 8.

Stenski koledar 1929

za pisarno in dom, dvostranski, oblike 34x42 cm, obsega poleg koledarja še poštne določbe in prostor za beležke, lično izdelan v večbarvni litografiji prodaja

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Cena za preprodajalce po Din 3.—
— na drobno po Din 4.50 —Zadnje pošiljke **krzna** iz Leipziga so prispele. Kdor namerava kupiti, naj se čimprej potruži k tvrdki

L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9

kjer bo našel največjo izbiro v tem predmetu.

Doto 20.000 Din

Vam izplača

Kreditna zadruga

reg. pom. blag.

v Mariboru

po 8 mesecih članstva. Plača se za pristopnino in osem mesečno članarino Din 110.— ter za vsak poročni slučaj Din 30.—.

Zahtevajte navodila.

Za odgovor priložite znamko

Za krojače!

Nova, velika

knjiga krojaštva

za samouke o prirojanju moških oblačil

A. KUNC, Ljubljana, Gosposka ul. 7

Zahtevajte opis knjige!

„Spectrum“ d. d.

inž. Kopista, Dubsky in Krstic

tvarnica ogledal in brušenega stekla

Ljubljana VII

se nahaja od 1. novembra

Celovška cesta 51. — Telefon 2343.

Zagreb, Osijek. Središnja: ZAGREB

Zrcalno steklo, portalno steklo, mašinsko steklo 5—6 mm, ogledala, brušena v vseh velikostih in oblikah, kakor tudi brušene prozorne šipe, izbojene plošče, vsteklavanje v med. Fina, navadna ogledala.

Cenejše kot pri

RAZPRODAJAH

se dobi vsakovrstno manufakturno blago samo pri

TRPIN, MARIBOR, Glavni trg št. 17.

Zahvala

Ob smrti naše nepozabne sestrice in hčerke

Hilde Peklar

smo prejeli toliko dokazov sočustvovanja, da čutimo dolžnost, se tem potom vsem toplo zahvaliti.

Hvala vsem, ki so nas tolažili ob nenadni smrti drage pokojnice; g. dr. Marčiču za požrtvovalni trud, vsem, ki so spremili našo sestrice na zadnji poti, kat. del. godbi, gg. pevcem za ginjačo petje in vsem darovalcem krasnega cvetja.

Srčna hvala vsem!

Jesenice, 28. oktobra 1928.

Žalujoči ostali.

Firestone

pneumatike

Zastopstvo za Kranjsko

Ivan Oblak

Celovška
cesta 34

Telefon 2663

št. 22.954/28.

Razpis

Občina Ljubljana — Mestni pogrebni zavod razpisuje za dobo enega leta dobavo kovinastih in lesenih krst, raznih vrst in fazon. — Pismene ponudbe, z navedbo vrste in cene, je vložiti do včetega 3. novembra na mestni magistrat v Ljubljani. Tozadevna podrobnejša pojasnila daje zavodna pisarna, Ambrožev trg 7, vsak dan od 10. do 12. ure.

V Ljubljani, dne 27. oktobra 1928.

Naprodaj v Savinjski dolini

lepo posestvo

obstoječe iz velike enonadstropne hiše s staro, dobro idočo gostilno. V hiši so gostilniške sobe, poštni urad, sobe za tuje in stanovanje za lastnika z 2 kuhinjama in obokano kletjo. Pri hiši je mostna tehnična, velik vrt za zelenjavo, gospodarsko poslopje in skladišče. Hiša je oddaljena od železniške postaje 500 metrov in stoji ob križišču dveh prometnih cest. K hiši spada šest oralov zemljišča. Vse skupaj se proda radi onemoglosti lastnika iz proste roke. Cena po dogovoru. Ponudbe na oglasni oddelček „Slovenca“ pod označbo: »Posestvo v Savinjski dolini« št. 10.518.

Najboljši v materialu in konstrukciji so
kolesa in šivalni stroji znamke
„Grilzner“ in „Ad. er“
za dom, obrt in industrijo. — Švicarski
pletlini stroji „Dübel“ — Istotam pi-
salni stroji „Uranija“ v treh velikostih
Pouk voženja brezplačen! Na obroke!

Le pri
JOS. PETELINC

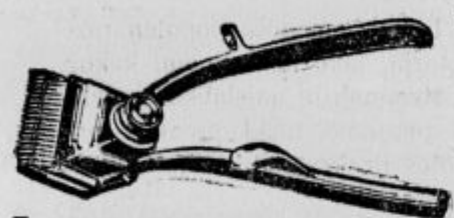
Ljubljana
blizu Prešernovega sp.
ob vodi

Večletna garancija!
Zahtevajte ponudbe.

Iščemo večje razstavne in trgov. lokale

v eni najprometnejših cest v Ljubljani — in
enega večjega akviziterja
za avtomobile in druge naše proizvode. —
Ponudbe na
Škodove zavode, Šelenburgova 7.

Lasostrižnik

Iz najfinišnega angleškega
jekla 35 Din. britve 19 Din.
7 Din. žepni nož 2,50 Din. kavni mlin 42 Din. klas-
dvo 12 Din. klešče 7 Din. žepna svetiljka 5 Din.
harmonika 350 Din. gramofon 355 Din. mandolina
160 Din. klara 370 Din. gostil 315 Din. tambura
180 Din. okarina 13 Din. fotoaparat 45 Din. krasne
otroške igračke kakor: lutke, medvede, konje,
zajce, mačke, aute, ladje itd., razposilja samo v
dobri in najboljši kvaliteti veletrgovina M. STER-
mečki, Celje št. 15, Slov. Vse kar ne ugađa
se zamenja ali vrne denar. Naročila do 500 Din
poštnino prila. Zahtevajte takoj in zastoj veli-
ki ilustrovani cenik z več tisoč slikami.

Pozor!

Enonadstropna hiša na najprometnejšem kraju, z
dobro idočo trgovino z mešanim blagom, manu-
fakturo in železnino, obstoječo nad 60 let; vsebuje
3 lokale, 3 velika skladišča, 2 kleti, ter 8 stano-
vanjskih sob in velik podstrešni prostor, vse v
dobrem stanju in deloma na novo prenovljeno, se
poda za vsa zaloga radi starosti iz proste roke
pri Mariji Lenger, žiri nad škofjo Loko.

PUH - PERJE
R. MIKLAUČ LJUBLJANA

Ivan Mastnak
CELJE, Kralja Petra cesta 15

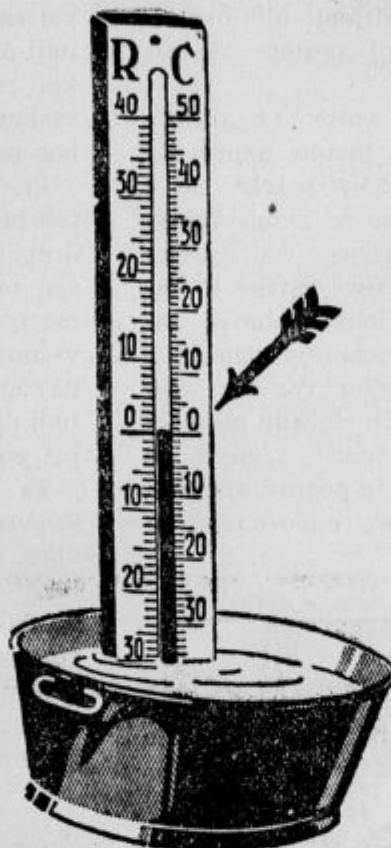
priporoča svojo veliko zalogo manu-
fakturnega in konfekcijskega blaga
po zelo nizkih cenah.

A. & E. Skabernè
Ljubljana

Največja izbira
češkega in angleškega sukna

Celo s pranjem v mrzli vodi naredi BENZIT-nadmilo bleščeče belo!

Raztopite Benzit-nadmilo v mrzli vodi,
naredite si sami luske, izrežite si sami milo.
Oplaknite posamezne kose perila v močni
milnici in bodele videli, da je perilo belo.

Ravno zato, ker lahko z Benzit-nadmi-
lom tudi v mrzli vodi perete, je isto pravilno
pralno sredstvo za volno, svilo in pralno
usnje.

Vonjate ugoden vonj Benzita v Benzit-
nadmilo!

Benzit nadmilo ni ostro. Saj ni potrebno,
da je ostro, ker Benzit-nadmilo razkroji vso
nesnago kemično.

Perite odslej le z Benzit-nadmilom, isto
odstranjuje celo mastne madeže iz perila in
varčuje blago.

Benzit Nadmilo
z dvojnimi učinkoma

Tvornice Zlatorog, Maribor

ŽALNI VENCI

sveži in umetni.

Velika izbira!

Nizke cene!

CVETLIČARNA

V. BAJT - LJUBLJANA

Gostilna in posestvo Zgornji Rožnik

se proda ali da v najem.

Ponudbe na upravnništvo

tega lista pod št. 10.405.

Pozor!

Zastopniki v prodaji vrednostnih papirjev. Vodilni
ravnatelj velike bančne hiše sprejema po brez-
konkurenčnih provizij. pogojih sposobne in agilne

ZASTOPNIKE

Predstaviti se v torek dne 30. oktobra od 9.—12.
in od 15.—18. ure. — Bližnje informacije pri vra-
tarju Hotela „SLON“, Ljubljana.

R. WILLMANN

STROJNO PODJETJE

LJUBLJANA, Slomškova 3

Telefon 2055

izdeluje različne vrste strojev
za lesno industrijo, transmisijske
naprave, tovarna dvigala vseh
vrst, rebrešne cevi iz kovanega
železa, prevzema projektiranje
in opremo različnih mehaničnih
naprav ter izvršuje vsa v stroj-
no stroko spadajoča dela in
popravila točno, solidno in po
možnosti najhitreje.

Dr. M. Slavič:

Na Sinaj

23

Džebel Katherin je namreč najvišja gora na Si-
najskega polotoku. Dandaj so novejšje knjige zazna-
movale njegovo višino z 2602 m nad morjem. P. Mojse
pa mi je pokazal v svojem zavetišču listino, po kateri
je neka angleška ekspedicija zračnila leta 1921. za
Katherin 2646 m, za džebel Musa pa 2223 m, kate-
remu knjige pripisujejo 2244 m. Sinajska gora sv. Kata-
rine je torej skoro za 100 m višja ko naš Triglav
z 2558 m, in le nekaj čez 200 m nižja ko naš Triglav
z 2863 m.

Lahko si je tedaj misliti, kak je razgled s kata-
rinskega gorskega masiva. To je nekaj nepopisno ve-
ličastnega in velikanskega. Nekoliko podoben je po-
gledu z vrha velikega Triglava proti zapadu, pa zopet
ves svojevrsten. Gora za goro, vrh poleg vrha, cela
veriga gorskih velikanih krog in okrog, vmes pa za-
reze med gorami, soteske, vadiji, široke ravnine s
peskom. Puščava na gori in v dolu brez vse vegeta-
cije; kajti oaze, skrite in majhne, niso vidne s pro-
stim očesom. K temu še pride obsežnost tega razgleda.
Saj se razteza na ves Sinajski polotok, če že ne ma-
tematično do vsake točke, pa vsaj tako da človek
vidi vso formacijo te v resnici »kamenite Arabije«,
kakor se tudi polotok imenuje.

Sedli smo pred kočjo za mizo ali na kamen pred
teraso. Brat Mojse je z veseljem spremljal moje opa-
zovanje, a se glede imen gora v knjigah in njihove
določitve v naravi ni veliko vmešaval. Tembolj pa je
postal zgovoren Atija. Vse vrhe je poznal, vse je znal
imenovati. Zato mi je bila orientacija lahka. Saj sem
videl s te razgledne točke Rdečega morja na zapadu in
akabski zaliv na vzhodu, proti jugu pa rtič Sinaj-
skega trikota Ras-Muhamed. Tu sem bil zdaj v sre-
dini centralnega sinajskega gorovja z goro sv. Kata-
rine, z Mojsevo goro, s Safsofom, s Samostansko
goro, s Serbalom, da ne imenujem celo vrsto še ne-
imenovanih gorskih velikanih v njihovi bližini. Proti

Ras-Muhamedu se znižuje južno gorovje. V črti od
Sueza do akabskega zaliva pa se beli na severu tudi
nižje ko centralno gorovje cel venec gorskih vrhov in
grebenov, gorovje Tih, džebel et-Tih. In preko teh
grebenov so še griči in griči, vedno nižji, dokler se ne
izgube v ravnini peščene puščave, katere začetek se
odtoda vidi, ne pa konec, ker sega do Sredozem-
skega morja in južne meje Judovskega gorovja na
meji Palestine.

Ker sem to puščavo ob Sredozemskem morju
prevozil dvakrat s puščajniškim vlakom in odtod
videl vse važnejše gore z vadiji med njimi, sem tako
imel pregled čez vse ozemlje, po katerem so hodili
Izraelci. To ozemlje meri trikrat toliko ko Slovenija,
prebivalcev pa ima samo okrog 10.000. Gorski svet
tega ozemlja je moral biti nekaj bolj gozdnat. Vsled
tega je bilo tudi več vode in več rodovitne zemlje.
Dandanes žive prebivalci Sinajskega polotoka silno
ubožno. Oaze jim omogočajo nekaj vrtov, kjer jim
raste sadno drevje in sočivje. Puščava Tih in svet pri
Kadeš-Barnei in Bersabi jim daje nekaj polja. Sicer
pa žive ponajveč od mleka svoje živine. Če človek z
vrha sv. Katarine gleda na ves ta svet, se mora čuditi,
kako je življenje sploh mogoče med temi golimi ska-
lami in pustimi vrhovi, na katerih ni nikjer gozdov,
med katerimi ni šumečih rek in potokov razen hudo-
bnikov ob deževju, ki puste kmalu suhe struge in le
nekaj studenčkov, ki žubore le tu in tam po vadijih,
skrivačih večkrat svoje ozke, plahe toke v pesek,
kakor da bi se bali, da jih zadušijo pekoča vročina žgo-
čega podnebja.

Moje vroče misli pa je kmalu pregnal solnčni
zahod. Ko se je solnce skrilo onkraj Rdečega morja
za afriškim gorovjem, mi je bilo tako hladno, da sem
prosil Mojseja za odejo, da bi lahko še dalje opazoval
lepe barve na gorskih obronkih. Mir, ki vlada v tej
celi božji naravi po dnevu, se zdi še povečan po solnč-
nem zahodu, posebno še na taki višini, daleč proč od
dremajočih kamel ali kramljajočih beduinov gleda-
jočih v pojemajoči ogenj.

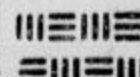
Mojse in Atija sta bila že davno v zavetišču, v ku-

hinji seveda, da nam pripravita večerjo. Nista sicer
kaj posebnega napravila, a teknila mi ni nobena ve-
čerja na Sinaju tako dobro, kakor na vrhu sv. Kata-
rine. Mojse je bil tako ljubezniv, da me je pustil fan-
tazirati zunaj v krasoti večernega neba. Ko pa me je
hlad pregnal med štiri stene, me je takoj povabil k
večerji. Sedla sva v obednico. Samo majhna miza je
bila v nizki sobi, klopi na dveh straneh, police vse
okrog in zaboj za shrambo v enem kotu. Prav mi je
prišel vroč čaj, ki sva ga z Mojsejem najprej popila.
Potem sva pa imela moje sardine in tunovke iz kon-
serv, nato njegov sinajski sir, ki mi je šel posebno v
slast, vse seve s sinajskim samostanskim kruhom, ki
ga pečejo menihi. Kot posebno izvanrednost mi je
prinesel Mojse buteljko sinajskega vina, ki ga je
hranil za kako svečanost že celo leto. Iznenadil me je
celo s svežimi jabolki in hruškami iz prejšnjega leta.
Ko sem se čudil, kako so se mogle ohraniti, mi je
rekel, da bi v samostanu »Arbain«, v kateri oazi so
dozorele, gotovo zgnojile, a on jih je prinesel takoj, ko
jih je natrgal spodaj v oazi, sem gori na džebel Ka-
therin, kjer je tako hladno, da ostanejo sveže. Obču-
doval sem zopet, kako dober gospodar je moj Mojse.
Tu je bilo nekaj moke, tam nekaj riža, lepo spravljen
sladkor, čaj; čiste posode itd., vse v najlepšem redu.
Spoznal sem zopet, kako krivico delajo nekateri pot-
pisi sinajskim menihom, ko govorijo o, recimo, mali
skrbni za snago. Aljažev kot na Kredarici mi je prišel
na misel ob prijazno-prijetnem razgovoru v tem Moj-
sejevem kotu na Katarini. Ta kot je seve drugačen in
okolica zavsem drugačna, k večjemu višina bi bila
samo za 131 m višja ko na Kredarici (2515 m).

Ostali bi še dalje časa z Mojsejem v tem kotu, pa
me je začelo kljub odeji, ki sem jo imel čez obleko,
celo resno zebsti. Da me ne stres zima, sem zlezal po
stopnicah v spalnico, kamor me je seve spremljal
Mojse, potem pa odšel nekam drugam spat, kakor je
bil že Atija v božjem miru. Ogledal sem še, če je do-
bro zaprtih dvoje po en četr metra širokih in malo
višjih oken, nato pa se zari pod dvojno odejo s trdno
voljo, da solnčnega vzhoda ne smem zamuditi.

Knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjigarnice v Ljubljani: 24. zvezek: A.
Marty, HANKA, LUTSKO-SRPSKA povest. Din 22. vez. Din 30. — 25. zvezek: Haggard, HČI
CESARJA MONTEZUMA. Din 32. vez. Din 42. — 26. zvezek: Lorentz, STORŽEK IN
NJEVO BURKASTO ZVLJENJE. Din 14. vez. Din 22. — 27. zvezek: Pregelj,
OTROCI SOLNCA. Din 24. vez. Din 32. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. Din 28.
Din 40.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru

Registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Sprejema vloge | Daje posojila | Izvršuje vse v denarno
stroko spadajoče posle

Obrestuje vloge po 6% in 7½%

Lovske puške

Robert puške, browninge, pištole za strašenje psov, samokrese,
topiče, zaloga lovskih in ribiških potrebščin ter umetni ogenj.

F. K. KAISER, puškar, Ljubljana, Selenburgova 6

Veliki
ilustrovani
dobite zastoj! Zahtevajte ga od skladišča
CENIK
MEINEL IN HEROLD
TOVARNA GLASBIL, GRAMOFONOV IN HARMONIK
R. LORGER MARIBOR STEV. 142
Violine od Din 25.—, Ročne harmonike od Din 25.—,
Tamburice od Din 95.—, Gramofoni od Din 345.— dalje

Prodajalka ali pomočnik

za papirno, galanterijsko oziroma knjigotržno stroko z dobrimi
referencami se sprejme. Ponudbe s prepisi spričeval in sliko
na upravnštvo tega lista pod št. 46. — Istotam je tudi mesto za
blagajničarko.

Kupim stalno vsako množino kostanjevega taninskega lesa

SMREKOVE SKORJE — CELE IN ZDOBLJENE.

smrekove hmeljeve droge, rabljene, dobro ohranjene sode od strojnega in
edilnega olja po najvišjih cenah proti akreditivnemu plačilu

FRANC OSET, SV. PETER V SAVINJSKI DOLINI.

Trgovska hiša v Ptuj

z lepimi stranskimi poslopji (hlev, garaža), takoj naprodaj. —
Vprašanja pod: »PTUJ 10.401« na upravo »Slovenca«.

Prva slovenska parna vulkanizacija v Ljubljani PETER ŠKAFAR, RIMSKA CESTA ŠT. 11

je edina tvrdka v Ljubljani, ki ima oblastveno dovo-
ljenje za popravila galoš in snežnih čevljev, kakor
tudi vseh drugih gumastih predmetov. Zatorej dajte
svoje galoše in snežne čevlje v popravilo samo tej
tvrdki, ki ima za popravila gumastih predmetov v
zaposlene samo strokovnjake, ki na specialnih
strojih strokovnjaško izvrše popravila.

LETOS ZNIZANE CENE

POSTREŽBA SOLIDNA

Prodaja namiznega sadja

Ravnateljstvo veleposestev grofa pl. Herbersteina v Ptuj
proda približno dva vagona sortiranega namiznega zimskega
sadja, katero obstoji iz:

ca. 40% kanada	ca. 9% eiserja
ca. 40% maščankerja	ca. 6% ananasa
ca. 5% od drugih vrst	

Sadje se lahko vsak čas ogleda v Vurberški sadni kleti.
Oferte je poslati do dne 4. novembra t. l. do 12. ure
opoldne na podpisano ravnateljstvo s sledečo navedbo:

1. da se je sadje ogledalo,
2. da so prodajni pogoji gospodom ofertantom znani.

Na pozneje dospelje oferte se ne bo oziralo.

Prodajni pogoji:

1. Ceno je staviti loke klet Vurberg.
2. Izloči se samo le efektivno nagnito in natolčeno sadje.
3. Kod vadij se položi 10% skupnega zneska pri graščin-
skem dohodninskem uradu v Ptuj.
4. Plača se takoj pri prevzetju sadja, ki se mora izvršiti
najkasneje do 18. novembra 1928.
5. Oferte naj vsebujejo gotovo ceno za vso množino sadja,
ločeno za I. in II. razred in se na drugače sestavljene
oferte ne bo oziralo.
6. Ravnateljstvo si pridržuje — ne glede na višino ponudbe
— prosto izbero kupca.

Ravnateljstvo veleposestev
grofa Josipa Herberstein v Ptuj.

Zavore na vsa 4 kolesa

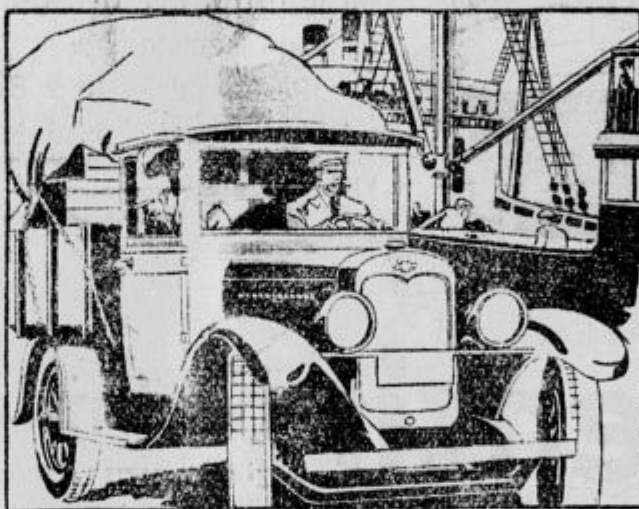
in posebej še 2 neodvisni na zadnja kolesa

4 brzine in druga zboljšanja

ima sedaj ta znameniti voz...

Povsod širom sveta cenijo posestniki Chevro-
let, ker ta omogoča razširjenje njih obrata.
Vsled znamenitih izboljšanj postaja ta voz
čedalje koristnejša glavica.Novi Chevroletovi tovorni vozovi 1½ tonske
nosivosti s prestavo na 4 brzine naprej in
zavorami na vsa 4 kolesa ter posebej še z
dvema neodvisnima zavorama na zadnja kolesa
so zdaj cenejši od katerega drugega tako oprem-
ljenega in zmožnega voza. Nove zavore (s ka-
terimi so opremljeni tudi lahki dobavni vo-
zovi) so dovolj močne, da zamorejo zanesljivo
ustaviti popolnoma natovorjen voz na vseh
strminah kakor tudi v drugih slučajih potrebe.
Zavorni bobni so sedaj močnejši, večji in se
ne segrevajo niti pri močni in pogosti uporabi.
Možnost, da bi Vam zavore odpovedale, je
popolnoma izključena.Prestava na 4 brzine omogoča popoln raz-
voj zmožnosti motorja, tako na ravnem, kakor
tudi na najhujših strminah in najslabših cestah,
ker razvija stroj pri novi nizki prestavi pri
vsakem obratu koles dvakrat toliko moči, koli-
kor pri prejšnjih modelih.Pri prejšnji prestavi na 3 brzine je bila
zmožnost Chevrolet tovornega voza večja od
drugih enake nosilnosti, zdaj pa je celo zmo-
žen prevoziti tovor 2000 kg tudi po vspetinah
okrog 30%! Ta okolnost je velike gospodarske
važnosti in dovoljuje ceneno opravljanje voza
na najslabših cestah. Nova nizka prestava olajša
tudi delovanje motorja na strminah in pri startu
pri popolnem tovoru.Ta in mnoga druga izboljšanja napravijo
Chevrolet čedalje bolj rentabilnim za Vaš
obrač. Za vsakega trgovca, tovarnarja, posest-
nika in podjetnika pomeni novi Chevrolet
investicijo, ki vrže že prvi dan obratovanja
voza primerno dividendo.Zastopnik Vam bo radevolje brezobvezno
razkazal vse podrobnosti in Vas po Vaši želji
informiral o vsem potrebnem.

Zastopniki po celi Jugoslaviji.

Za promet z omnibusom podaja novi Chevrolet
z navedenimi zavorami povečano varnost; nova
nizka prestava prepreči preobremenjevanje motorja na
klancih in pri startu.Močni prednji odbijač brani hladilnik novega
Chevroleta v velikem prometu ter ojačuje šasijo.
Novo konstruirana prednja peresa varuje voz
pred tresljaji na slabih cestah.

Chevrolet tovorni vozovi

PROIZVOD GENERAL MOTORS A

Glavno zastopstvo in zaloga rezervnih delov

V. & M. Barešič & Co.

Zagreb

Ljubljana

Marije Kraljice 34 — Tel. 27-44

Dunajska cesta 12 — Tel. 2292

Zadružna gospodarska banka d.d.

Brzoiav. naslov: Gospobanka

Ljubljana, Miklošičeva cesta 10

Telefon št. 2057, 2470 in 2979

Kapital in rezerve skupno nad Din 16.000.000.—, vloge nad Din 300.000.000.—

Izvršuje vse vrste bančnih poslov pod najugodnejšimi pogoji. Prodaja obveznic 7% drž. invest. posojila ter 2½% vojne odškodnine
in vseh vrst vrednostnih papirjev tudi na obroke pod zelo ugodnimi pogoji.

Glavno in največje zastopstvo v Sloveniji za prodajo srečk Državne razredne loterije.

Svoboda ~ sad dela in trpljenja

Od 1. 1848 do 1. 1918

S. Kranjec

Angleški zgodovinar J. H. Rose je obžaloval kot eno najusodnejših dejstev 19. stoletja, da ni že liberalno nemško gibanje l. 1848. ustvarilo nemškega edinstva. Najbrž bi bila svobodoumna Nemčija šentpavelskega parlamenta res doživela pri sosedih prijaznejši sprejem, kot ga je pa »s krvjo in železom« stvorjena Bismarckova in se ne bi bila razvila v militaristično in imperialistično Nemčijo Viljema II. S še večjo pravico pa bi mogli mi obžalovati, da ni že l. 1848. razsulo Avstrije v zvezo narodnih držav, kakršno je snoval kromerški parlament. Taka zveza bi se bila sama po sebi razvila v mirno likvidacijo anahronistične habsburške »hišne posesti«, kajti ob prvi priložnosti bi se bile posamezne države osamosvojile oziroma pridružile zunaj monarhije nastajajočim narodnim državam. Za nas Jugoslovane bi bilo zlasti važno, ko bi bili vsaj z delnim zedinjenjem prehiteli Italijo ali ga pa dosegli, preden se je mogla ta razviti v velesilo.

Toda rekriminacije nimajo smisla v zgodovini. Dinastije so preprečile tokrat zedinjenje Nemcev in dinastična politika Habsburžanov in caristične Rusije je z vojaško silo ohranila avstrijsko cesarstvo. »Pomladi narodov« je sledila kruta slana Bachovega absolutizma, ki se je moral pa kmalu umakniti Napoleonovim in Bismarckovim zmagam. Habsburžani so bili izrinjeni iz Italije in Nemčije in so se rajši pobotali z Madjari, ki so se bili skozi stoletja upirali njihovemu jarmu, kot da bi pristali na federalistično slovansko Avstrijo. Tako je nastala l. 1867. dualistična monarhija, v kateri so si Nemci in Madjari razdelili vladno nad slovanskimi in romanskimi narodi, ki so postali s tem državljani druge vrste. Že takrat je bila nemško-madjarska nadvlada prešibka, da bi obvladala celo monarhijo in je morala na eni strani Hrvatoma, na drugi pa Poljakom pustiti kolikor toliko izjemno stališče. Tako je imel dualizem že od vsega početka v sebi kalin nadaljnega razkroja v smeri subdualizma, s katerim so se bavili avstrijski državniki in generali še ob zatonu monarhije pred desetimi leti.

Dualizem

Je pač obvladal trenoten položaj, ni bil pa v stanu prenesti kakršnokoli povečanje monarhije. Zato pomeni okupacija Bosne in Hercegovine l. 1878. le navidezno nekako pojačano življensko silo dualistične monarhije, v resnici pa znači začetek njenega konca. To so dobro čutili Nemci, ki so okupaciji srdito nasprotovali, boječ se prevelikega števila Slovanov v državi. Madjari so nasprotno računali, da bo Bosna razdvojila Srbe in Hrvate, oni se bodo pa okoristili z njihovo neslogo, opirajoč se na bosanske muslimane in na državno-pravne pretenzije ogrske krone do Bosne. Za enkrat so imeli prav tudi Madjari in Bosna je res postala spodtaka srbsko-hrvatski slogi. Srbija je morala, sramotno zapuščena od Rusije, brez ugovora sprejeti okupacijo, toda srbski narod je ni priznal in trdno upal, da se bo Bosna prej ali slej združila s Srbijo. Hrvatje so nasprotno pozdravljali okupacijo in hrvatski sabor je brž pogrel državno-pravne zahteve troedine kraljevine po Bosni. Slovenci nismo imeli smisla za zgodovinsko pravo, toda povečanje slovanskega prebivalstva v monarhiji nam je pri naši šibkosti moglo le koristiti, zato smo se iz istih razlogov za okupacijo navduševali, kot so se je Nemci branili. Vrh tega so bili

vojni dogodki na Balkanu v l. 1875.—1878.

z veliko silo vzbudili jugoslovansko zavest in taša javnost je instinktivno čutila, da se je sedaj sprožilo vprašanje političnega zedinjenja Jugoslovancev, ki se bo moralo izvršiti ali v okviru Avstrije ali v okviru Srbije. Kako resno so pri vsej politični neobgljenosti takratne Srbije računali tudi z drugo možnostjo, dokazuje »Slovenčev« članek od 5. marca 1878, ki pravi med drugim: »Ako pa Avstrija ne bo imela razuma za potrebe časa, za potrebe njej podložnih narodov in ako se bo tudi po osvojitvi Bosne ravnala po načelu: Divide et impera, ako ne bo hotela združiti razkosanih udov ilirskega plemena, potem ilirska ideja sicer ne bo izumrla, a nje nositeljica postane mesto velike Avstrije mala Srbija, ki pa bo vsled te oživljajoče ideje postala Avstriji nevarna in dokaj močna sosedinja, kakor je že rekel piemontski kralj: „Mi smo močni ne toliko po svoji velikosti in vojni sili, ampak po ideji, katero zastopamo.“

Zgodilo se je točno tako. Po načelu:

Divide et impera!

so izkoriščali srbsko-hrvatsko neslogo in se trudili še bolj razcepiti Jugoslovane. V Bosni je skušal Kallay ustvariti novo »bosansko« narodnost, na Hrvatskem pa je skozi dvajset let

paševal Khuen, podpiran od Srbov, ki so jih pravaški »stekliši« preganjali kot »slaveno-srbsko pasmino«. Z istimi metodami je operirala avstro-ogrsko zunanja politika na Balkanu. Srbijo je spravila v gospodarskem in političnem oziru pod svoje varuštvo in da bi obrnila njeno pozornost od Bosne, ji je kazala pot na jug v Makedonijo. Tu je morala Srbija zadeti ob ruskega varovanca — Bolgarijo. Nesrečna srbsko-bolgarska vojna je nudila Avstro-Ogrski priliko, da je nastopila kot rešiteljica Srbije in še tesneje navezala nase slabotnega kralja Milana in njegovega sina Aleksandra.

Te metode so začele končno le odpovedovati in skoro istočasno se je na več straneh začel dalekosežen političen preokret.

Nova generacija hrvatske mladine,

ki jo je bilo Khuenovo nasilje pregnalo iz domovine, se je zlasti v Masarykovi šoli v Pragi navzela novih, realnejših nazorov v političnem delu. Spoznala je važnost podrobne gospodarske in politične organizacije širokih narodnih slojev in brezplodnost praznih državnopravnih prerakanj. Brž ko se je pretirani historizem umaknil demokratičnemu narodnostnemu pojmovanju, je bila odprta tudi pot za zблиžanje dotlej razdvojenih bratov. Treba je bilo le zunanega povoda, ki ga je dal madjarski napis na železniškem ravnateljstvu v Zagrebu, da je izbruhnil l. 1903. val narodnega nezadovoljstva, ki ga tudi Khuen s svojo močno roko ni mogel zaježiti. Odšel je prej sam, ko je prevzel vladno na Ogrskem. Ti dogodki so tako v banovini kot v Dalmaciji združili Hrvate in Srbe v skupni borbi in privedli l. 1905. do »reške« oziroma »zadarske« resolucije, iz katerih se je rodila

hrvatsko-srbska koalicija.

Naperjena je bila v prvi vrsti zoper dunajsko politiko, zato se je zvezala z Košutovo opozicijo na Ogrskem in jo podpirala v njenem boju za ogrsko samostojnost. Toda Madjari so hitro pozabili na hvaležnost in komaj je koalicija na Hrvatskem prevzela vladno, so jo z »železničarsko pragmatiko« pahnili v opozicijo in nazadnje celo v sloviti »veleizdajniški proces«.

Ta proces so rodili zunanje-politični razlogi. Treba je bilo Evropi pokazati »velesrbsko propagando« in opravičiti nameravano aneksijo Bosne, pa tudi morebitno vojno s Srbijo.

Leto 1903.

je bilo prineslo prevrat tudi v Srbiji, čigar pomena — značilno za zmoglost avstro-ogrskje diplomacije — se na Dunaju niso koj zavedali. Cesar Franc Jožef je bil celo prvi vladar, ki je pozdravil novega kralja Petra in ga zagotavljal svoje naklonjenosti, v nadi, da bo dobil v njem bolj poslušnega vazala, kot je bil zadnji Obrenović, ki se je bil začel proti koncu svoje vlade opasno nagibati k Rusiji. Toda na Dunaju so se temeljito zmotili. Nova Srbija pod vodstvom radikalov je šla za tem, da osvobodi sebe in ves Balkan izpod avstrijskega varuštva in je iskala v to svrhu opore v carinski zvezi z Bolgarijo. Avstro-Ogrska se je zavedala preteče nevarnosti in skušala najprej v »carinski vojni« gospodarsko streliti svojo sosedo. Ko se ji to ni posrečilo, si je hotela v prvi vrsti zagotoviti posest Bosne in eventualno riskirati vojno, dokler je bila Rusija še oslabiljena od japonskih udarcev in domače revolucije.

Aneksija Bosne in Hercegovine

se je radi ruske slabosti posrečila, toda monarhiji ni prinesla koristi in pomeni le nadaljnjo stopnjo v njenem razkroju. Miroljubnost starega cesarja in strah pred Italijo sta preprečila bojovite namere Hötendorfove vojaške stranke. Prestana vojna nevarnost je pa opozorila ves svet na jugoslovansko vprašanje, a tudi na metode avstro-ogreke zunanje politike, ki jih je z Masarykovo pomočjo odkril sloviti Friedjungov proces. Aehrenthal je bil razkrinkan kot falzifikator, Jugoslovani pa so dobili sijajno zadoščenje. Vendar tudi ti dogodki niso izmodrili avstro-ogrskih državnikov. Srbija si je zamen prizadevala, da bi dosegla znosnejše razmerje s sosedno monarhijo, Bosni so dali sicer ustavo, ki je bila pa zelo dvomljive vrednosti, a na Hrvatskem se je skoro začela strahovlada Cuvajevskega komisarijata. Tudi atentati na bosanskega namestnika Varesanina in na Cuvaja, s katerimi je vročerkurna mladina dala duška svojemu ogorčenju, niso izmodrili vladajočih močtev. Treba je bilo še groma zmagovitih srbskih topov doli od Kumanova, da so spregledali vsaj v Budimpešti in vrnili Hrvatski ustavno življenje.

Balkanska vojna

l. 1912./13. je bolj kot vsi prejšnji dogodki vzbudila zavest jugoslovanskega edinstva. Tlačeni Slovenci in Hrvatje so navdušeno pozdravljali brate-zmagovalce, dunajska vlada pa je reševala propadajočo Turčijo in slednjič rešila vsaj »svobodno« Albanijo, samo da je Srbiji zaprla izhod na Adrijo in izzvala novo srbsko-bolgarsko vojno. Na Dunaju so zopet sanjarili o zmagovitem pohodu na Balkan in aneksiji Srbije, toda v Berlinu so bili pametnejši in niso marali za take namerje žrtvovati svojih grenadirjev. Cesar Viljem je še ostentativno pozdravljaj vsaka Konstantina na Grškem in tako se je morala Avstro-Ogrska sprijazniti z bucareškim mirom, s katerim so l. 1913. balkanske države prvič v zgodovini uredile svoje zadeve same med seboj. Mir je bil sicer rešen, toda bil je le mir pred viharjem, ki je čez leto dni tem strašneje izbruhnil.

Jugoslovansko vprašanje

je vedno nujneje zahtevalo rešitve. Toda Seton-Watson je zaman iskal »ob dvajseti uri« avstrijskega državnika, ki bi imel pogum za to. Govorili so sicer o trializmu, toda vsi so se strinjali v tem, da Slovenci v habsburško jugoslovansko državo ne smejo priti. Navajali so zato razne razloge, ki se dajo vsi strniti v pojem nemškega »mostu do Adrije«, zaradi njega bi morali biti Slovenci žrtvovani Nemcem. Kot Nemci nas, tako niso Madjari hoteli mirnim potem izpustiti Hrvatke in Bosne. Dualizem se je izkazal kot nepremagljiva ovira za vsak državnopravni razvoj monarhije in s tem tudi za rešitev jugoslovanskega vprašanja v njenem okviru. Drugačno rešitev bi omogočil le vojaški poraz centralnih držav in razpad monarhije, na kar pa takrat ni bilo misliti in tudi antanta je bila skoro do konca svetovne vojne na stališču, da se Avstro-Ogrska mora ohraniti. Za to je bila zlasti Italija, ki je hotela monarhijo le odriniti od Adrije, ne pa dobiti mesto nje novega tekmeča na jadranski obali. Baš italijanska nevarnost je plašila Slovence in Hrvate še dolgo pred izvenavstrijsko rešitvijo jugoslovanskega vprašanja in jih vezala na dinastijo, v kateri so upali, da bo morda le z močno roko presekala gordijski voz dualizma in v lastnem interesu združila Jugoslovane.

Ko je slednjič

sarajevski atentat

prinesel monarhiji povod za davno pripravljeno vojno, ki naj bi uničila Srbijo kot nositeljico »oživljajoče ilirske ideje«, so prišli avstro-ogrski Jugoslovani v težak položaj. Slovenci in deloma Hrvatje so v strahu pred Italijo kljub vsem razočaranjem najprej še vztrajali pri avstrijskem programu, dokler niso bili tudi to pot razočarani, kajti dinastija se je le držala Nemcev in Madjarov in

Pred desefimi lefi

Jeglič, škof

Vse evropske države so se v prejšnjem stoletju vedno bolj odločno razvijale v smeri proč od Boga. Papeži so svarili in opominjali. Papež Leo XIII. je napovedal strašno kazen božjo, ki bo prav kmalu zadela in razrušila na videz mogočna cesarstva. Ta napoved se je izvršila po grozni svetovni vojski od l. 1914 do l. 1918. Kar čez noč so se razsula štiri cesarstva: katoliška Avstrija, protestantska Prusija, pravoslavna Ruska in mohamedanska Turčija.

Na ruševinah so se dvignile nove države, večinoma republike. Tudi Slovenci smo se prebudili. Konec oktobra 1918 smo dobili prvo svojo narodno vladno, dne 1. decembra istega leta pa smo se Slovenci, Hrvati in Srbi združili v kraljevino SHS z regentom Aleksandrom na čelu. Sedaj praznujemo desetletnico.

Naj ob tej pomenljivi desetletnici po svojem dnevniku opišem važnejše dogodke istih dni, ki bodo morda našo slovensko javnost zanimali.

I. Pred osvoboditvijo.

29. septembra 1918.

V dnevniku imam ta-le dogodek:

»V petek sem dobil dolgo svarilno pismo od Hussareka, ministrskega predsednika. Opisuje nevarnost jugoslovanskega vprašanja, ki se razvija v pravcu, ki je Avstriji sovražna. Očita mi moj nastop v tem oziru, očita sovražnost do Nemcev in naroča, naj se umaknem v ozadje in naj od sedaj korektno postopam... Danes sem mu primerno odgovoril in med drugimi tako-le zapisal: Res, v mnogih krogih slovenskih in hrvaških se razvija in hitro širi pravec, ki Avstrije več ne poudarja, da, celo pravec, ki od Avstrije odvraca. Toda,

z njimi vred drvela v propad. Najlažje stališče so kljub fizičnemu preganjanju imeli Srbi v monarhiji, ki so pač mirno čakali osvoboditve in uresničenja velikosrbskega programa. Z njimi je šel velik del Hrvatov in hrv.-srbska koalicija je, opirajoč se na Madjare, s katerimi jo je družil strah pred trializmom, spretno ohranila Hrvatski ustavno življenje in jo obvarovala komisarijata, ki so si ga zaman želeli frankovci.

Razvoj vojnih dogodkov je počasi zblížal politične smeri med Jugoslovani v monarhiji. Razočarani v notranjosti, so se jeli tudi avstrijsko misleči ozirati čez mejo, kjer so se zgodile velike spremembe. Padec caristične Rusije je odstranil nevarnost reakcionarnega in versko nestrpnega bizantinstva, nastop Amerike z geslom narodne samoodločbe pa je budil upanje, da z londonskim paktom še ni izrečena zadnja beseda. Začelo se je novo, sveže življenje, čigar odmev je tudi

majska deklaracija.

Baš ta pa je postala formula za širjenje jugoslovanske misli in ko je storila svojo dolžnost, so na zagrebškem sestanku spomladi 1918 vrgli iz nje tudi »žezlo«. Avstrijska orientacija je z izjemo Šušteršičeve in Stadlerjeve skupine zapuščena; reorganizirana SLS in hrvatski pravaši, ki so vzdrževali stike z Jugoslov. odborom onstran mej, so se vedno jasneje pripravljali na popolno narodno samoodločbo.

Polom na balkanskem bojišču

je končno prisilil monarhijo h kapitulaciji. Šele v tem zadnjem trenutku so se na Dunaju odločili h dejanju, ki je bilo tudi sedaj polovičarsko, kot vse, kar so kdaj storili. Cesar-ski manifest od 16. okt. je obljubljal zvezo narodnih držav, pri tem pa hotel varovati »integriteto ogrske krone«. Narodno veče, ki se mu je medtem pridružila koalicija, je seveda pomilovalno odklonilo tak anahronizem in ponovilo zahtevo po popolnem zedinjenju vseh Jugoslovancev ne glede na državne meje.

Wilsonov odgovor

ji je ugodil in z zadoščenjem je poudaril 22. oktobra »Slovenčev« uvodnik: »Avstrija nam ni hotela dati našega minimuma, sedaj prihajajo drugi in ti nam ne branijo našega maksimuma!« Avstro-Ogrska je 28. oktobra sprejela Wilsonove pogoje in priznala našo pravico do samoodločbe, ki nam je itak ni bila v stanu več krati. Manifestirali smo jo 29. oktobra, ko smo slovesno prekinili stoletne vezi in nudili roko bratom na jugu. Stori-li smo, kot je še pred vojno govoril Krek koroškim Slovincem: »Dozdaj smo gledali proti severu, odkoder prihaja mrzel sever; pogledajmo sedaj proti jugu, kjer greje toplo solnce! Na jugu so bratje in teh je veliko in močni so in vseh teh dom je naš skupni dom!«

16. oktober.

»Strašne grozote se sedaj vrše po svetu. Nemčija pobita, njeni vojski se hitro umikajo pred vojski antante. Angleži so zasedli Palestino in Sirijo do Beirutu in Damaska. Bolgarija je kapitulirala. Avstrijske in nemške čete beže iz Makedonije in Albanije, antantne se hitro dalje pomikajo, že so severno od Niša.«

»Kaj pa Avstrija? Zdi se, da razpada. Poljaki imajo že vladno v Varšavi. Čehi nočejo ne Avstrije, ne monarhije, že agitirajo za republiko. Nemci hočejo pravico samoodločbe, svojo državo, in sicer nekateri pod Habsburžani, drugi pa hočejo zvezo z Nemčijo, kot z zvezno državo. Mažari se pripravljajo za popolno samostojnost. V Jugoslaviji je pa takole: zagotovljena je, le to se ne ve, če jo dobimo v Avstriji, ali zunaj Avstrije. Naši slovenski politični krogi nagibajo na protiaustrijsko rešitev. Vendar parola vodilnih krogov je: nobene državno-pravne izjave, čakajmo rešitve na mirovnem kongresu, kakor zahteva ena Wilsonovih točk, ki jih je avstrijska vlada sprejela. Ako bo rešitev protiaustrijska, bomo v Jugoslaviji vsi Slovani na jugu, tudi Srbi-janci in Črnogorci. — Moj Bog, kaj bo? Prihodnji meseci bodo strašni, izpremenili bodo oblike naše stare Evrope.«

22. oktobra.

>Avstrije ni več. Poljaki so pridržani Poljski. Čehi se nič več ne prištevajo Avstriji. Mažari so se te dni razglasili personalno unijo in Jugoslovani hočejo imeti samostojno, neodvisno državo.

V Zagrebu so zasnovali »Narodno veče«, ki pooblaščen od vseh narodnih strank in skupin prevzame vrhovno in izključno vodstvo narodne politike. Izdali so dne 19. oktobra »Proglas na jugoslovanski narod«: za Slovence, Hrvate in Srbe zahtevajo suvereno državo po načelih politične in ekonomske demokracije; na mirovni konferenci hočejo biti zastopani po svojih posebnih odposlancih, cesarski manifest in slične rešitve odklanjajo, drugim na istem teritoriju obetajo svoboden razvoj, zunanji prost pristop do morja. Načelnik tega veča je dr. Korošec.

Ta proglas Avstrije ne omenja, vendar iz konteksta se razvidi, da govore o državi zunaj Avstrije, da na Avstrijo več ne mislijo.

23. oktobra.

>Ravnokar je bil pri meni deželni predsednik, grof Attems. Želel je, naj izdam duhovnikom pastirski list, v katerem naj povdarim, da sem še vedno za Avstrijo. Odgovoril sem, da sem na istem stališču s cesarjem, ki je priznal točke Wilsonove in je vso zadevo njemu izročil; pravca protiaustrijskega so pač krive centralne vlade; ko bi jaz zaželeno izjavo dal, bila bi popolnoma brezuspešna in jaz bi prišel ob vso veljavo.

27. oktobra.

>Te dni je deželni glavar Sušteršič sklical sejo deželnega odbora. Predložil je izjavo, da deželni odbor prizna »Narodno veče«, njegovo oblast in njegov manifest; odbor naj samo posle vodi in varuje deželno premoženje, dokler ga ne izroči novi vladi; v njegovem imenu naj vodi posle dr. Triller. Z dr. Sušteršičem je vse referate odložil tudi dr. Lampe. Par dni pozneje se je s ženo odpeljal v auto na Dunaj, od koder se ne vrne več.

II. Osvoboditev.

29. oktobra.

>Danes se je vršila lepa manifestacija za Jugoslavijo. Obhod se je pomikal po mestnih ulicah. Najlepši red. Orli in sokoli v uniformah. Nabroj deklet v krasnih narodnih nošah. Mnogo društev. Precej voz z navdušenim ljudstvom. Vsa šolska mladina. Velika truma socialdemokratov.

>Ustavili so se pred dvorcem. Na balkonu sem bil jaz, župan, deželni in državni poslanci, tudi nekaj drugih odličnikov. Mene so povabile vse tri stranke, naj pridem in nagovorim ljudstvo. Sklenili so, da spodaj izmed ljudstva ne sme nikdo govoriti, prepovedali so privatne konvencije in tudi nameravano veselico. Prizadevali so si, da bi onemogočili vsakršen neljub in škodljiv izgredek.

>Ljudstvo se je po obhodu uredilo na velikanskem trgu pred dvorcem. Ves trg od nuna do filharmonije je bil natlačen. Krasen pogled posebej na skupino v narodnih nošah!

Z balkona so govorili gg.: Hribar, dr. Lovro Pogačnik, Triller, častnik Rostohar, socialdemokrat Kopač, župan Tavčar in nazadnje še jaz. Govoril sem takole:

>Kvišku glave, približuje se Vaše odrešenje! Da, izpolnjuje se to, kar smo dolgo časa iz srca in po pravici želeli; približuje se čas, ko bomo sami svoji v prekrasni Jugoslaviji. Ko se te osvoboditve veselimo, zahvalimo se božji Previdnosti, ki je v svoji vsemoččnosti strašne dogodke nenadoma in nepričakovano zasakala tako, da se bo po navodilu papeža Benedikta XV. tudi malim narodom priznala in podelila popolna pravica. — V naših rokah je prihodnji ugodni ali neugodni

razvoj Jugoslavije. Ako je bomo zidali na trdnem temelju strahu božjega, na trdi skali naravne pravičnosti in krščanske ljubezni, bo stala trdno, ne bodo je omajali niti najbolj besni viharji. Ako bi jo pa zidali na človeških strasteh, na grdi sebičnosti in krivičnosti, zidali in urejali brez Boga, bo postavljena na pesek in sovražni viharji jo bodo porušili in podrtja bo strašna. — Toda, oh ne tako, ne! Ampak modrost božja naj razsvetli one, ki imajo odgovorno vlogo sezidati Jugoslavijo, da jo bodo utemeljili in uredili tako, da bo živela, se krepko razvijala, se lepo razcvetela in postala dobra mati vsega, zdravega, srečnega jugoslovanskega rodu. Bog čuvaj in obrani našo Jugoslavijo! Jugoslavija naj živi!

Ljudstvo je vsem govornikom izkazovalo burne ovacije. Začelo se je razhajati. Red je bil vzoren. Kakor so trume prikorakale, tako so tudi mirno odkorakale vsaka na svoj dom. Nobene nerodnosti ni bilo. Deo gratias! Na Dunaju so se bali, da bo danes tekla kri in naši Nemci so se bali surovih napadov: toda vsa slovesnost se je izvršila v popolnem miru in v najlepšem redu.

>Cesar je sprejel Wilsonove točke, tudi ono o samoodločbi narodov. Nam je dopustil, da se popolnoma sami odločimo, kako državo hočemo. V kratkem se bo proglasila narodna vlada. Predsednik Attems ima že povelje, da tej vladi izroči vse. Tudi vojaški poveljnik bo tej vladi izročil vojsko in jo ji dal na razpolago.

2. novembra.

Dne 31. oktobra zvečer so proglasili »Narodno vladco«, ki jo je »Narodno veče« odobrilo. SLS je 7, liberalnih (JDS) 6, socialde-

Ob prevratu na Goriškem

Dr. Anton Breclj

Ko prebiram svoje zapiske iz tistih strašno lepih časov, mi je tako čudno pri srcu; v meni se obnavlja neka mešanica občutov, ki ni ne strah, ne groza, ne bol, ne radost, marveč nekako bolešno hrepenenje in pričakovanje nečesa, kar naj zameni mučni položaj...

Koncem oktobra 1917 se je premaknila dve in pol letna soška fronta na Pijavo. Sredina slovenske Goriške, od Devina na morju do Prebila, je bila opustošena, vasi in trgi razrušeni in požgani, polja in nasadi podobni razriti puščavi, prepleteni z bodečo žico in posuti z izstrelki. V zimi 1917-18 so po tej nesrečni deželi gospodarile podgane, ki so poleg mnogih drugih poslov odvzemale tudi delo grobarjem. Spomladi se je začela dežela nekoliko oživljati. Iz zaledja in raznih taborišč so se vračale sestrane družine iščoč zavetja v vojaških kavernah, barakah in brlogih ter začele brskati po zemlji brez primernega orodja in brez živine, da bi izsilile iz zemlje vsaj perisice krompirja ali turščice in si po triletnem stradanju utešile glad. Moških ni bilo med vračajočimi se begunci skoraj nič, kar jih ni obležalo po raznih bojiščih, bili so ali še v vojni službi ali pa vojni ujetniki v daljni Rusiji. Domov so se vračali onemogli starci, izmučene žene in sestrane otroci.

O, ti nesrečni otroci! Koliko otrok nam je takrat uničila vojna, ko so se že vrnili domov. Povsod po deželi je namreč še mrgolelo neizstreljenih granat, zlasti ročnih, in dan na dan so se redno dogajale nesreče. Tu se je razpočila granata, ko je mati zakurila na ognjišču, ker je bila granata zarita v grobljo, in raztrgala njo in še katerega otroka; tam je zadel moški z lopato ali koso na granato, ki ga je raznesla; od povsod pa so prihajale novice o otrocih, ki jih je razmesarila granata. Kupoma so nam prinašali otroke z odtrganimi udi in brez oči v bolnico, ki smo jo koncem

mokrat 1. Predsednik je naš, namreč vitez Pogačnik; veseli smo dr. Brejca za notranje zadeve, Vrstovška za uk in bogočastje. Celo duhovnik je pri vladi, namreč prelat Andrej Kalan. Kar jih je iz JDS so zmerni: Tavčar, Triller, Kukovec, Ravnihar; bolj strasten je Pestotnik.

Včeraj 1. novembra so bili naši zastopniki, tudi liberalni, pri sv. maši zahvalnici, ki sem jo opravil jaz. Poprej sem imel pridigo v slovenskem jeziku, ki je bila do sedaj vedno v nemškem. Govoril sem v 1. delu o nebeški domovini, v 2. delu o naši zemeljski domovini. Razložil sem, kaj je prava demokracija in v katerem obsegu ni proti veri samoodločba narodov. Nam je samoodločbo dopustil sam cesar, torej je tudi priznal, da naj bodo Jugoslovani v lastni državi, ter naj si sami določijo razmerje do Avstrije. Zato je naš korak popolnoma postaven in tudi narodna vlada zakonita. Državne prisege se niso prelomile. Po svetem opravilu je bil »Te Deum«.

Konec.

Po tem so se dogodki naglo razvijali. — Dne 24. novembra so zastopniki jugoslovanskih dežel, ki so bile v mejah Avstrije, sklenili, da se pridružijo Srbiji, ker drugače antanta Jugoslavije ne bo priznala. Izbran odbor je odpotoval v Beograd, da se tam združi izvrši. Dne 1. decembra se je ta združenje slovesno razglasila, zato bo ta dan vedno v diki državnih praznik.

Bog daj, da bi se v naši državi vsi spametovali, pa bi Slovenci, Hrvatje in Srbi delovali složno v korist države, v korist vsake njenih delov in monarhiji, kateri naj ostane na čelu dinastija Karadgorgjevič!

avgusta 1918 za silo otvorili v ruševinah prejšnje splošne bolnice Usmiljenih bratov (Via Alvarez) v Gorici, ki je bila takrat in še dolgo edina civilna bolnica v izmučeni deželi.

Navzlic vsem grozotam je vladalo med goriškimi Slovenci veselo in upalno razpoloženje. Vidno se je bližal konec svetovni moriji, ki je morda najbolj kruto prizadela slovensko Goriško. Znamenja konca so se množila: ponesrečena ofenziva na Pijavi v poletju in nemški neuspehi na francoski fronti; Wilsonovo prizadevanje za mir in njegova načela o samoodločbi narodov so dobivale v deželi čim dalje močnejši odmevi, zlasti ker se je vsa Goriška že spomladi soglasno izjavila za Krek-Koroščevo majsko deklaracijo.

V tem trpljenju in pričakovanju nas je obiskal predsednik Narodnega sveta dr. Ant. Korošec. Dne 13. septembra se nas je zbralo okoli 100 goriških Slovencev v dvorani gostilne pri Zlatem angelu. Dr. Korošec nam je jasno očrtal položaj in napovedal polom osrednjih držav ter razpad Avstrije v najbližnji bodočnosti. V ta namen je prišel med nas ustanoviti Narodni svet za Goriško, ki naj se pripravi, da prevzame soupravo v svoje roke v imenu Jugoslavije. Poudaril je zlasti nevarnost, pretečo Goriški s strani ogromne vojske, ki se bo po razpadu fronte vsula s severnoitalskih nižav in planja po deželi. Poročal je tudi profesor Remec o pomoči, ki jo hoče nuditi Zadružna Zveza v Ljubljani potom Goriške Zveze za obnovo goriške dežele. Soglasno je bil izvoljen Narodni svet. Med ganljivim navdušenjem se je poslovil od nas dr. Korošec s spremstvom med klici: Na svidenje v svobodni Jugoslaviji!

Drugi dan, 14. septembra, se je Narodni svet sestal in konstituiral. Za predsednika smo si izbrali odvetnika dr. Karla Podgornika, ker jaz nisem mogel prevzeti tega mesta radi

prevelike zaposlenosti — bil sem takrat edini zdravnik v edini bolnici v vsej deželi. Jaz sem bil podpredsednik, tajniške posle smo izročili dr. Petru Medveščku, blagajniške pa S. Premrtu, ravnatelju Goriške Zveze. Lepe, zanimive so bile seje Narodnega sveta, ki smo jih imeli vsak teden večkrat v takratnih prostorih Goriške zveze (vogelna hiša nasproti mestnemu magistratu). Dasi smo bili pripadniki raznih strank, vendar ni bilo nasprotja med nami, vse sklepanje je šlo gladko in soglasno. Napravili smo načrte, kako bomo vodili javno upravo in mislili, kako bi pritegnili v svoj delokrog tudi beneške Slovence.

Dne 19. septembra je izšla prva številka »Goriške Straže«, ki jo je uredil kurat Ciril Metod Vuča. Ta prijatelj je stanoval takrat pri meni v polpodrti sobi in upravljal iz Gorice kar tri okoliške duhovnije: svojo v Podgori, veliko župnijo Ločnik in obsežno duhovnijo Pevmo. Povsod so bile cerkve in vsa poslopja razrušena, zato je maševal in pridigoval vernikom po barakah.

Dogodki so dozorevali. Nemci so bili tepeni na Marni, solunska fronta se je zrušila, Bolgarija je odpovedala zavezništvo osrednjim državam, cesar Karel je obupal in zaprosil Wilsona za mirovno posredovanje.

Takrat se je pojavila na Goriškem nova strašna nadloga, nastopila je kuga, ki so ji rekli španska hripa. Kar nenadoma so obolevale celotne družine in cele vasi, kupoma so umirali naši ljudje ponajveč mlade žene in dekleta. Dela v bolnici in letanja po mestu in okolici je bilo dan in noč. Kmalu se je bolezen prišla tudi mene, vendar sem opravljal svoje posle in hodil k sejam Narodnega sveta še 14 dni; v nedeljo 13. oktobra pa sem obležal. V cerkvi sem omedleval, v bolnici nisem mogel več po stopnicah, dotedanji vročnici z mamnim glavobolom in mučnim kašljem se je pridružilo še zbadanje v desnem prsju in dušljivo dihanje: pljučnica. Rad bi odšel k družini v Ajdovščino (hiša v Gorici še ni bila popravljena), a nisem dobil voznika, sam z avtomobilom pa nisem mogel. Poslal sem sporočilo in čakal. Brez postrežbe sem prebil tri dni na svojem domu, dremal podnevi, blede ponoči in kašljal neprestano. Četrty dan je prišel prejšnji moj tovariš iz bolnice primarij dr. Weinlechner, ki je bil takrat v vojni bolnici, ter me dal po vojaki prenesti v našo bolnico. Ležal sem tam nekaj dni; poleg ljubih obiskov, kakršen je bil vsakdanji Vugov ali Podgornikov, ki sta me obveščala o dogodkih, sem imel neprestano na vratu razne znanke in neznance. Komaj se je vročina poglobila, sem se napotil — podpiral me je usmiljeni brat podzdravnik fr. Nikodem — na svoj dom ter se zaprl. O svojih v Ajdovščini sem izvedel, da so vsi oboleli. Ko je prišel 23. oktobra brat Jože k meni pogledat, sem odšel z njegovo pomočjo na poštnem avtu v Ajdovščino. Zena, vsi otroci in dekla so ležali, kuhala jim je moja 70letna mati, stregla pa neka požrtvovalna bolničarka Slovenka, ki jo je poslal vojaški zdravnik iz vojne bolnice v pomoč.

Vznemirljiva poročila so prihajala z italijanskega bojišča, vojaštva v deželi, ki je bilo večinoma nemško in madžarsko, se je polasčala zbežanost. Opotekajoč se od slabotnosti sem se v ponedeljek 28. oktobra sam vrnil v Gorico in družini naročil, naj pridejo za menoj vsi takoj, ko dobe kako vozilo na razpolago.

V Gorici je že vse vrvelo, Narodni svet je bil zbran kar neprestano. 29. oktobra smo zvedeli, da se je dan preje proglasila v Pragi samostojnost Čehoslovaške, isti dan pa se pričakuje v Ljubljani in Zagrebu proglasitev samostojne Jugoslavije. V Gorici smo bili v mučnem položaju, kaj naj počnemo brez vsakršne opore?

30. oktobra so oživele ceste in železnice od Italije sem. Avtomobili, vozovi, konji so

I. Godina C. M.:

Na smrt obsojeni

Kako smo padli v ogrsko ujetništvo v Murski Soboti 3. januarja 1919.

Pred leti bi se mi še zdelo kruto, če bi kdo želel naj opišem tisto usodno jutro v petek dne 3. januarja 1919, ko so nas razjarjeni Ogrji v Murski Soboti ujeli, vrgli v ječo in gnali pred puškine cevi, da nas ustrelijo. Sedaj bo kmalu že 10 let tega in doživel sem kar uči dušeslovje, da postane spomin na neprijetne dogodke ali reči sčasoma prijeten.

Mučen položaj v jutru 3. januarja je pri meni še zaostrela devetdnevna zgodovina pred tem dnem. Dne 24. decembra 1918 so Jugoslovani zasedli Medjimurje in del posadke kapetana Jurišiča je pri treh Bistricah hotel prekorati Muro in pregnati tamkajšnje ogrsko vojaštvo. Posrečilo se mi je z brodom prepeljati Jugoslovane čez reko, nato sem se javil kot prostovoljec v jugoslovansko vojaško službo ter vodil zasledovanje Ogrrov. Tisti teden je kapetan Jurišič z dvema stotnjama zasedel Dol. Lendavo in Mursko Sobotu. Ogrski časopisi so me označili za izdajalca domovine, ker sem z orožjem nastopil proti lastni (Ogrski) državi.

Dne 1. januarja leta 1919. zvečer sem prišel z g. B. Sevtrom iz Radgone v Mursko Sobotu. Poveljstvo z nekaterimi častniki je bilo nastanjeno v gradu pri grofu Sapariju, drugi smo stanovali v hotelu Dobray, moštvo pa večinoma v novem šolskem poslopju (v sedanji

gimnaziji). Vhodi v mesto, železniška postaja in nekatera javna poslopja so bila zastražena, po mestu pa so patrolirali veseli vojaki.

Zvečer (2. januarja) je bila vojaška sodnijska obravnava, katero je vodil Jurišičev pribočnik poročnik Dolček. Služkinja je ovadila svojega gospodarja dr. C.-a, da ima orožje. Dr. C. je bil oproščen, služkinjo so pa vojaki takoj odpeljali v zapor. Potem še malo v kavarni in nazadnje k počitku v zadnji sobi v prvem nadstropju pri Dobrayju...

Moralo je biti okrog pol 6 zjutraj (3. januarja). Na vrata močni udarci. Kakor klopota-nje puškinih kopit. Rezko govorjenje — v madžarščini. Po hotelu vrvenje. Zunaj strelji, posamezni in zopet kakor bi se prehitevali. Vmes pok ročne granate in vpitje. Zopet še hušji udarci na vrata in ogrsko preklinjanje. »Odprite! — Dvignem se v postelji. Ali skozi okno? Je previsoko in spodaj vojaki. Ali naj streljam skozi vrata in potem ustrelim sebe? Za samomor nisem bil vzgojen. Streljati in potem se udati bi se reklo, dovoliti, da me skalpirajo. — Udarci na vrata in šklepet z bajoneti!

Vstanem. »In albis« stopim k vratom in odklenem. Pokazeta se dva bajoneta, dvoje puškinih cevi, tretji bajonet, dva, trije, štiri vojaki in mlad častnik z ogrskimi rdečimi trakovi. Častnik stoji z revolverjem pred menoj. »Kje imate orožje?« vpraša v slabi nemščini? Pokažem revolver in meč, ki sta višela na obehalniku. »Ujeti ste!« »Kdo me je ujel?« »Redno ogrsko vojaštvo.« — »Kaj pomenijo rdeči znaki na vaših čepicah?« —

>Redno ogrsko vojaštvo smo. Ujeti ste, oblecite se!« Dvema vojakoma zapove, naj me pri oblačenju stražita.

Ali me je kdo spoznal, da sem razkričani izdajalec domovine? Ti me niso. Če ni nadporočnika Tkalcu zraven, potem me morda sploh ne bodo. Da me le tovariši ne bi klicali po pravem imenu! Uničiti je treba vse, kjer je označeno moje ime. Neopaženo sem med oblačenjem trgal naslovno stran iz moje belježnice. Med tem zunaj streljanje. Včasih je kakor ponehalo, potem pa zopet toliko močnejše. Kaj je z našo posadko? Ali se kaj brani? Ali se sploh more? Ali je sovražnik v veliki premoči? Morda se jim posreči vreči ga nazaj in se potem vloge v hotelu Dobrayu zamenjajo in bom jaz rekel: »Ujeti ste!« Redna jugoslovanska vojska smo! Toda do tega ni prišlo. Oblečenega me ženeta na hodnik. Tu se je naš častniški namestnik Polak glasno prepiral z ogrskim častnikom. Pogumen, ta naš Polak! Dragonski zastavonoša, mladi Stanko Perpar iz Ljubljane, je mirno zrl daleč na drugo stran hodnika, čeprav nikogar ni bilo tam. Gosp. B. Sever, edini civilist med nami, si je v sosednji sobi pri odprtih vratih z vso umevno nervoznostjo natikal manšete. Ko pride k nam, se glasno predstavim Polaku: »Moje ime Sever.« In vsi me pogledajo, toda nihče nič ne reče. Hotel sem, da me vendar nihče ne bi poklical s pravim imenom, ker bi bil potem gotovo zgubljen, tako pa ne bodo vedeli, koga so ujeli.

Za tem nas močna patrolja žene po temnih ulicah do neke hiše. »Janoš bači!« »Janoš

bači«, so klicali vojaki in »Janoš bači« pride z velikimi ključi in slabotno svetilko in nas — ko smo prehodili tri, štiri hodnike — zaklenejo v popolnoma temno celico soboške ječe.

Šele tu se zavemo v kakšnem položaju smo. Zunaj zopet streljanje. S strojnico, topovski strel, enkrat, dvakrat, ročne granate... in zopet utihne. Upanje... Tovarišem razložim, zakaj sem se tako predstavil in prosim, naj me gotovo nobeden ne pokliče s pravim imenom. Potem v kotu celice sežgem vse listine, kjer je bilo označeno moje ime.

Kdaj pridejo po nas? In kdo pride? Morda se da uiti? Polak spleza po zidu do ozkega okna. »Kakor roka debeli križi. Ne bo šlo!« — Kdo je prav za prav kriv poraza? Kako je z Jurišičem, ki se je snoči pozno vrnil v Mursko Sobotu? Kako da nismo bili v hotelu obveščeni o napadu? »Mesto je bilo ponoči premalo zavarovano.« »Sploh nas je premalo, smešno malo.« »Sedaj ima Jurišič svojo baharijo, da se upa z dvema mornarjema (večidel posadke so tvorili bivši dalmatinski mornarji) zasesti celo Ogrsko!«

Skozi okence se je začelo kakor daniti. Zdelo se nam je, da se blizu poslopja zbira množica. Na hodniku ropot, govorjenje, ukazovanje, trdo stopanje. V ključavnici glasno razrožljajo veliki ključi. Ogrsko zavpije: »Vente!« In smo šli drug za drugim. Tipali smo po temnem hodniku in otipavali bajonete na puškah vojakov, ki so se razpostavili po celem hodniku.

Pridemo na ulico. Pravkar se je delal

begači po blatnih cestah, železniški vozovi pa so bili natrpani, vse strehe so bile polne vojakov, ki so se obešali tudi na stopnice in odbijače.

31. oktobra je nered naraščal. Vse ulice in trgi v mestu so vrveli. Narodni svet je prežal, kje bi dobil kako zanesljivo četo, da bi mogel prevzeti oblast in vzdrževati red. Zvečer je prišel češki bataljon ter obljubil pomoč Narodnemu svetu. Meni je precej odleglo, ko je ponoči prispela družina v Gorico, da sem kar pozabil na svoje telesne težave.

1. novembra je bil naval iz Italije še hujši, med vozili so se rili tudi pešci. Čehi so odšli, ker so se zbal, da zgube zvezo z daljno domovino. Narodni svet je bil še vedno brez moči. Zveze z Ljubljano ni bilo, nobenih poročil, nič časopisov, telefon in telegraf trajno zasedena po neznanih poveljih. Iz tržaške »Edinosti« sem zvečer zvedel, da se je 29. okt. sestavila Narodna vlada v Ljubljani in da sem tudi jaz postavljen v njo za člana.

2. novembra. Hvala Bogu! Slovenski strelski polk št. 2, nekdanji naš planinski pol št. 27, je dospel v Gorico in obljubil zvestobo Narodnemu svetu. Takoj smo prevzeli vsa politično in vojaško upravo, železnico, pošto, sodnijo in vsa oblastva v imenu Jugoslavije. Na goriškem gradu je zaplapolala močena slovenska trobojnica, isto tako na poslopju okrajnega glavarstva na Travniku, kamor se je preselil Narodni svet, ki je bil vse tiste dni v parmanenci. Vsa Gorica se je svečano odela v slovenske zastave.

3. novembra je odšel dr. Podgornik proti Italiji išoč zveze z višjimi poveljstvi razpadle armade, najrajši z generalom Borojevičem. Mi smo v veliki dvorani na glavarstvu v dolgotrajni štiriurni seji uredili javno upravo in izročili posamične posle zanesljivim možem. Prišla je deputacija goriških Italijanov, ki je priznala Jugoslavijo in našo revolucionarno vlado ter prosila zakonitega varstva, kar smo jim seveda zagotovili.

4. novembra sem navzlic težkemu dihanju in neprestanemu kašljanju odpotoval v Ljubljano. Spremljal me je naš železniški predstavnik France Zemlja. Naš avto se je komaj preril skozi dolge zamotane kolone razpadle armade. V Ljubljani sem naznanil predsedniku Narodne vlade Josipu Pogačniku, da ne sprejemam članstva v vladi, ker hočem ostati med ožjimi vojaki, ki so med Slovenci najbolj prizadeti po vojni in jih čaka negotova bodočnost.

5. novembra sva se po dobljenih vojaških in navodilih vrnila v Zemljo v Gorico še z večjimi težavami in zaprekami, ker vse ceste so bile skoz in skoz natrpane. Moje poročilo v Narodnem svetu zlasti o prizadevanju dr. Korošca v Ženevi in Parizu je vzbudilo veliko veselje.

6. novembra pomeni začetek črnih dni za ubogo Goriško. Po Korusu so se med slovenskimi začele pojavljati tudi italijanske zastave in okoli 9 se je začel pomikati po Korusu navzgor sprevoz. Na čelu so nosili jezdec bele zastave, za njimi so prišle zastave antantnih držav in zastopniki antantnih armad, za njimi pa italijanska vojska.

V imenu okupacijske vojske je prevzel vso upravo general Rodini, ki je nekaj dni za tem pregnal Narodni svet z glavarstva in ga razpustil. Goriškim Slovincem je sijalo solnce svobode komaj en teden.

Slovenci! Slovenke!

Spomnimo se 29. oktobra 1928!
Dostojno proslavimo desetletnico
našega osvobođenja!

dan. Množica ljudstva, vmes vojaki in orožniki, seveda madžarski. Huronsko vpitje. Pridružijo nam še vrsto ujetih mornarjev z obupanimi obrazi, in potem se prične vse sprevoz pomikati proti katoliški cerkvi. Nastane nered. Vse križem vpije. Menda je bila zbrana vsa soboška madžaronska drhal. Vojaki nam kričijo, naj se ustavimo. Praporščak Perper, prvi, ni razumel in hotel iti naprej. Priskoči orožnik: s korobačem po hrbtu, sune ga v prsi, nazaj. Ko se ljudstvo malo pomiri, zopet naprej. Iz množice sem ujel ogrski razgovor: »Kam jih peljejo?« — »Za cerkviijo jih bodo ustrelili.« — Torej še nekaj minut življenja... Tovarišem nisem povedal, čeprav me je g. Sever kar naprej spraševal, kaj da pravijo, kam gremo. Slutili so itak vsi, kam gremo.

Prosim, sedaj pa ne zahtevajte, da bi točno opisal, kako je bilo in kaj sem čutil. Pri cerkvi ljudstvo ustavlja, nas pa peljejo za cerkev. Na praznem prostoru obstojimo. Vrsta se obrne na levo. Priprave za streljanje. »Ustrelili nas bodo« gre od ust do ust...

In potem je nekdo prišel ter sporočil, naj nas peljejo do prve železniške postaje od Murske Sobotice. — In tu zaključim.

Predolgo bi bilo, če bi hotel opisati naš križev pot do Sombathelja (Steinamanger) in kako nas je 5. februarja 7 ušlo, od katerih smo pa samo trije (časniški namestnik Polak, nadporočnik Ostere in jaz) srečno dospeli v Avstrijo in odtod v Jugoslavijo. — Mislim, da Ogrci še danes ne vedo, da so pod imenom Franc Petovar (kakor sem se ves čas v ujetništvu imenoval) imeli ujetega mene.

Slovenska Krajina ob desetletnici osvobođenja

J. G.

Za Slovensko krajino (Prekmurje) še ni poteklo 10 let, kar je osvobođenja, ker so ta del Slovenije zasedle jugoslovanske čete še le 12. avgusta 1919, potem ko so bile v vrhovnem svetu na pariški mirovni konferenci 1. avgusta istega leta sprejete zadavne meje in je bilo to 4. avgusta sporočeno naši delegaciji, 6. avgusta pa vladi v Beogradu. Vendar Slovenska krajina praznuje tudi danes 10 letnico osvobođenja, ker se čuti kot sestavni del celotne Slovenije.

Obletnice so spomini. Spomini Slovenske krajine na dneve in mesece pred 10 leti so sicer žalostni, toda, ker so bili tisti časi trpljenja kronani z zmago, ni prav nič neumestno se jih spomniti na današnji dan veselja! Prihodnje leto naj bi pa Slovenska krajina praznovala svojo 10 letnico osvobođenja.

Narodnostno gibanje v smislu majniške deklaracije je sicer bilo zaneseno med Slovence na levem bregu Mure, vendar daleko ne v takem obsegu, kakršno je bilo v ostali Sloveniji. Zastopniki Slovenske prajine so se pol uradno udeležili narodnega tabora v Ljutomeru (8. novembra) toda na to, da bi se Slovenska krajina ločila od Ogrske, kakor se je večji del Slovenije od Avstrije, še daleko ni bilo mogoče sanjati. Narod nikakor ni bil pripravljen na to v taki meri kakor drugod. Vse uradništvo je bilo izključno madžarsko ali pa madžaronsko. Zavednega slovenskega laičnega izobraženstva skoro ni bilo. Hrbenico zavednega slovenstva je tvoril krog katoliških duhovnikov okrog župnika in sedanjega narodnega poslanca Jožefa Klekca.

Usodno je bilo, da se je gnjev nad vojno in tlačitelji obrnil proti grofom in židom in deloma v komunistični obliki proti vsem premožnejšim, kar je dalo domačemu učitelju — vsému rezervnemu nadporočniku Viljemu Tkalcu — priliko, da je organiziral ogrsko vojaško moč, s katero je strahoval Slovensko krajino v večjih ali manjših presledkih prav do zasedbe 12. avg. 1919.

Skrajno mučni in nič manj usodni so bili dogodki v Slovenski krajini okoli Božica 1918 in novega leta 1919. Jugoslovani so 24. dec. zasedli Medjimurje in oddelek bataljona kapetana Jurišiča tudi tri Bistrice in Dolenjo Lendavo. Dne 26. dec. se je pa vršil v Radgoni narodni tabor, na katerem je bil izvoljen za predsednika domačin iz Slovenske krajine. Pri tej priliki je vojaški osvoboditelj in bratitelj slovenske severne meje general Maister napravil načrt, da zasede Prekmurje. Toda med tem je že kapetan Jurišič prikorakal iz Dolnje Lendave preko Beltincev in s pešico vojakov osvojil Mursko Sobotico. Načrti generala Maistra so bili prekinjeni — pa tudi Jurišičovo posadko so Madžari dne 3. januarja

zgodaj zjutraj nenadoma napadli in premagali. Jurišič je bil ranjen in z nekaterimi drugimi ujet, nekaj jih je padlo, drugi so se pa umaknili za Muro.

Začasna zasedba je prinesla domačinom novo gorje. Madžarom je dala upanje, da Jugoslavija na Slovensko krajino morda sploh resno ne računa in so z vso strogostjo nastopili proti vsem, ki so se za časa zasedbe kulikaj izpostavljali za Jugoslovane. Med ljudstvo so pa vrgli misel nekake samostojne slovenske pokrajine v okviru ogrske krone sv. Štefana. Nato so katoliški duhovniki dne 14. januarja 1919 na shodu v Črensovcih sklenili in v »Novinah« objavili izjavo, s katero zahtevajo popolno avtonomijo, povdarili pa, da je narod Slovenske krajine etnografsko isti kakor tisti na desnem bregu Mure.

Tudi ogrski boljševizem je moral preživeti Slovenska krajina. V celi državi (Ogrski) je boljševizem zavladal proti koncu meseca marca 1919. Za Slovensko krajino je postal komisar že omenjeni Viljem Tkalec. — Toda ostalo je skoraj povsod isto uradništvo in je opravljalo skoro vse po starem načinu. Udarci je bil za Krajino zlasti v tem, ker so vzeli župniku Klekcu »Novine« in so jih izdajali v svojem duhu sami. Zlasti tuji vojaki so pa izsiljevali od ljudi denar in ga zamenjali z boljševiškim. — Huje je bilo, ko je junija postal Tkalec za Budimpešto sumljiv in so ga v enotedenski bitki premagali in pregnali. Tkalecovo mesto je zasedel neki žid in sploh vse vedline službe tuji, ki so preganjali zlasti duhovščino, da je moral bežati in so bili ljudje ponekod brez božje službe. Župnika in uradnika Klekca so obsodili na smrt. Preoblečene mu v berača in poliskera delavca se mu je posrečilo skozi boljševiške patrulje uiti v Jugoslavijo.

Dne 1. avgusta 1919 se je sicer v Budimpešti zrušil boljševizem in Tkalec je zopet nastopil kot »bel gardist«, toda pariška mirovna konferenca je po uspešnem prizadevanju našega izvedenca za Prekmurje, g. vseuč. prof. dr. M. Slaviča, prisodila Slovensko krajino Jugoslaviji, ki je dne 12. avgusta z močno vojsko zasedla in razpršila vse nasprotne sile.

Rekli smo, da so obletnice spomini. Slovenska krajina se spominja svojega krutega robstva, da se tem bolj veseli srečne prostosti, ki jo je dosegla z združitvijo z Jugoslavijo. Če smo včasih kakor nezadovoljni, naj brezupni vpovstavitelji Ogrske ne tolačijo tega v svojo korist, ampak naj vedo, da se prav v tem čutimo najbolj svobodne, ko imamo pravico kakor domači sin v domači hiši grajati nedostatke in z vsimi sredstvi sodelovati kot sestavni del pri gradbi velike domovine.

V Mariboru pred desetimi leti

Franjo Žebot

Ko so začetkom oktobra 1918 prihajali od vseh strani glasovi, da morata nemška in avstrijska armada na vseh frontah nazaj, se je posebno v Mariboru videlo in čutilo, da je položaj za naše obmejne kraje postal resen. Dr. Korošec je že začetkom oktobra zaupno sporočil predsedniku Narodnega sveta g. dr. Karlu Verstovšku, da je konec svetovne vojne tu, ker so nemško-avstrijske armade na vseh bojiščih tepene. Naš voditelj je nadalje sporočil, da se cesar Karel sicer trudi, da bi v zadnjem trenutku rešil Avstrijo propada s tem, da je ponudil Čehom in Jugoslovanom nekako samostojnost v okvirju Avstro-Ogrske, a je bil njegov korak že davno prekasen. — Dr. Koroščevo sporočilo, da naj Narodni svet skrbno pripravi vse, da Slovenci postanemo sami gospodarji na Slovenskem, je izzvalo velikansko veselje med našimi ljudmi.

Pred polomom.

Nekega jutra v začetku oktobra pride k meni dr. Verstovšek. Z obrazu se mu je videlo, da mi ima povedati nekaj posebno važnega. Pravi:

»Velike stvari se godijo. Avstrija in Nemčija morata na vseh frontah nazaj. Vojništvo je odpovedalo zvestobo in zapuša strelske jarke. Ljudje so sami napravili konec vojne. Avstrija bo gotovo razpadla in te dni moramo napeti vse sile, da ohranimo red in da postanemo sami gospodarji naše Slovenije. Pustite vse drugo sedaj na strani in pojdite v vse obmejne občine, da organiziramo našo lastno slovensko obrambo. Takoj bo seja Narodnega sveta, pojdite, kar z menoj...«

Po seji Narodnega sveta pa so se razpršili na vse strani... V dveh dneh so bili vsi kraji na naši narodni meji obveščeni o dogodkih, ki se nam bližajo. Naši vodilni slovenski možje po vseh župnijah so pustili vse kmetsko delo in so sklicevali sestanke mož in mladeničev. Ustanavljale so se na vseh koncih in krajih Narodne straže.

Zadnji poizkusi cesarskega Dunaja.

Zadnje dni meseca oktobra so se začele valiti skozi Maribor od vseh strani domu odhajajoče vojaške čete. Dovolj jim je bilo ne-

potrebne prelivanja človeške krvi. Kakor na neko višje povelje so zapuščali vojaki strelske jarke ter se vračali peš, na vozovih in z vlaki na svoje domove.

Oklica cesarja Karla dne 17. oktobra avstrijskim narodom, ni nihče več smatral za resnega. Obljuba o samoodločbi narodov je bila samo pljusk v vodo.

Dne 18. oktobra smo dobili z Dunaja glas, da hočejo avstrijski mogotci v okvirju Avstrije proglasiti za Slovence, Hrvate in avstrijske Srbe posebno jugoslovansko državo, ki bi se naj zvala »Ilirija«. Po tem načrtu naj bi bila Drava severna meja »Ilirije«...

Ta vest je posebno Slovence v Mariboru in vse naše prebivalstvo med Muro in Dravo silno razburila. Pomirili smo se šele, ko smo od dr. Korošca z Dunaja dobili vest, da je on kot voditelj jugoslovanskih poslancev v dunajskem parlamentu ta načrt kratkoma odklonil.

Župan mariborski dr. Schmiderer je sklical sejo občinskega sveta, kjer so sklenili protest, da bi Maribor pripadal »Iliriji«.

Znamenit sklep mariborskega Narodnega sveta.

Naš narodni svet je v svoji seji 22. oktobra sklenil sledeče: »Zahtevamo kot sestavni del države Slovencev, Hrvatov in Srbov vse ozemlje dosedanje kronovine Štajerske, kjer so prebivali skozi zadnja stoletja Slovenci, brez ozira na delno, vsled sistema umetno povzročeno pomenčevanje navideznih jezikovnih otokov Maribora, Marnberga, Celja, Ptujja, Radgone in drugih, ki tvorijo vsled središča značaja svojega slovenskega kmetskega okoliša neločljiv del slovenske zemlje. Narodnim manjšinam se zagotovi zakonito jamstvo svobode.«

Ta sklep Narodnega sveta in vesti, ki smo jih dobivali Slovenci od vseh strani, so nas pomirile. Kar trgli so se Mariborčani za »Stražar«, ki je v oktobrskih številkah prinašala spis: »Čigav je Maribor?«

Od strani Narodnega sveta so bile izvršene vse priprave, da ohranimo Maribor in ozemlje do Spielfelda Sloveniji.

Jugoslavija prihaja

Ko je »Stražar« dne 25. oktobra na prvi strani prinesla z debelimi črkami pod velikim napisom »Ustanovitev Jugoslavije« proglas na narod in je bilo tam rečeno, da slavimo ustanovitev Jugoslavije od Mure do Soluna, se nas je zvečer brez kake agitacije zbralo na Glavnem trgu več sto Slovencev in Slovenk. Zapeli smo »Hej Slovenci« in »Naprej zastava Slave« in »Od Urala do Triglav«. Policija nas je sicer razgnala, ni pa mogla preprečiti, da ne bi bili izvesili slovenske zastave na magistratu.

Nemci so bili drugi dan silno ogorčeni in policija je dobila povelje, da izvrši preiskavo. Ali policija je bila že brez moči. Ko so prišli policaji k meni, da me odvedejo na policijo, sem jim pokazal vrata z besedami: »Čez par dni bomo Slovenci popolni gospodarji ne samo v Mariboru, ampak po celi Sloveniji, pazite, kaj delate.« In odšli so... Tudi pri policiji ni bilo več discipline.

Dne 27. oktobra smo dobili po dr. Verstovšku poročilo, da je bil naš vodja dr. Korošec skupno s Hrvatom dr. Čingrijo poklican v Svico, kjer se bo posvetoval s Francozi, Amerikanci, Švicarji in predstavniki jugoslovanskega odbora o naši usodi...

Za Slovence v Mariboru in okolici je bil to svetel žarek. Zvečer smo se zbrali v Narodnem domu in smo sklenili, da priredimo številna zborovanja po vseh župnijah med Muro in Dravo.

Glas o slovenski samostojnosti je zadnje dni oktobra segal do zadnje kmetske in viničarske hišice. Ljudje so pustili vse delo in cele trume moških in žensk so oblegale Cirlovo tiskarno in Narodni dom. Ljudje so se trgali za našo »Stražo« in »Slovenskega Gospodarja«. Razlegalo se je tu pa tam radostno vriskanje fantov in slovenska pesem je zadnela na Glavnem trgu, po Gosposki ulici... Nemci so postali tihi in boječji. »Nemški« Maribor je naenkrat postal skoro čisto slovensko mesto.

Poražena armada.

Velikarstvo je bilo tiste dni vrvenje na kolodvoru. Nepojmljiva je bila stiska. Vojaki v vozovih, na strelah voz in na lokomotivah. Železničarji vršijo službo z nadčloveškim naporom. Tržaška, Koroška in Tegetthoffova (sedaj Aleksandrova) cesta polne ljudstva in voz. Kakor ob preseljevanju narodov.

Do 9. novembra je šlo preko Maribora 460.000 avstrijskih vojakov.

Oblast prešla na Narodni svet.

Narodni svet pod predsedstvom dr. Verstovške je zboroval skoro noč in dan. Stalno so se sej zdeleževali: dr. Verstovšek, dr. Rosina, dr. Hohnjec, dr. Jerovšek, dr. Sernee, Voglar. Žebot in še nekateri drugi. Vsak dan smo pošiljali kurirje v Ljubljano in nagle sele v vse župnije, posebno v obmejne kraje. Ustanovili smo na celi obmejni črti narodne straže in jim poslali orožje. V Maribor so prihajali slovenski prostovoljci, ki so se postavili v službo slovenske domovine.

Dne 1. novembra ob 7 zjutraj se je sestavila v Ljubljani v Deželnem dvorcu slovenska narodna vlada. V Mariboru pa je ta dan prevzel vlado za cel Slovenski Štajer Narodni svet. Izdali so se proglasili na narod.

V pričakovanju novih dogodkov.

Napetost med ljudstvom je rastla od ure do ure. Obrtniki in delavci so zapustili svoje delavnice. In samo en glas je donel od ust do ust: Avstrija in Nemčija sta propadli. Zgubili ste krvavo igro. Cesar Karl in Viljem sta morala bežati.

Na vseh svetnikov dan se je razširila po Mariboru vest, da so v Ljubljano prispeli angleški častniki in da prispejo angleške čete iz Trsta. Prve srbske čete hitijo Sloveniji na pomoč. V Ljubljani in Mariboru se je vršila te dni slovesna zapisnega jugoslovanskega vojaštva.

Fran Erjavec:

Umesne ugotovitve

Najznačilnejša poteza slovenskega liberalizma je ta, da ni imel v vsej svoji zgodovini niti ene pozitivne ideje. Njegova glavna kritika na zunaj je bilo sicer narodništvo, toda njegova dejanja doma v Sloveniji, kakor tudi v dunajskem parlamentu so bila izrazito protinardna, zlasti od sredine 90ih let dalje. Ne morem se spuščati na tem mestu še v podrobno dokazovanje tega zgodovinskega dejstva, toda zgodilo se bo tudi to že v bližnjih dnevih na drugem mestu prav obširno.

V mnogih ozirih slična tvorba, kakor pri nas liberalna stranka, je bila na hrvaškem do prevrata srbsko-hrvaška koalicijska, ki sta jo vodila med drugimi tudi današnja prvaka SDS, gg. Svetozar Pribičević in V. Wilder. Tudi ona je imela polna usta narodnih gesel, toda edino, kar je družilo gospodo v to koalicijsko, je bila brezmejna želja po gospodstvu in oblasti, ne glede na resnične interese hrvaštva. Tudi glede koalicije si za danes prihranim utemeljevati to trditev podrobneje, umestno se mi pa zdi, da se v par bežnih obrisih spomnimo njene politike med vojno. To se mi zdi tem potrebneje,

ker si skuša gospoda, zbrana okrog Svetozarja Pribičevića, lastiti tudi danes ves monopol na narodnjaštvo in jugoslovanstvo in se predstavljajo pozabljenemu polizobraženstvu in mladini kot edina medvojna boriteljska za zedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Kako je bila pa ta stvar v resnici? Takole: Po dolgotrajnem klečeplaztvu pred budimpeštansko oligarhijo se je bilo srbsko-hrvaški koaliciji posrečilo dokopati se do oblasti in postala je vladajoča stranka na Hrvaškem. Prvo politično leto vojne, je vladalo po vsej monarhiji popolno politično mrtvilo. Toda pest avstrijskega žandarja je dušila vsak pojav življenja nemških narodov in tudi koalicijske v Zagrebu vodila politiko po direktivah grofa Stefana Tisze. Spomladi l. 1917. je bil sklican zopet avstrijski parlament, nasilni režim vladajočih krogov je začel omagovati in povsod se je pričelo novo življenje. Vodstvo vseh Jugoslovancev avstrijske polovice monarhije so prevzeli Slovenci. Svoj politični program smo notificirali z majniško deklaracijo. Ta je vzbudila v vseh slovenskih deželah brezprimeren odmev do poslednje gorske kočice. Združila se je energija celokupnega naroda za en sam cilj, o je za osvoboditev.

Že tekom l. 1917. se je pojavila splošna zahteva po ustanovitvi Narodnega sveta za vse Jugoslovane monarhije, ki bi bil nekaka vrhovna naša politična reprezentanca in istanica. Ustanovitev Narodnega sveta je bila pa možna le tedaj, če se združijo v njem vsaj vse večje jugoslov. politične stranke, kajti v nasprotnem slučaju bi bil on le živ dokument, da s stremljenjem po osvoboditvi ne soglašamo

vsil. Skratka: brez srbsko-hrvaške koalicije kot vodilne stranke na Hrvaškem na ustanovitev Narodnega sveta ni bilo niti misliti.

Glede na to so se mnogi slovenski politiki neumorno prizadevali, da bi pridobili za ustanovitev Narodnega sveta in za radikalno jugoslovansko politiko tudi Pribičevićev koalicijo, toda brezuspešno. Šele na energičen pritisk pravašev je popustila končno od svojega sramotnega oportunizma toliko, da je podala meseca decembra 1917 v saboru neko kratko in vodeno izjavo, ki pa ni povedala ničesar.

Pozimi 1917-18 je bila v plamenih vsa Slovenija. Vse je dobro čutilo, kako silno slabi borbo za osvoboditev napram vladajočim krogom v monarhiji in napram antanti dejstvo, da še vedno nismo bili v tej borbi enotno združeni vsi Jugoslovani monarhije. Glede na to se je peljal dne 1. marca 1918 v Zagreb sam predsednik Jugoslovanskega kluba, dr. A. Korošec, da pridobi vodilne hrvaške politike za ustanovitev skupnega jugoslovanskega bloka in Narodnega sveta. Ker ni hotela Pribičevićeva srbsko-hrvaška koalicija, kot vladajoča hrvaška stranka o tem niti slišati, je ostal ves Korošev trud brezuspešen. Dne 2. marca je imel zato le sestanek z opozicijskimi voditelji, toda policija je udrila v sejne prostore in sestanek razgnala. Posvetovanja so se nato nadaljevala v dr. Paveličevem zasebnem stanovanju.

Jugoslovanska čuteča zagrebška mladina je prirejala ob tej priliki dr. Korošcu silne ovacije, nekaj poslancev je izstopilo iz koalicije, toda po željah budimpeštanskih močitev se

navajajo večino koalicije je bilo nemogoče pripraviti do tega, da bi se bila pridružila jugoslovanskemu gibanju. V svojem brezmejnem oportunizmu je šla tako daleč, da je za 30. dan aprila in 1. dan maja odgodila celo seje sabora, samo da bi se ji ne bilo treba spominjati Zrinjsko-Frankopanske obletnice, a eden izmed voditeljev koalicije, dr. Magdič, je dal v Varaždinu celo odstraniti črne zastave, izobešene v čast Zrinjskemu in Frankopanu.

Glede na te razmere Jugoslovanom avstrijske polovice monarhije seveda ni preostajalo drugega, kot da so ustanovili o Velikem šmaru 1918 v Ljubljani svoj Narodni svet. Septembra se je pričel polom osrednjih velesil na solunski fronti, majati so se začele tudi nemške postojanke na francoskih bojiščih in vsak otrok je videl in vedel, da je usoda Nemčije in Avstrije zapečaten. Ustanovitev Narodnega sveta kot vrhovne politične avtoritete je postajala vprav diktat časa, toda Pribičevićeva koalicija je še vedno oklevala. Prve dni oktobra se je pričela že agonija monarhije, nemške armade so se hitro umikale iz Francije in šele sedaj se je ojunčila tudi koalicija do izjave, da je pripravljena opustiti svojo zahtevo zgolj po združitvi hrvaških dežel in sprejeti program dr. Koroševega Jugoslovanskega kluba, ki je zahteval združitve vseh Jugoslovancev. S tem je šele postala možna ustanovitev skupnega Narodnega sveta za vse Jugoslovane v monarhiji. Dne 5. in 6. oktobra 1918 so se vršila v Zagrebu pod dr. Koroševim predsedstvom tozadevna pogajanja.

Toda Pribičevićeva koalicija menda še vedno ni bila popolnoma prepričana o konč-

nem porazu Avstrije in Nemčije, ker je še vedno odlašala z definitivno odločitvijo. Ko se je pa začela srbska armada bližati že Nišu in so bile nemške vojske na pravem pravicem divjem begu, centralni velesili pa tik pred popolno kapitulacijo, je dne 9. oktobra l. 1918. končno vendarle tudi koalicija sklenila stopiti v Narodno veče. S tem so padle zadnje ovire. Ostale stranke so bile že poprej imenovalle svoje zastopnike, in 17. oktobra se je vršilo pravo ustanovno zborovanje Narodnega sveta, za čigar predsednika je bil izvoljen dr. Anton Korošec, za podpredsednika pa pravaš dr. A. Pavelić ter koalicijski Svetozar Pribičević.

Za danes dovolj! Čimprej bo pa treba pojasniti tudi vlogo, ki jo je igral g. Pribičević s svojimi prijatelji v Narodnem veču, zlasti pa o priliki zedinjenja dne 1. decembra 1918.

Za gg. duhovnike!

Specijalen Strickkamarn za obleke, kamarn ali Adria za talarje, Marengo ali Setland za suknje, ter vse druge potrebščine priporočila v nakup **manufaktura Franc Dobovičnik, Celje**
Gg. duhovniki dobe engros cene!

Krojači pozor!

Sukno, kamgarne, koverkote, double, lodne in vse krojaške potrebščine kupite najceneje v ogromni tovarniški zalogi **Franc Dobovičnik, Celje**
Zahtevajte vzorce!

Za žene in neveste!

Poročne obleke, ter vse potrebno blago za balo, posteljino, odeje kupite v veliki izbiri najceneje pri **Franc Dobovičnik, Celje**
Oglejte si veliko zalogo!

PAVEL ŠIMENC

pokopališki vrtnar
Sv. Križ — Ljubljana

se priporoča cenj. občinstvu za ukusno aranžiranje grobov za Vse svete, kakor tudi za napravo različnih vencev in šopkov ter drugih aranžmajev.

Ceni. naročila se sprejemajo tudi v

Cvetličarni
Sv. Petra cesta št. 33

kjer je v zalogi tudi vedno sveže cvetje po zmernih cenah.

Ceneno češko perje!

1 kg sivega opuljenega perja 70 Din, napol-belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 125 in 150 Din, mehko kot puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. Pošiljatve carine prosto proti povzetju, od 300 Din naprej poštne prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. Naročila samo na **Benedikt Sachsel, Lobez 3 pri Plzku**, Češkoslovaška. — Poštne pošiljke rabijo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo približno 10 dni.

ZOLČNI KAMENČKI

Interesantno, braturo o uspešnem zdravljenju žolčnih kamnov vam pošlje brezplačno lekarna pri Odršeniku Praga II, Vyšehradská tř. Píšte ako!

Perje - puh

tekači (Lauftepiche), gradl za madrace, predposteljniki, kakor vsako drugovrstno manufakturno blago po izjemno nizkih cenah in v veliki izbiri samo pri trdki

J. Preac

Maribor, Glavni trg 13. Maribor, Glavni trg 13.

Svinjska mast

Ia. zjamčeno čista v sodih po 50 in 100 kg in v kantah po 20 in 50 kg, dalje

Ia. zimske salame

in suhomesnate izdelke dobavlja na veliko in malo najceneje

MILIVOJ PUTNIK

Fabrika salame, masti i kobasličarskih proizvoda

Bela-Crkva, Banat

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima stalno na zalogi po najnižjih cenah:

vseh vrst špecerijsko in kolonijalno blago, mlevske izdelke, poljedelske pridelke, krmila, mesne izdelke, bencin, cement, modro galico, žveplo, poljedelske stroje itd. — Priporočila zlasti za jesensko gnojenje Tomaževo žlindro, rudniški superfosfat.

Prodaja in kupuje seno in slamo, na razpolago drva in premog.

AKO RABITE TISKOVINE

ILUSTRACIJE, KATALOGE ALI PROSPEKTE I.T.D. TODA SE NE MORETE ODLOČITI, V KAKŠNI TEHNIKI NAJ SE IZDELAJO,

BLAGOVOLITE SE OBRNITI

VEDNO NA NAŠE PODJETJE. - V VSEH TEH VPRAŠANJH VAM JE DRAGE VOLJE NA RAZPOLAGO

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

BRZOJAVKE: JUGOTISKARNA LJUBLJANA

UMETNIŠKI GRAFIČNI ZAVOD, V KATEREM SO ZASTOPANE VSE MODERNE GRAFIČNE PANOGJE VSA GRAFIČNA DELA SE IZVRŠUJEJO LEPO, SOLIDNO IN TOČNO PO ZMERNIH CENAH. — PRORAČUNI IN PONUDBE NA ZAHTEVO

OFFSET-TISK • KAMENOTISK
KNJIGOTISK • UMETNIŠKI TISK
ČRKOLIVNICA • KVIJGOVEZNICA

Ljudska posojilnica v Celju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Cankarjeva ulica št. 4
(popreje pri Belem volu)

Obrestuje

brasilne vloge po najvišji mogoči obrestni meri in je denar pri njej najvarneje naložen, ker jamčijo poleg rezerv in lastnih hiš vsi člani v vsem svojim premoženjem.

Posojila in trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Rentni in invalidni davek plačuje posojilnica.

Hranilne vloge nad Din 52.000.000-

Velika izbira. Najnižje cene.

Dvokolesa nova od Din 1000.— naprej. Sivalni stroji od Din 1400.— naprej. Otroški vozički od Din 240.— naprej. Motorji po najnižji ceni. Oglejte si pred nakupom zalogo. — Prodaja na obroke. Ceniki franko.

„TRIBUNA“, F. B. L. Ljubljana, Karijska cesta številka 4.

Kraljeva angleška linija ROYAL MAIL LINE za JUŽNO AMERIKO

Brazilijo, Uruguay, Argentino, Chile, Peru itd.

ASTURIAS in ALCANTARA

največji angleški motorni ladji na svetu.

Podzastopnik Ante Suglić, Ljubljana,

Kolodvorska ulica 26.

Vsak dan sveže namočena polenovka

kakor tudi različno drugo specer. in kolon. blago po najnižji ceni nudi cenj. občinstvu RUDOLF KOVACIĆ, Ljubljana, Kongresni trg št. 19.

Ljubljanska kreditna banka

Ustanovljena leta 1900.

Delniška glavnica: 50.000.000 Din

Rezervni zakladi ca.: 10.000.000 Din

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta

Podružnice: Brežice, Celje, Crnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novo mesto, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Spilj, Šibenik, Gorica, Trst.

Se priporoča za vse bančne posle.

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana

Telefon štev.: 2861, 2413, 2502, 2503